

ประกาศ พระราช บัญญัติ

แต่

พระราชกำหนดต่าง ๆ รชกาลที่ ๕

ปี ร. ศ. ๑๑๕

โรง พิมพ์บำรุง นุกุลกิจ

พิมพ์ครั้งแรก ๑๐๐๐ ฉบับ

ราคาเต็ม ๓ ๔ บาท

สารบัญ

กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ปี ร.ศ. ๑๓๕

พระราชบัญญัติตรวจพิจารณาความมีโทษสำหรับไซ้ ไปพลางก่อน หน้า ๗

พระราชบัญญัติ ตั้ง ขาหลวง พิเศษ สำหรับจัดการแก้ไข

ธรรมเนียมศาล ยุติธรรม หัวเมืองทั้ง ปวง คก ๑๓๕ หน้า ๔๗

พระราช ราช บัญญัติ กระบวน พิพิจารณาความแพ่ง คก ๑๓๕

พระราชดำริห์ หน้า ๕๘

หมวดที่ ๑ ว่าด้วย นาม ที่ ใช้ ฎ รัชกาล พระ ราช บัญญัติ

แต่อธิบาย คำ ๗ ๖๓

หมวดที่ ๒ ว่า ด้วย อำนาจศาล ๗ ๖๒

หมวดที่ ๓ ว่า ด้วย พิพิจารณา อันคู่ ความ ทำ สัญญา กัน

กะ ข้อ ประเด็น ลง ให้ คัด คัด ๗ ๖๔

หมวดที่ ๔ ว่า ด้วย ลักษณะ ของ ความ ๗ ๖๗

หมวดที่ ๕ ว่า ด้วย ลักษณะ พิพิจารณาความ มี โทษ สำหรับ ๗ ๗๑

หมวดที่ ๖ วิชา ของ คดี ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว มัด ไซ้ เงิน แต่

ตัว มัด สั่ง เงิน ๗ ๗๕

หมวดที่ ๗ ว่า ด้วย พิพิจารณาความ แพ่ง สามัญ ๗ ๗๘

หมวดที่ ๘ ว่า ด้วย ลักษณะ พยาน ๗ ๗๗

หมวดที่ ๙	ว่าด้วยลักษณะชาติตถะตติสันคต ทศิศวาม ไม่พร้อมกัน	หน้า	๘๘
หมวดที่ ๑๐	ว่าด้วย บังคับ ใน กระบวน พิจารณา	๗	๘๓
หมวดที่ ๑๑	ว่าด้วย วาง เงิน กตาง ค้าต	๗	๘๗
หมวดที่ ๑๒	ว่าด้วย ถอน พ้อง แต่ ยอมความ กัน	๗	๘๘
หมวดที่ ๑๓	ลักษณะจต ถอย คำสำนวน	๗	๙๐๓
หมวดที่ ๑๔	ว่าด้วย หมาย บังคับ ฤๅ หมาย คำตั้ง	๗	๙๐๒
หมวดที่ ๑๕	ว่าด้วย หมาย เรียก ผู้แพ้คดี มา ได้ ต่อน	๗	๙๐๔
หมวดที่ ๑๖	ว่าด้วยการ บังคับ เร่ง ให้ ดำเนิน ตาม คำพิพากษา	๗	๙๐๖
หมวดที่ ๑๗	ว่าด้วย ลง โทษ ผู้ที่ ไม่ ทำ ตาม บังคับ	๗	๙๑๒
หมวดที่ ๑๘	ว่าด้วย ลักษณะ อุทธรณ์	๗	๙๑๔
หมวดที่ ๑๙	อนุญาโต ตุลาการ	๗	๙๑๗
หมวดที่ ๒๐	ว่าด้วย ความ คน อนุญาต	๗	๙๒๓
หมวดที่ ๒๑	ว่า ต่าง แยก ต่าง	๗	๙๒๔
หมวดที่ ๒๒	ว่าด้วย ตัว ความ คาย ใน ระหว่าง พิจารณา	๗	๙๒๕
หมวดที่ ๒๓	ว่าด้วย ละเมิด อำนาจ ค้าต	๗	๙๒๗
หมวดที่ ๒๔	ว่าด้วย พระราช กำหนด กฎหมาย เติม	๗	๙๒๗
	พระราชบัญญัติ ว่าด้วย ไม่ ชั่ง แต่ ไม่ ท่อน ที่ ตวง ตราฉบับ เด็ดอน	๗	๙๔๗
	พระ ราชบัญญัติ ชั่ว สิ้นย สำหรับ บ้องกัน โรคสัตว์ พวหะนะ	๗	๙๕๖

พระราชบัญญัติ เลก วิช พิจารณา โจรณู รวยตามจารีตนครบาด นำ	๓๕๘
พระราช กำหนด ผู้สำเร็จราชการ แผ่นดิน	๓๖๗
ประกาศสงครานต์	๓๗
ประกาศให้ ใช้ พระราชกำหนด ตั้ง ศาล รับสั่ง พิเศษ	๓๘
ประกาศ เปลี่ยน กรรมการ ศาลรับสั่ง พิเศษ	๓๙
ประกาศว่า ด้วย นิต พิจารณา ความ แห่ง	๓๐
ประกาศขยาย ความ แห่ง พระราชบัญญัติ การ พนัน กัก ๓๑๓	๓๔
ประกาศเพิ่ม อำนาจ กรรมการ คัด สิ้น การ นา	๓๗
ประกาศเปลี่ยน ตำแหน่ง เสนาบดี ๓ กระทรวง	๓๗
ประกาศตั้ง ตำแหน่ง ผู้แทน เสนาบดี กระทรวง อัง	๓๗
ประกาศตั้ง ข้าหลวง พิเศษ ขึ้นประจำการ ๓ นาย เป็น ผู้จัด การ	
แก่ ใช้ ธรรมเนียม ศาล ยุติธรรม หัวเมือง ทังปอง	๕๒
ประกาศขยาย อำนาจกรรมการพิเศษชำระความวิวาทเรื่องที่ดิน	๕๓
ประกาศยก เลิก ตำแหน่ง เสนาบดี กระทรวง มุราชาร	๕๕
ประกาศแก้ไขบางมาตรา ในพระราชบัญญัติเครื่องชั่งตวงวัดราชอิศริยาภรณ์	
อัน มีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่ง มหาจักรกัธิ บรมราชวงษ	๕๖
ประกาศยกกรม สุรัสวดี ขึ้น กระทรวง กตาทโนม	๕๗
ประกาศให้ ใช้ พระราชกำหนด ตั้ง กรรมการ ศาลรับสั่ง พิเศษ	๕๘
ประกาศ กำหนด โทษ ผู้แพคดี มี โทษหลวง	๖๔๗

ประกาศพระ ราชบัญญัติ สัตว์ พานระ แก่ ไซใหม่	หน้า ๓๕๘
ประกาศ เป็ถึย่น ตำแหน่ง เ่งนาบตีกระทรวงยุติธรรม	๗ ๓๒๓
ประกาศ กระทรวง พระคลังมหา คัมบตี	๗ ๓๒๘
ประกาศสำหรับ ดันาม ตติคัย ยุติธรรม	จะ กำหนด โทษ
ผู้ แพ็คตี มีโทษ หลวง	๗ ๓๖๗
ประกาศ ใน การ เ่งตีจ พระ ราช ดำเนียร ประ พาศประเทศ ยุโรป	๗ ๓๗๘
ประกาศเงิน ค่ำ ราชการ ชุน หมั้น แด ไพร์ หลวง	๗ ๓๗๒
กฎ ชัย บังคับ เ่งนาบตี กระทรวง ยุติธรรม	๗ ๓๕
ชัย บังคับ ดำหรับ การตอบไต่ ประโยคบูรพบท คื่อ (ประโยค ๓)	๗ ๓๘๐

จ่านักหอสมุด

ประกาศสงกรานต์
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศไว้แก่ชนทั้งปวง บรรดาที่นับถือ
 พระพุทธศาสนา แด่ธรรมเนียมปีเดือนวันคืน อย่างเช่น ไซ้ ในสยาม
 ให้ทราบทั่วกัน ว่า

ปีฉลู อัฐศกนี้มีอธิกมาส โดยสุริยคติคาด เป็นปรกติ สุริทิน
 ปีนี้ พระอาทิตย์จะขึ้นสู่วราษเมษ ณวันเสาร์ที่ ๓๓ เมษายน รัตน
 โกสินทร ๑๑๕ เวลาบ่ายค่ำแล้ว ๔๘ นาที เป็นวันมหาสงกรานต์ วันอาทิตย์
 ที่ ๓๒ เมษายน เป็นวันเนา วันจันทร์ที่ ๓๓ เมษายนเป็นวันเถลิงศก ษณจุต
 ศักราชใหม่เป็น ๑๒๕๗ ในเวลา ๕ หุ้ม ๒๒ นาที กับ ๓๒ วินาที เพราะ
 ฉะนั้น ในปี การทำบุญ แต่เดือนนี้กับตรุษสงกรานต์เป็น ๓ วัน
 ดึกษณจุดหมาย วันคืน เดือน ไซ้เช่น ไซ้ดังนี้ ตั้งแต่วันพุธที่ ๓
 เมษายน ให้จดหมายลงชื่อปีในที่ปวงว่า รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
 ให้ตั้งเลขบนคณนี้ ๒๗ ตามปีแผ่นดิน ไปกว่าจะเปลี่ยนศกใหม่เทอญ

วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ วันหนึ่ง วัน
อาทิตย์ที่ ๕ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ วันหนึ่ง เป็นวันประชุมถือน้ำ
พระพิพัฒน์สัตยา

วันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็นวัน จะทำ พระ
ราชพิธีจรตพระนังคัล ห้ามอย่าให้ราษฎร ลงมือทำนาก่อนวันนั้น คือ
ตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคมมา ให้ทำนากายหลังพระราชพิธีคือไป
คตอดพระราชอาณาเขต

วันวิสาขบูชา ที่นิยม ไน คัมภีร์ อรรถกถา ว่าเป็นวันประสูตร
แต่ครั้นที่ แด่พระปรีณิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น ไน
บัน นิก ขัทร ฤช วิสาขะ บูรณมี ตก ในวัน อังคาร ที่ ๒๖ พฤษภาคม
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

วันเสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม เป็นวัน เข้าปฐมพรรษา วันจันทร์ที่ ๒๔
สิงหาคม เป็นวัน เข้าปัจฉิมพรรษา วันพุธที่ ๒๑ ตุลาคมเป็นวันมหา
ปวารณา ที่ เรียกว่าออก พรรษา

วันจันทร์ที่ ๑๖ พฤศจิกายน เป็นวัน พระระชพิชังของ เปริยง ยก
โคม วันอังคารที่ ๑ ธันวาคม เป็นวันตโคม ให้พระบรมวงษานุวงษ
ข้าทูล ถอง ชู้ พระบาท แด่ราษฎร บรรดาซึ่ง ได้ยก โคมตโคม
จงได้ทราบแล้ว ทำตาม กำหนดนี้ เทอญ

วันศุกร์ที่ ๒๐ พฤศจิกายน เป็นวัน ชีพ้อพราหมณ์ จะได้ทำ พระราช
พิธี กฤติ เกษายนเทว ถัดาน

08/10/2566

ถ้า จะทำ มาชบูชา จาคูรงค ดัน นิบาท ซึ่ง นิยม ว่า เป็นวันที่ ชุม นุม พระดั่ง มี ดาวก ๑๒๕๐ พระองค์ พระดัม มา ดัม พุทธเจ้า ได้ ทรง แดง ไชวาท ปาติ โมกข์ ใน ที่ ชุม นุม นั้น ควร ทำ วัน พุท ที่ ๑๗ กุมภภาพันธุ์

วัน นี้ ชื่อ พรหมมณ จะ ได้ ทำ พระราชพิธี ศิวารา ตวี ณ เทเวศสถาน พระราช พิธี เชนท รัชด์ ด้ นาน ต้อง ครั้ง คง ทำ ใน วันที่ ๑๖ ที่ ๑๗ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ ครั้ง หนึ่ง ทำ ใน วันที่ ๑๐—๑๑ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ ครั้ง หนึ่ง

พระราช พิธี ด้ ารท คง ทำ ใน วันที่ ๕ ที่ ๕ ที่ ๖ ตุลาคม ตาม รา ตวี ให้ การ เบน เสร็จ ใน วันที่ ๗ ตุลาคม

พระราช พิธี ด้ ิตร มงคต คง ทำ ใน วันที่ ๘ ที่ ๓๐ ที่ ๓๓ ที่ ๑๒

พฤศจิกายน

วัน จันทร์ ที่ ๑๒ พฤศจิกายน เบน วัน ประ ชุม ถวาย บัง คม พระบรมรป พระราช พิธี ตวี ยา ถวาย เริ่ม ตั้ง แต่ วัน เสร็จ ที่ ๘ มกราคม ไป ถึง

วัน จันทร์ ที่ ๑๘ มกราคม ๓๐ ราตรี

พระราช พิธี ตวี ปราย เริ่ม ตั้ง แต่ วัน จันทร์ ที่ ๑๘ มกราคม ให้ การ เบน เสร็จ ใน วัน ศุกร ที่ ๒๒ มกราคม ๕ ราตรี

พระราช พิธี สัม พจจร ฉินท์ คง ทำ ตั้ง แต่ วันที่ ๒๘ ที่ ๒๘ ที่ ๓๐ ที่ ๓๑ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕

อนึ่ง วัน เชนม พระชนมพรรษา ใน รัตน โกสินทร ศก ๓๓๕ นี้ ตก ใน วัน อาทิตย์ ที่ ๒๐ กันยายน เวลา ค่ำ ๓ ยาม ๕๒ นาที กับ ๑๒ วินาที ตาม สุริย คติ กาด

วันฉลอง พระชนม พรวรษา ตกในวันศุกร์ ที่ ๒๕ กันยายน เวลาเช้า ๓ โมง กับ ๓๖ นาที ตามจันทร์ มาศ

วันเฉลิม พระชนมพรวรษา ดม เด็จ พระนาง เจ้า พระบรม ราชเทวี ตกในวันพุธที่ ๘ กันยายน ตามสุริยคติ ภาค

วันเฉลิม พระ ชนมพรวรษา ดม เด็จ พระนางเจ้า พระอรรคราชเทวี แต่ดมเด็จ พระบรม โอรส่าชราช ดยยาม มกุฎราชกุมาร ตกในวันศุกร์ที่ ๓ มกราคม ตามสุริยคติ ภาค

ในปีนี้ วันพืชม เป็นวันธงไชย วันอังคารเป็นวันอธิบดี แต่เป็นวันอุบาทว์ วันพฤหัสบดี เป็นวัน โศกาวินาศนี้

วัน เวลา พระอาทิตย์ เปลี่ยน ขึ้น ราศีใหม่ ซึ่งเรียก ว่าดวงกรานต์เดือน แต่พระอาทิตย์ สถิตย์ ราศี ห้าม วัน ตฤถัมมหาศุญ นั้น พระอาทิตย์ยก ขึ้นดู ราศีเมษ ณวันเสาร์ที่ ๓๓ เมษายน เวลา ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที อยู่จนวัน อังคาร ที่ ๓๒ พฤษภาคม เวลา บ่าย ๕ โมง กับ ๓๖ นาที เดือนห้า วันที่ ๓๖ วันที่ ๓๐ มีนาคม วันนโกลสินทร ศก ๓๓๕ แต่เดือนหก วันที่ ๓๘ เมษายน วันที่ ๓ พฤษภาคม เป็นวันตฤถัมมหาศุญ แล้วยกไปราศี พฤษภาคม อยู่จนวันศุกร์ที่ ๓๒ มิถุนายน เวลา ๓๐ ทุ่ม เดือนเจ็ด วันที่ ๓๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม เป็น วันตฤถัมมหาศุญ แล้วยกไป ราศีเมถุน อยู่จนวันอังคาร ที่ ๓๕ กรกฎาคม เวลา ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที เดือนแปด มกราคม วันที่ ๓๓ มิถุนายน วันที่ ๓ กรกฎาคม เป็น วันตฤถัมมหาศุญ แล้ว ยกไป ราศีกรกฎ อยู่จนวันเสาร์ ที่ ๓๕ สิงหาคม เวลา เช้า ๔๗ นาที

เดือนแปดอุตราสาธ วันที่ ๑๖ วันที่ ๓๐ ภกฏาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ
 แล้วยกไปราชสังข์อยู่จนวันอังคาร ที่ ๓๕ กันยายน เวลาเช้า ๓ โมง
 กับ ๓๖ นาที เดือนเก้า วันที่ ๑๘ สิงหาคม วันที่ ๒ กันยายน เป็นวัน
 ตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชกันย์ อยู่จนวันพฤหัสบดี ที่ ๓๕ ตุลาคม
 เวลาค่ำ ๒ ทุ่ม กับ ๒๔ นาที เดือนสิบวันที่ ๓๐ กันยายน เป็นวันตฤถิ
 มหาสุญ แล้วยกไปราชศุด อยู่จนวันเสาร์ ที่ ๓๔ พฤศจิกายน เวลา
 ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที เดือนสิบเอ็ดวันที่ ๓๔ วันที่ ๓๘ ตุลาคม วันที่ ๒
 พฤศจิกายน เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชพิจิกอยู่จนวันจันทร์
 ที่ ๓๔ ธันวาคม เวลาเช้าแล้ว ๒๔ นาที เดือนสิบสอง วันที่ ๓๔ วัน
 ที่ ๓๐ พฤศจิกายน เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชธนู อยู่จนวัน
 อังคารที่ ๓๒ มกราคม เวลาบ่าย ๒ โมง เดือนฮาย วันที่ ๒๒
 ธันวาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชมังกร อยู่จนวันพุธที่ ๓๐
 กุมภาพันธ์ เวลาเที่ยงคืนแล้ว ๒๔ นาที เดือนยี่วันที่ ๕ วันที่ ๓๕ วัน
 ที่ ๒๘ มกราคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชกุมภ์ อยู่จนวันศุกร์
 ที่ ๓๒ มีนาคม เวลาเช้า เดือนสาม วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เป็นวัน
 ตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชเมษ อยู่จนวันจันทร์ที่ ๓๒ เมษายน วัน
 โกลันทร ศก ๓๑๖ เดือนสี่ วันที่ ๗ วันที่ ๒๐ มีนาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ
 หนึ่งวัน ธรรมเนียม ตามวิธีปักขคณนาเป็นวันที่รักษาอุโบสถ
 แด่ประชุมฟังธรรม ซึ่งยกเขียนกันกับวันพระตามเคยมี ที่วัดทุกใน
 ชาวสยามประเทศทั้งปวงนั้น ในบวออกนั้น นับตั้งแต่วัน ๗ ขึ้นค่ำ
 ๓ เดือน ๕ เป็นต้นไป จนถึงวัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ เดือน ๕ ปรากฏเป็น
 ๓๓ วัน คือ

หน้า ๒

ศก ๓๑๕

วัน ๗ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๑ ขึ้น ๙ ค่ำ โยเดือน ๕

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๒ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๒ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม
๙ ค่ำ โยเดือน ๖

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๔ ขึ้น ๙ ค่ำ โยเดือน ๗

วัน ๔ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๕ แรมค่ำ ๓ วัน ๖ แรม ๙
ค่ำ โยเดือน ๘

วัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๗ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม ๙

ค่ำ โยเดือน ๙

วัน ๒ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๓ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๓ แรมค่ำ ๓ วัน ๔ แรม ๙

ค่ำ โยเดือน ๑๐

วัน ๕ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๖ แรมค่ำ ๓ วัน ๗ แรม ๙

ค่ำ โยเดือน ๑๒

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๔ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๒ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม ๙

ค่ำ โยเดือน ๒

วัน ๔ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๕ แรมค่ำ ๓ วัน ๖ แรม ๙

ค่ำ โยเดือน ๔

วัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ เดือน ๕ บัระกา

รวม ๓๓ วันเท่านั้น นอกกว่า ๓๓ วันนั้น ก็คงต้องกันกับวัน พระตามเคย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา
 ความ มี โทษ สำหรับ ใช้ ไป พดาง ก่อน
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มี พระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำริดีเห็นชอบเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า ได้ทรงพระราชดำริเห็น ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รัฐมนตรี ปรึกษาปลุ่กษากัน เรียบ เรียง ข้อพระราชนบัญญัติลักษณะพิจารณาความซึ่ง มี โทษ ขึ้น ใหม่ ให้ ใช้แทน พระราชกำหนดกฎหมายลักษณะพิจารณาเดิม ซึ่ง ยัง คง ใช้ อยู่ใน พระราชอาณาจักรัตนยามนี้ แต่ ว่า การที่ จะ ตรวจ คราว ร้าง แต่ง พระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาความ ซึ่ง มี โทษ ใหม่ นี้ ยัง จะ คง ใช้ อยู่ ไม่ แล้ว ทัน กับ เวลา ที่ จะ ใช้ พระราชบัญญัติ นั้น บัด นี้ มีความ อาญา ซึ่ง มี โทษ ยัง คง พิจารณา อยู่ มาก มาย ทั้ง ความ ซึ่ง จะ ได้ พอง ร้อง กัน ขึ้น ใหม่ อีก ใน ศาล ซึ่ง ชำระ ความ มี โทษ เหล่า นี้ ควร ที่ จะ ชำระ ให้ แล้ว เสร็จ ไป เสีย คราว หนึ่ง ก่อน

จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ คราว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความซึ่ง มี โทษ สำหรับ ใช้ ไป พดาง ก่อน นั้น ไว้ ดังนี้

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยลักษณะไต่ส่วนก่อนเวลาพิจารณา

มาตรา ๓ การจับกุมผู้กระทำความผิดต้องตาม
 พระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดง นั้น
 ห้ามไม่ให้เกาะกุมจับตัวคนใดคนหนึ่งมา
 จะเอาตัวคนใดคนหนึ่ง กักขังไว้ สำหรับที่จะ
 พิเคราะห์ความนั้น โดยที่ผู้พิพากษา ผู้มีหน้าที่
 ตามกฎหมายไม่ได้ ออกหมาย ให้เกาะกุมจับ
 ตัวคนนั้นมา เว้นไว้แต่เมื่อจับกุมคนใดคนหนึ่ง
 กำลังทำการผิด ต้องตามพระราชกำหนด
 กฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดง อยู่ที่ใด ๆ คนใด
 คนหนึ่งซึ่ง มีเหตุสงสัยว่า ทำการต้องตาม
 พระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดงจะ หดง
 หักงหนีไปเสียก็ได้ จึงไม่ต้อง ออกหมายจับ
 ก่อนแต่ในหมายจับนั้น ต้องกล่าวโดยย่อไว้
 ด้วยว่า คนผู้ต้องจับนั้น เป็นผู้ต้องสงสัย
 ว่ากระทำความผิดต้องตามพระราชกำหนดกฎหมาย
 ซึ่ง มีโทษ หดง อย่างไร เมื่อใด ณที่ตำบลใด ๆ
 นั้นด้วย

๓ ห้ามไม่ให้จับกุม
 กักขัง โดยไม่มี
 หมายจับยกเสียแต่
 จับกุมกำลังทำผิด
 ตั้งเสียว่าจะหนี

มาตรา ๒ ถ้าเกาะกุมจับเอาตัวคนใด
 คนหนึ่งมาได้แล้ว ก็ให้นำตัวมาส่งยังตราบ
 ที่ กักขังสำหรับแผ่นดินแล้ว ให้พนักงานจับ
 ของคนผู้ต้องจับนั้น ตั้งไว้ในสมุดบัญชี
 แต่ให้จดหมายบันทึกตั้งไว้ด้วยว่า คนผู้ต้อง

๒ คนต้องจับกุมมา
 กักขังแล้ว ต้อง
 จดบัญชีตามเหตุ
 ที่ต้องจับนั้น

จับนั้นต้อง หว่านกระทำ การ ผิด ดั่ง ผลิต พระราช
กำหนด กฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หลวง อย่างไร เมื่อ ไต
ณ ที่ ตำบต ไต กับ ชื่อ ของ ผู้จับ ฎา ชื่อ ของ
ผู้พิพากษา ผู้มี นำที่ ตาม กฎหมาย ซึ่ง ได้ ออก
หมายจับ นั้น ดึง ไว้ ด้วย จึง ทุก คราว

๓ ต้องได้ ส่วน โฉ
ชัว โมง ตั้งแต่จับตัว
มา ถ้า เข้าไป ด้วยเหตุ
ใด ต้อง จดหมายไว้
ตาม เหตุ นั้น

มาตรา ๓ บรรดา คน ผู้ต้องจับ มา ทุก ๆ
คน นั้น ถ้า การ ควร ได้ ส่วน ได้
ภายใน ๕๗ ชัว โมง นับ แต่ เวลา จับ เขา
ตัว มา ไว้ แล้ว ต้อง ให้ เขา ตัว มา ให้ ผู้พิพากษา
ได้ ส่วน คือ

(๑) ให้ ผู้พิพากษา ผู้ ออก หมายจับ นั้น เขา
ตัว คน ผู้ต้องจับ มา ได้ ส่วน ฎา

(๒) คน ผู้ต้องจับ มา นั้น ต้อง จับ มา
โดย ทาง อื่น นอกจาก ที่ ได้ มี หมาย จับ ดึง
ก็ ให้ ผู้พิพากษา คน ไต คน หนึ่ง ผู้มี นำที่
ตาม กฎหมาย เขา ตัว คน ผู้ต้องจับ นั้น มา ได้
ส่วน ถ้า ใน เรื่อง ไต ราย ไต ต้อง ได้ ส่วน เข้า
ไป กว่า ๕๗ ชัว โมง ตั้งแต่ จับ มา ไว้ แล้ว

ก็ให้ผู้พพากษาผู้ใดส่วนนั้น เจตหมายบนทัก

เหตุการที่ตองชักเข้าไป มิได้ได้ส่วนในกำหนด
นั้นลงไว้ในเรื่องนั้นรายนั้นจริงทุกคราว

มาตรา ๔ เมื่อใดที่คนผู้ตองหา มาแล้ว & ให้ได้ส่วนพิเคราะห์
ตองให้ผู้พพากษาได้ส่วน ตามให้ใดความ ตู ตาม ถ้อยคำที่
แน่ว่า ผู้ตองหา จะให้ การ แก่ คำ ฟ้อง ฎา ด้บาดเป็นหลักฐาน
คำหาว่ากระไร แต่ให้เอาตัวคนทั้งหลาย ว่า เป็น พิรุช ฎา ไม่
ผู้รู้ เหตุการณ์ ใน คำ ฟ้อง คำหา นั้นมา ด้บาดตัว
ถาม เป็น พยาน เขา ถ้อยคำ เป็น หลักฐานไว้
ชั้นหนึ่งก่อน แล้ว ให้ผู้พพากษาได้ส่วน พิเคราะห์
ตุ ถ้อยคำ ของ พยาน เหล่า นั้น จึง ตอง แท้ว่า พอ
ควร จะ ฟัง เขา ว่า คนผู้ตองหา ฎา ผู้ตอง ก้าว
โทษนั้น มี พิรุช ฎา ไม่

มาตรา ๕ คู่ความ จะชักใช้ถาม พยาน คนหนึ่ง & คู่ความชักพยานได้
คนใด ตาม พระราชบัญญัติ ดัษณ พยานได้ ทั้ง
พยานฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย แต่ คำ คอบ ของ พยาน
ต่อ คำถาม เช่นนี้ ตอง ให้ ฟัง เขา เป็น คำ พยาน ด้วย

มาตรา ๖ ถ้าผู้พพากษาพิเคราะห์ดี เหตุผล ๖ ให้ผู้พพากษามีคำ
แต่ ถ้อยคำ ของ พยาน ทั้ง ปวง โดย ตอง แท้แล้ว ด้งตามคำพยานชั้นตน
เห็นว่า ถ้อยคำ ของ พยาน เหล่า นั้น ไม่ควร ฟัง ได้ ที่ พิรุช ฎา ไม่

ว่าคนผู้ต้องห้ามมีพิธีข ประการใด ๆ ฤๅถ้อยคำ
 ของ พยาน เหล่า นั้น ไม่มีมูล พอ ที่จะสั่ง ให้เอา
 ตัว คน ผู้ต้อง หา ไว้ พิจารณา ต่อ ไป เมื่อวินิจฉัย
 เห็น แน่ดัง นี้ แล้ว ก็ ให้ ผู้พิพากษา มีคำสั่ง ให้
 ปลดปล่อย คน ผู้ต้อง หา นั้น หลุด พัน ไป ท่ เดียว ไม่
 เกี่ยว ของ ต้อง พพาท ด้วย คดี นั้น ต่อ ไป ถ้า ผู้
 พิพากษา ได้ ส่วน พิเคราะห์ ใต้ ถ้อยคำ ของ พยาน ทั้ง ปวง
 โดย ถ่อง แท้ แล้ว เห็น ว่า ถ้อยคำ ของ พยาน เหล่า
 นั้น พอ ควร พัง ใต้ ว่า คน ผู้ต้อง หา นั้น มี พิธีข บาง
 แล้ว แต่ ถ้า ผู้พิพากษา คัด ได้ ส่วน นั้น มี อำนาจ
 ที่จะ พิจารณา ความ ตลซด ไป ได้ ก็ ให้ กำหนด
 หนัก วัน เวลา ที่จะ พิจารณา ต่อ ไป แต่ ถ้า คัด
 ได้ ส่วน นั้น ไม่มี อำนาจ ที่จะ พิจารณา ความ
 ต่อ ไป ได้ ก็ ให้ ผู้พิพากษา กำหนด วัน แด เวลา
 ที่จะ สั่ง คดี นั้น ไป ย้ง คัด ที่ ส่มควร จะ ชำระ
 กำหนด เวลา พิจารณา ต่อ ไป แด ให้ สั่ง ตัว คน
 ผู้ต้อง หา ไป ช้ง ไว้ ใน ครา: คอข กำหนด วัน
 พิจารณา ฤๅ จะ อนุญาต ให้ คน ผู้ต้อง หา มี ประ
 กัน ไป ก็ได้ ต่ แต่ ผู้พิพากษา จะ เห็น ส่มควร
 แก่ รูป ความ ชัน มี โทษ หนัก แด เมา

หมวดที่ ๒๓

ว่าด้วยการชำระเป็นความแผ่นดิน

มาตรา ๗ บรรดาความ อาญา ทั้งปวง ซึ่ง
 มี โทษ หลวง เช่น ความ หาว่า ขบถ ประทุษร้าย
 หาว่า กระทำ การ ผิด ร้ายฆ่า คน ตาย หาว่า
 กระทำโจรกรรม ปล้น 搶劫 หาว่า ดอง ดักยิง
 ไฟ หาว่า ล้อ บัง พระ ราชนิเวศน์ หาว่า ทำ เงิน
 ทำ ฐิฐ ทอง แดง ปลอม หาว่า กั้น โขก ราษฎร
 กต ธิ ด้วย อาญา ดง เขา เงิน ทอง หาว่า รับ ดิน บน
 ภูเขา ด่า บาด หาว่า ข่ม ฆืน โทรม หญิง หา
 ว่า ทำ ร้าย คบ พระดำ สนา มี การ ทำ ดาย พระพุทธร
 รูป พระสถูป เจดีย์ หาว่า ฆิกษุ เป็น ปาราชิก แด
 ความ อาญา อย่างอื่น บรรดา ที่ หากัน ธิ มี โทษ
 หลวง ตาม พระ ราชนิเวศน์ ฐิฐา เป็นต้น นั้น ใน
 ความ เหล่า นี้ ถ้า ไม่มี คนใด คน หนึ่ง เป็น โจทย์
 พ้อง กล่าว โทษ ผู้ต้อง ตเมิต พระ ราชนิเวศน์ ก็ ฤ
 ถ้า มี โจทย์ พ้อง กล่าว โทษ ผู้ต้อง ตเมิต พระ ราชนิ
 อาญา อยู่ เด็ด แต่ ผู้ นั้น ไม่ คิด ใจ ว่า ความ เรื่อง
 นั้น คบ ไป ด้วย เหตุ ประการ ไต ๆ ก็ ธิ ต้อง
 เป็น หน้า ที่ ของ เจ้า พนักงาน กรม ธิการ แต่ ผู้

๗ ความ โทษ หลวง
 ไม่มี โจทย์ ให้ ชำระ
 เป็น ความ แผ่น ดิน
 ตาม คำ พยาน

รักษา กฎหมาย จะ ต้อง พ้อง กล่าว โทษ ผู้ดอง
 ถเมิต พระ ราชอาญา ในความที่ ไม่มีคน อื่น เป็น
 โจทย์ ฎาจะ ต้อง ว่า ความ เรื่องที่ โจทย์ เดิม ไม่ติด
 ใจ ว่า นั้น ต่อไป เมื่อ เห็น ว่า มีพยาน พอ ที่ จะ
 พิสูจน์ ให้ สมจริง ได้ว่า ผู้ดอง ถเมิต พระราช อาญา
 นั้น มี ข้อ พิรุธ กระทำ ผิด ต่อ พระ ราชกำหนด
 กฎหมาย

๘ ให้ เจ้าพนักงาน มาตรา ๘ ให้ เจ้า พนักงาน ข้าเอือกำนัน กอง
 ของตระเวนแดงของ ตระเวน แด กอง ใต้ ส่วน โทษ หลวง ใน กรุง แด
 ใต้ ส่วนช่วยเดาะหา หัว เมือง ใต้ ส่วน หา คำ พยาน ฎา ตั้ง สำคัญ อัน
 พยาน ให้ ชำระ เป็น หลักฐาน ใช้ เป็น ตัว พยาน ฎา ตัว คน ผู้ ซึ่ง
 ควร ย่าง เป็น พยาน นั้น ส่ง มา ให้ กรม อัยการ ฎา
 เจ้า พนักงาน ผู้รักษา กฎหมาย ที่ จะ เป็นผู้ พ้อง คดี
 นั้น เสมอไป

หมวดที่ ๓

ว่า ด้วยลักษณะพิจารณา

๘ คู่ความแต่งงาน มาตรา ๘ ใน การ พิจารณาความนั้น ให้
 ช่วย ว่าความได้ โจทย์ แด จำเลย มี อำนาจ แต่ง ทนาย ช่วย ว่าความได้
 แต่ ต้อง ทำ หนังสือ แต่ง ทนาย ไว้ เป็น สำคัญ ต่อ ศาล
 ด้วย แม้ว่า แต่ง ทนาย แล้ว ก็ดี คู่ ความ ฎา

ผู้พิพากษา ตระดาการ จะให้ตัว ความ มา ให้การ
ด้วย ก็ได้

มาตรา ๓๐ เมื่อถึงกำหนดวัน แล เวลา นัด
พิจารณาแล้ว ถ้าฝ่าย โจทก์ ไม่ มา ศาล เอง ก็ ตัด
ฎา ไม่ได้ แต่ง ทนาย ให้ มา แทน ตัว ก็ ตัด ก็ได้ ศาล
ได้ ส่วน ตุ ถ้า ได้ ความ จริง ว่า โจทก์ ได้ รับ หมาย
นัด วัน แล เวลา แต่ ที่ ๆ ได้ กำหนด นัด พิจารณา
แล้ว ดังนี้ ก็ ให้ ศาล ตัด สิ้น ยก ฟ้อง ของ โจทก์
เสีย ที่ เดียว เว้น ใด แต่ ศาล จะ คำนึง หนัก เห็น มี เหตุ
สมควร ที่ จะ เลื่อน วัน พิจารณา ค่อ ไป ใหม่ เท่านั้น

มาตรา ๓๑ ถ้า โจทก์ ฎา ทนาย ของ โจทก์ มา
ศาล ตาม กำหนด นัด แล ได้ ตัว จำเลย มา พร้อม
แล้ว ก็ ให้ ศาล พิจารณา ต่อ ไป ดังนี้ คือ ให้
อ่าน คำ ฟ้อง ให้ จำเลย ฟัง ถ้า จำเลย ให้ การ รับ
สารภาพ จริง ตาม คำ ฟ้อง แล ไม่ได้ ให้ การ ยก
เหตุผล ขึ้น แก่ ตัว ต่อ สู้ คำ ฟ้อง ฎา ไม่ได้ ให้ การ
ยก เหตุ ของ ความ กรุณา เพื่อ ให้ ศาล ลด หย่อน
ผ่อน โทษ มาก ให้ น้อย ลง ใน การ ที่ ตน กระทำ
ผิด ถ่วง เถมิ ต กฎหมาย แล้ว ก็ ให้ ศาล ตัด สิ้น ลง
โทษ จำเลย ตาม พระราช กำหนด กฎหมาย เสีย

๓๐ ถึงกำหนดชำระ
โจทก์ ไม่ มา ก็ ให้
ยก ฟ้อง เสีย เว้น แต่
มี เหตุ ที่ ควร เลื่อน
เวลา ชำระ ต่อ ไป

๓๑ โจทก์หาจำเลย
ให้การรับแล้วให้คดี
สิ้นลงโทษ

๑๒ ถ้าจำเลยไม่รับ ให้ศาล ชัก ใช้ จำเลย แด พยาน ทั้งสอง ฝ่าย

มาตรา ๑๒ ถ้าจำเลยไม่ให้การ ฎา ให้การ ประดิษ คำฟ้อง แล้ว ก็ ให้ ศาล ตาม ชักใช้ ได้ เดียง จำเลย ตาม คำฟ้อง ก่อน แล้ว ให้ สืบ พยาน ฝ่าย โจทย์ หมด แล้ว ถ้า ฝ่าย จำเลย มี พยาน ก็ ให้ สืบ พยาน ฝ่าย จำเลย ต่อ ไป

๑๓ จำเลย ให้ การ แก่ ได้ เต็ม ที่ แต่ ชักถาม พยาน ได้

มาตรา ๑๓ ศาล ต้อง ยอม ให้ จำเลย มี โอกาส ให้ การ แก่ ตาม คำฟ้อง ได้ โดย เต็ม ทุก ประการ แต่ ให้ จำเลย ชักถาม พยาน คน ใด คน หนึ่ง ซึ่ง ต้อง ช่าง มา ให้ การ ยืนยัน เอา จำเลย ได้ ทุก คน

๑๔ พยาน ต้อง ให้ การ เรียง ตัว กัน โดย ต่ำดับ ตาม ที่ ศาล จะ บังคับ

มาตรา ๑๔ บรรดา พยาน ทุก คน จะ ต้อง ให้ การ แยก กัน เรียง ตัว ไป ที่ ละคน โดย ต่ำดับ ให้ ผู้ พิพากษา วินิจฉัย ดูว่า ควร จะ เรียก พยาน คน ใด มา ให้ การ ก่อน แด หลัง สุด แต่ จะ เห็น สมควร

๑๕ วิธี สืบ พยาน ใช้ ตาม พระราช บัญญัติ ลักษณะ พยาน ร,ศ, ๑๑๓

มาตรา ๑๕ ข้อ บังคับ จำหรับ การ สืบ พยาน ตั้ง มี อยู่ ใน พระราช บัญญัติ ลักษณะ พยาน ลง วันที่ ๒๒ มกราคม ร,ศ, ๑๑๓ นั้น ให้ เอา มา ใช้ ใน การ สืบ พยาน ใน ครอบงวน พิจารณา ความ อาญา ซึ่ง มี โทษ หดอง ได้ ทุก ประการ

๑๖ คุก ความ จะ ขอ ให้ พยาน ให้ การ อีก

มาตรา ๑๖ เมื่อ พยาน ให้ การ เสร็จ แล้ว จำเลย จะ ร้อง ขอ ให้ พยาน บาง คน ออก ไป อยู่ เสี้ย ภาย

นอกศาลแล้ว ขอให้พยานคนหนึ่งฤฯ หตายคน
 มาให้การอีกครั้งหนึ่ง คือให้การแยกกันที่
 ละคน ฤฯ ให้มาให้การยืนยันปากต่อกัน ก็ให้
 ศาล ยอม อนุญาต ฝ่ายผู้พิพากษาจะตั้งให้
 ตาม พยาน ดัง นี้ บาง ก็ ได้ ฤฯ ฝ่าย โจทย์จะร้อง
 ขอ ตาม พยาน ดัง นี้ บาง ก็ ให้ศาล อนุญาต เหมือน
 กัน

ครั้งหนึ่งฤฯให้พยาน
 ไปจากศาลฯ ก็ตั้ง
 ได้

มาตรา ๓๗ ในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่ง
 มีจำเลยต้องฟ้องหลายคนแล้ว ก็ให้ผู้
 พิพากษาพิเคราะห์เห็นว่า ควรพิจารณาข้อหาใน
 ฟ้องซึ่งกล่าวโทษจำเลย คนใดก่อน คนใดหลัง
 ผู้ใดจะเห็นสมควร

๓๗ ให้ศาลพิเคราะห์
 ดูว่าควรพิจารณา
 ข้อหาข้อใดก่อน
 แลหลัง

มาตรา ๓๘ ถ้าคดีเรื่องใด ศาลใดตั้งคน
 พิจารณาแล้ว ก็ต้องรับพิจารณาพิพากษาคดี
 เรื่องนั้นต่อไปกว่าจะเสร็จแล้ว อย่าให้ต้อง
 หยุดการพิจารณาไว้ โดยไม่มีเหตุอันจำเป็น
 ที่จะต้องชักช้าต่อไป

๓๘ เริ่มชำระแล้วก็
 ให้ชำระต่อไปให้
 แล้ว อย่าให้ชักช้า

มาตรา ๓๙ เมื่อผู้พิพากษาได้ฟังคำพยานแต่
 ได้ฟังคำชี้แจงในคำพยาน แต่ในบทกฎหมาย

๓๙ เมื่อฟังคำพยาน
 แต่คำชี้แจงของคู่

ความแฉ้วให้ศาล
ตัดสิน

ทั้งฝ่ายโจททย์ฝ่ายจำเลยเสร็จแล้ว ก็ให้พิพากษา
ตัดสินในที่ประชุมศาล ถ้าเห็นว่าพิจารณาได้
ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ตั้งโทษจำเลยตาม
พระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าเห็นว่าพิจารณา
ไม่ได้ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ยกฟ้องเสีย

หมวดที่ ๔

ลักษณะพิพากษาศักดิน

๒๐ เมื่อชำระแฉ้วให้
ตัดสินไม่ช้ากว่า
สามวัน

มาตรา ๒๐ ผู้พิพากษาต้องพิพากษาศักดิน ใน
วันที่ได้ชำระเสร็จแล้ว ฤๅมิฉะนั้นในกำหนดภายใน
สามวัน นับตั้งแต่วันที่ได้ชำระแล้ว แต่
ผู้พิพากษาจะพิพากษาศักดินวันใดแล้ว ก็
ต้องนัดให้โจททย์จำเลยทราบล่วงหน้าเสียก่อน

๒๑ คำตัดสินต้อง
เขียน

มาตรา ๒๑ ทำพิพากษาศักดินนั้นต้องให้เขียน
เป็นตัวอักษรแล้ว ให้บรรดาผู้พิพากษาทั้งปวง
ผู้ใดลงมือเห็นพิพากษาศักดินคดีเรื่องนั้น เขียน
ชื่อลงท้ายมือของตนไว้จึงทุกนาย

๒๒ คำตัดสินของ
ศาลในข้อต่างๆคือ

มาตรา ๒๒ ในคำตัดสินนั้นให้ผู้พิพากษา
ลงมือเห็นช้ขาด ในข้อซึ่งจะกล่าวไว้ต่อไปนี้คือ

ข้อ ๑ พิจารณาได้ความจริงว่า จำเลยได้กระทำการผิด ล่วง ตมิต กฎหมายตาม เช่น กล่าวในฟ้อง นั้น ฎาไม่

๑ จำเลยผิดทั้งฟ้อง ฎาไม่

ข้อ ๒ ถ้าฝ่าย โจทย์ ฟ้อง หา กล่าว ว่า จำเลยทำการผิด โดยเหตุต่าง ๆ อันควร ทอโทษ ให้หนัก ขึ้น ก็คือ ฎา ถ้าฝ่ายจำเลย ให้การ แก่ กล่าว ว่า จำเลยทำการผิด โดยมีเหตุต่าง ๆ อันควร จะลด หย่อน ผ่อน โทษได้ ก็คือ เมื่อฝ่าย โจทย์ ฎา ฝ่ายจำเลย กล่าว ตั้ง น้ แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติว่า จำเลยได้ทำการผิด ด้วยเหตุต่าง ๆ อย่างใด อย่างหนึ่ง ตั้ง เช่น ว่า มาแล้ว น้ ฎาไม่

๒ จำเลยทำผิดโดยเหตุตั้งที่หาฎาที่แก่นั้น ฎาไม่

ข้อ ๓ ถ้าฝ่ายจำเลย ให้การ แก่ กล่าว ว่า ข้อที่จำเลยทำการผิดนั้น บ่อน ไม่มีโทษ ตามกฎหมาย ตั้ง น้ แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติว่า

๓ จำเลยทำผิดโดยเหตุตั้งที่แก่น้แล้ว มีบทกฎหมายยกเว้น

(๑) ข้อที่ฝ่ายจำเลยกล่าว แก่ นั้น พิจารณาได้ ส่มจริง ฎาไม่ แต่ ถ้าพิจารณา ส่มจริง แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติ ช้ก ขึ้น หนึ่ง ว่า

ฎาไม่

(๒) ข้อที่ฝ่ายจำเลยกล่าว แก่ แต่ พิจารณาได้ ส่มจริง นั้น บ่อน เป็น การไม่ มี โทษ ตามกฎหมายจริง ฎาไม่จริง

ถ้าชี้ขาดว่าจำเลย
ไม่ผิดก็ให้ตั้งปล่อย

เมื่อได้ชี้ขาดตามความ
ซึ่งได้กล่าวมา
ข้างต้นนี้แล้ว เห็นว่าจำเลยไม่ได้กระทำการผิด
ดวงตมิตคือกฎหมายแล้ว ก็ให้มีคำสั่งเด็ดขาด
ในคำพิพากษาคัดสิน ให้ปล่อยจำเลยหลุดพ้นไป
ทีเดียว

ถ้าชี้ขาดว่าผิดโดยเหตุอย่างใด ก็ให้วาง
บทกฎหมายตามเหตุนั้น ให้มีกำหนดโทษด้วย
เมื่อได้ชี้ขาด เห็นว่าจำเลยได้ทำการผิด
โดยมีเหตุต่าง ๆ อันควร จะทวิโทษให้หนัก
ๆ ไม่ก็ตี และกระทำความผิดโดยมีเหตุต่าง ๆ อัน
ควร จะลดหย่อนผ่อนโทษได้ก็ตี ไม่ก็ตี แต่การ
ผิดนั้น ไม่มีข้อยกเว้นโทษไว้ในกฎหมายดังนี้แล้ว
ก็ให้ผู้พิพากษาลงเนื้อเห็นชี้ขาด พิพากษาคัดสิน
ว่าโทษจำเลยจงให้ชัดเจนโดยโทษานุโทษ ตาม
พระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่งคง ใช้อยู่ใน
สมัยนั้น

๒๓ ให้ตัดสินโดยที่
เห็นมากกว่า

มาตรา ๒๓ ในเวลาประชุมพิพากษาคัดสิน
คดีทุก ๆ เรื่องนั้น ให้อธิบดีผู้พิพากษาดำ
ผู้พิพากษาทั้งปวง ผู้นั่งประชุมอยู่ด้วย ให้
แสดงความเห็นของตน เวียง คิว ไปที่ละคน
ในข้อความซึ่งจะต้องวินิจฉัย ให้ตกลงเด็ดขาด

กัน นั่นเอง ทุก ๆ ข้อ แต่ให้ข้อบังคับ ผู้พิพากษา
แสดง ความ เห็นของ ตน ภาย หลัง ผู้พิพากษาทั้งปวง
แต่ให้ วจนจัย ข้อความทุก ๆ ข้อ เป็นตกลงกันตาม
ความ เห็น ของ ผู้พิพากษา ซึ่งมาก กว่ากัน นั่น

ถ้า ใน ข้อ ความ อัน เดียว กัน นั้น มี ผู้พิพากษา
แสดง ความ เห็น แตก ต่าง กัน ออก ไป กว่า ๒ พวกแล้ว
แต่ ถ้า จะ วจนจัย ความ ข้อ นั้น เขา เป็น ตกลงกัน
ตาม ความ เห็น ของ ผู้พิพากษา ซึ่ง เห็น มาก กว่า
กัน นั้น ไม่ ไต แลวตั้ง นี้ ก็ ให้ ผู้พิพากษา ผู้ซึ่ง มี
ความ เห็นว่าจำเลยมีพริฐ แรงกว่า ผู้พิพากษาคนอื่น ๆ
นั้น ย่อม ตง เห็น ด้วย กับ ผู้พิพากษา ผู้อื่น ซึ่ง
มี ความ เห็น ว่าจำเลย พริฐ น้อย กว่า ความ เห็น นั้น

ในการ ลง ความ เห็น ในข้อ ความที่ ควร พัง เขา
เป็น จริง ๆ ฎา ไม่ กัด ก็ ใน ข้อ บท กฎหมาย ที่ ประ
กอบ ใช้นั้น กัด ก็ ให้ ผู้พิพากษาทั้งปวง พิจารณา
เขา แต่ โดย ที่ เห็น บริสุทธื์ แก่ใจ แต่ ปราศจาก
อะคะติ & ประการ อย่าได้ ปด้อย ให้ จิตรของ ตน
ดำเขียง ไป ด้วย ความ เห็น แก่ หน้า บุคคล ฎา
เห็น แก่ พวก พ้อง ฎา ประชุมชน ไต ๆ เพื่อ ว่า คำ
พิพากษา คัดสิน ของ ผู้พิพากษา เหล่านี้ จะ ได้
ประกอบ ไป ด้วย ความ ดีด้วย แต่ ความ ยุติ ธรรม
อย่าง ยิ่ง ที่ จะ เป็น ไป ได้

หมวดที่ ๕

ลักษณะอุทธรณ์

๒๔ คู่ความอุทธรณ์
ได้ใน ๑๕ วัน

มาตรา ๒๔ ถ้าฝ่าย โจทก์ ฎฝ่ายจำเลย เห็น
ว่า คำพิพากษา ตัดสิน ของ ศาล เดิม นั้น ไม่ ถูก ต้อง
ด้วย กฎหมาย แด่ บุติกรรม แล้ว จะ พ้อง อุทธรณ์
ก็ได้ แต่ ต้อง ยื่น พ้อง ต่อ ศาล นั้น ใน กำหนด
๑๕ วัน นับ แต่ วัน อ่าน คำ พิพากษา ตัดสิน เป็นต้นไป

๒๕ คำฟ้องอุทธรณ์
ต้องให้เก็บใจความ
ตาม เหตุความ จริง
แถมตามบทกฎหมาย
อย่า ให้ เรียก ผู้
พิพากษา มา เป็น
จำเลย

มาตรา ๒๕ คำอุทธรณ์นี้ ให้เขียน เป็น ฟ้อง
แล้ว ให้ ผู้อุทธรณ์ ฎ ทนาย ของ ตน นำ ไป
ยื่น ต่อ ศาล เดิม นั้น แต่ ใน ฟ้อง อุทธรณ์ ทุกฉบับ
ต้อง รวม ใจ ความ เรียง เป็น ข้อ ยก เหตุตาม
ความ จริง ฎ ตาม บทกฎหมาย ที่ เห็น ว่า
เป็น องค์อุทธรณ์ได้ การ อุทธรณ์ คำตัดสิน
อย่างนี้ ห้าม อย่า ให้ เรียก ผู้พิพากษา มา เป็น
จำเลย ให้ เรียก แต่ คำ ตัดสิน มา พิจารณา แต่
ให้ คู่ความ เดิม มา ว่า ความ กัน ต่อ ไป ถ้า คู่ความ จะ
ฟ้อง หา ให้ เรียก ผู้พิพากษา มา เป็น จำเลย
ก็ต้อง ให้ พ้อง เป็น คดี ใหม่ ต่าง หาก ตาม ความ
ผิด ที่ จะ พ้อง หา นี้ ๆ

๒๖ ถ้าผู้อุทธรณ์คดี
ตรง อยู่ จะ ยื่น พ้อง

มาตรา ๒๖ ถ้า ผู้อุทธรณ์ ต้อง ชั่ง อยู่ใน ตรง
แล้ว จะ ตั้ง พ้อง อุทธรณ์ ต่อ พนักงาน ผู้ดูแล

รักษาตรงนั้น ให้ นำ มา ยื่น ต่อ ศาลแทน ตัว
ก็ได้

มาตรา ๒๗ ภายใน ๕ วัน นับแต่วัน ได้รับ
ฟ้อง อุทธรณ์ ไว้ เป็น ต้น ไป นั้น ให้ อธิบดี ผู้ พิจารณา
ศาล ซึ่ง ได้ พิจารณา ตัดสิน คดี เรื่อง ที่ คดี ของ อุทธรณ์
นั้น ส่ง ฟ้อง กับ คำ ตัดสิน แด่ เทียบ ถ้อย คำ ดำเนิน
ทั้ง ปวง ใน คดี เรื่อง นั้น มา ยัง ศาล อุทธรณ์

มาตรา ๒๘ เมื่อ ศาล อุทธรณ์ ได้รับ บรรดา
ถ้อย คำ ดำเนิน มา หหมด แล้วย ก็ ให้ ศาล อุทธรณ์
ออกหมายนัด กำหนดวัน แด่ เวลา ที่ จะ พิจารณา ความ
อุทธรณ์ นั้น ไป ให้ คู่ ความ ทราบ ถ่วง นำ ก่อน
แต่ ถ้า ฝ่าย ผู้ ยื่น อุทธรณ์ ร้อง ขอ ดำเนิน ฟ้อง
อุทธรณ์ เมื่อใด ศาล อุทธรณ์ ก็ ต้อง อนุญาต ให้
ดำเนิน ฟ้อง อุทธรณ์ ตาม ความ ประสงค์

กำหนด นัด วัน แด่ เวลา ที่ จะ พิจารณา ความ
อุทธรณ์ นั้น อย่า ให้ ช้า เกิน ไป กว่า ๑๕ วัน
นับ ตั้ง แต่ วัน ที่ ศาล อุทธรณ์ ได้รับ บรรดา ถ้อย คำ
ดำเนิน มา เว้น ใจ แต่ มี เหตุ พิเศษ เกิด ขึ้น จึง
ให้ กำหนด นัด เกิน กว่า นี้ ขึ้น ไป ได้ แต่ ต้อง ให้
จดหมาย บันทึก เหตุ พิเศษ นั้น ลง ใจ ด้วย จง ทุก คราว
แต่ อย่างใด ก็ ตี ห้าม ไม่ ให้ กำหนด นัด เกิน กว่า

ให้ผู้คุม ไป ยื่น ต่อ
ศาล ก็ได้

๒๗ ให้ ศาล ขึ้น ต้อง
อุทธรณ์ ยื่น ดำเนิน
แต่ คำ ฟ้อง ต่อ ศาล
อุทธรณ์ ใน ๕ วัน

๒๘ ให้ ศาล อุทธรณ์
กำหนด วัน ชำระ ใน
๑๕ วัน เว้น แต่ มี
เหตุ พิเศษ ซึ่ง แต่ อย่า
ให้ ช้า เกิน กว่า ๑๕
เดือน

๒ เดือนขึ้นไป นับแต่วัน ได้รับ บรรดา ถ้อยคำ
สำนวน ไว้

๒๘ ให้ นัด คู่ ความ มาตรา ๒๘ คำต อุทธรณ์ จะ ต้อง ส่ง หมายนัด
ก่อน ๕ วัน ไป ยัง ฝ่าย โจทก์ แต่ ฝ่าย จำเลย ให้ รูดวง หน้า อย่าง
ซ้ำ ที่ สุด เพียง ๕ วัน ก่อน ถึง วัน กำหนด นัด
พิจารณา ความ อุทธรณ์

๓๐ ข้าราชการ อุทธรณ์ มาตรา ๓๐ เมื่อ ถึง วัน กำหนด นัด พิจารณา
หน้า ให้ อาน สำนวน ความ อุทธรณ์ แล้ว ให้ คำต อุทธรณ์ อาน ถ้อยคำ
แต่ ฟัง คำ ชี้แจง ของ สำนวน ใน ความ เดิม แต่ ฟ้อง อุทธรณ์ จน จบ แล้ว
คู่ ความ ให้ ฟัง คำ ชี้แจง มุตกดี ของ เจ้าพนักงาน กรม
อัยการ ผู้ รักษา กฎหมาย ฎา ถ้า ใน ความ เดิม นั้น
มี โจทก์ ว่า ก่อตัว ก็ ให้ ฟัง คำ ชี้แจง ของ โจทก์
แต่ จำเลย ใน ความ เดิม ฎา คำ ของ ทนาย ฝ่าย
โจทก์ แต่ ฝ่าย จำเลย

๓๓ คำต อุทธรณ์ ฎา มาตรา ๓๓ ถ้า คำต อุทธรณ์ พิจารณา เห็น
คู่ ความ จะ เรียก พยาน จำเป็น จะ ต้อง พิจารณา ข้อ ประเด็น ข้อใด ข้อ หนึ่ง
เก่า ใหม่ สืบ ก็ ได้ ซึ่ง มี อยู่ใน ฟ้อง อุทธรณ์ ออก ดู ให้ แจ่ม แจง
แล้ว ก็ ให้ คำต อุทธรณ์ มี อำนาจ เรียก พยาน ซึ่ง
ฎา ให้ การ ไว้ ใน ความ เดิม นั้น มา สืบ อีก ครั้ง
หนึ่ง ก็ ได้ ฎา ให้ เรียก คน อื่น ฎา ส่ง สำคัญ อื่น

มาสืบ เพลน พยาน ใหม่ อีก ก็ ได้ การ สืบ พยาน อีก
 คง ว่า มา นี้ คำนต์ อุทธรณ์ ดำริห์ เห็น สมควร ให้
 สืบ เเซง ก็ ได้ ฎา ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย จะ ขอ ให้
 สืบ ก็ ให้ คำนต์ อุทธรณ์ อนุญาต ตาม ความ ประสงค์
 สุด แต่ คำนต์ อุทธรณ์ จะ ดำริห์ เห็น สมควร

มาตรา ๓๒ ข้อ บังคับ สำหรับ การ สืบ พยาน คง
 มี อยู่ใน มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕
 แด มาตรา ๓๖ แห่ง พระราชบัญญัติ นี้ ก็ ให้
 เขามา ใช้ ใน การ สืบ พยาน ชั้น พิจารณา ความ
 อุทธรณ์ ความ อาญา ซึ่ง มี โทษ หลวง ได้ ทุก ประการ

มาตรา ๓๓ คำนต์ อุทธรณ์ จะ ต้อง พิพากษา ตัด
 สิ้น ใน วัน พิจารณา เดี่ว จำนวน แลว ฎา ภายใน
 กำหนด ตาม วัน นับ ตั้ง แต่ วัน พิจารณา เดี่ว
 จำนวน แลว เป็น ต้น ไป แต่ คำนต์ อุทธรณ์ จะ ต้อง
 แจ้ง ความ ให้ ฝ่าย โจทย์ แด จำเลย ทราบ วัน แด
 เวลา ที่ คำนต์ อุทธรณ์ กำหนด จะ พิพากษา ตัด สิ้น ด้วย

มาตรา ๓๔ ใน การ พิพากษา ตัด สิ้น ชั้น อุทธรณ์
 ความ อาญา ซึ่ง มี โทษ หลวง นี้ คำนต์ อุทธรณ์ มี
 อำนาจ เต็ม ที่ จะ ยก เสี้ย ฎา เปลี่ยน แปลง ฎา แก่
 ไข ฎา แลว ตาม คำ วาจ บท ปรับ โทษ ของ คำนต์

๓๒ ความ ใน มาตรา
 ๓๒, ๓๔, ๓๕, ๓๖, ใช้
 ขำระ ชั้น อุทธรณ์
 ด้วย

๓๓ คำนต์ อุทธรณ์
 ขำระ แลว ต้อง ตัด
 สิ้น ใน ๓ วัน

๓๔ คำนต์ อุทธรณ์
 แก่ คำ ตัด สิ้น ได้ ตาม
 ความ เห็น

ซึ่งต้อง อุทธรณ์ แล้ว วาง บท ปรับ โทษ ใน ครั้ง
 ที่ สุด ตาม แต่ ค่ำต อุทธรณ์ จะ ดำริ ให้ เห็น ว่า
 ค่ำต เดิม ควร ต้อง วาง บท ปรับ โทษ นั้น คือ
 พิพากษา ให้ ปลดปล่อยตัว จำเลย หลุด พัน ไป ฤ
 พิพากษา ให้ ตั้ง โทษ จำเลย ตาม ความ ผิด ฤ ฤต
 หย่อน ผ่อน โทษ ฤ ท่อ โทษ ขึ้น ซึ่ง ค่ำต เดิม ได้
 พิพากษา ปรับ ไว้ แต่ เดิม สุด แต่ จะ เห็น ชอบ
 ด้วย กฎหม ย แด ยุติธรรม

๓๕ คำ ชวรมเนียม

มาตรา ๓๕ การ พิจารณา ความ ตาม พระราช
 บัญญัติ นี้ ห้าม อย่า ให้ เรียก คำ ฤชาชวรมเนียม
 อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด เว้น ไว้ แต่ ค่ำต ที่ พ้อง หมายเรียก
 เอา คำ ดินใหม่ เดิม กับ โทษ ด้วย จึง ให้ เรียก คำ
 ชวรมเนียม ขึ้น ค่ำต จาก โจทก์ นั้น

หมวดที่ ๒

ลักษณะทำ โทษตามคำพิพากษาคัดสิน

๓๖ คำตัดสินความ

มีโทษเป็นที่สุด

๑ ค่ำตชั้นแรกตัดสิน

แล้ว ไม่มีอุทธรณ์

มาตรา ๓๖ คำตัดสิน ความ มีโทษ ทั้ง ปวงย่อม
 เป็น ที่ สุด แด จะ ได้ กระทำ ตาม คำตัดสิน นั้น คือ—
 ข้อ ๑ เมื่อ ค่ำต ชั้น แรก ได้ ตัดสิน แล้ว
 ไม่มี พ้องอุทธรณ์ ภายในกำหนด ฤ คู่ ความ ทั้งสอง
 ฝ่ายลง ตาย มือ ยอม ตาม คำ ตัดสิน อย่าง หนึ่ง กับ—

ข้อ ๒ เมื่อ ค่ำต อุทธรณ์ ไต คตสัน แล้ว แต่ไม่
มีฎีกา ก็ ต้อง กระทำโทษ ตาม คำ คต สัน นั้น
เว้น ไว้ แต่ คำ คต สัน โทษ ประหาร ชีวิต ฎา ธิบ
ทพย ์ ส ม บ ค ก็ จ ึง คอง ง ด ไ้ ทำ ตาม ความ ที่ ว่า ไ้
ใน มาตรา ๓๕ ค่อ ไปนี้

มาตรา ๓๖ เมื่อ คำ คต สัน ไ้ ถึง ที่ สู้ ต แล
ผู้ คอง หาน น ไ้ ไม่ มี โทษ แล ก็ คอง ปด อย คว ์ เลี้ย
ท น ที่ แล จะ ก ด บ เหา คว ์ มา ก ก ชง ฎา คต สัน
ง โทษ ใน คต สัน เดียว ก น อ ก น ไ้ ไม่ ไ้

มาตรา ๓๗ เมื่อ ค่ำต ที่ ไ้ พจารณา ชน แรก
นี้ ไ้ คต สัน ง โทษ ประหาร ชีวิต ฎา ธิบ
ทพย ์ ส ม บ ค แล จำ กุก จน คด อย ชีวิต ใน คต
เรื่อ ไ้ คอง ไ้ ึ่ง สำนวน คต เรื่อ น ไ้ มา ไ้
คำส อุทธรณ์ ทรวจ ก่อน คำส อุทธรณ์ คต สัน ยัน
ตาม นั้น แล ึ่ง จะ เปน ถึง ที่ สู้ ต ไ้

มาตรา ๓๘ คำ คต สัน อ น ไ้ อ น ไ้ น ึ่ง ชง
ถึง ที่ สู้ ต แล แล เปน คำ คต สัน มี โทษ ประหาร
ชีวิต ธิบ ทพย ์ ส ม บ ค ฎา จำ กุก จน คด อย ชีวิต ก ด
คอง ไ้ ไ้ เนา บ ค ัก ระ ทรวง ยุ คิ ชร ม นำ คำ คต สัน
นี้ ทู ฎ เถ ล ำ ฎ วาย ฎา มี ฎีกา ของ ผู้ คอง
คำ สัน โทษ น ไ้ แล ึ่ง ไ้ ทู ฎ เถ ล ำ ฎ วาย พ ร อ ม ก น

๒ แล เมื่อ ค่ำต
อุทธรณ์ ไ้ คต สัน
แล้ว

๓๖ คำ คต สัน ถึง ที่
สู้ ต ไ้ ปด อย แล จะ
ก ด บ ชำระ ทำ โทษ
อ ก ไม่ ไ้

๓๗ คำ คต สัน ประ
หาร ชีวิต คำส ไ้ ฎา
คอง ไ้ คำส อุทธรณ์
คต สัน ยัน ด้วย ึ่ง
เปน ที่ สู้ ต

๓๘ คำ คต สัน โทษ
ประหาร ชีวิต ธิบ
แล จำ กุก จน ตาย
คอง ทู ฎ เถ ล ำ ฎ วาย
พ ร อ ม ก น ฎีกา

เมื่อ ทราบ กระแส พระบรมราชโองการ ให้เป็น
ไปตามคำพิพากษา ฎาทรง พระกรุณาโปรด
เกล้า ฯ ให้งดเว้น เลี้ยงประการ ไต จึงให้
กระทำความ พระบรมราชโองการ นั้น ทุกประการ

๔๐ กำหนดให้ ใช้ มาตรา ๔๐ พระราชบัญญัตินี้ จะควร ใช้ใน
ศาลหัว เมือง มณฑล ไต ตั้งแต่เมื่อ ไต จะได้
โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา
แต่ให้เจ้ากระทรวง มีดำร ทราบบังคับ ไปยัง หัว เมือง
มณฑล นั้น ๆ แต่หัวเมือง มณฑล ไต ที่ยังไม่
ได้ โปรดเกล้า ฯ ให้ ใช้ พระราชบัญญัตินี้ ให้
คง ปฏิบัติ ไปตามเดิมก่อน

พระราชบัญญัตินี้ ตราไว้แต่วันที่ ๒๗ เมษายน
รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็นวันที่ ๓๐๓๐ ใน
รัชกาล บัดจุบันนี้

เจ้าพนักงานหอสมุด

ประกาศให้ใช้ พระราชกำหนด

ตั้งศาลรับสั่งพิเศษ

สำหรับชำระ ๓๓สิ่ง คดีความ มีโทษ หดง ชั้น เก่า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราชอาณา ค่อยไป

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประ
กาศให้ทราบทั่วกันว่า

เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ตั้ง พระราชกำหนดตั้งศาลรับสั่งพิเศษ สำหรับชำระ ๓๓
สิ่ง คดีความที่มีโทษ หดง ชั้น เก่า ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราชอาณา
แต่ขอ บังคับสำหรับศาลรับสั่งพิเศษนั้นไว้ ศาลรับสั่งพิเศษทั้ง ๓
ศาลนั้น ก็ได้ตั้งขึ้นตามพระราชกำหนด กรรมการได้ทำการ
ตามหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์สืบมา คดีที่กรรมการได้ตัดสิน
เสร็จไปแล้วกว่า ๓๐๐ เรื่อง จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า การ
ที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศาลรับสั่งพิเศษชั้นนี้ ย่อมเป็นคุณเป็น
ประโยชน์แก่ราษฎรเป็นอันมาก แต่หากความชั้นเก่าที่ค้าง ค้าง
อยู่นั้น มากมายนัก กรรมการจึงไม่อาจจะตัดสินให้เสร็จสิ้นไป
โดยเร็วได้ ควรให้การนี้ดำเนินต่อไปอีก

เพราะฉะนั้นจึงทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ศาล รัชสมัย พิเศษ
ที่ ๓ ศาลนี้ มีอำนาจตาม ข้อ บัญญัติเดิม ไป อีก ๖ เดือน นับ
ตั้งแต่วันที่ สิ้น กำหนด ใน ประกาศ เก่า นั้น ตั้ง ไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เปน วันที่
๓๐๐๓๗ ใน รัชกาล บัดนี้

ประกาศ เปลี่ยน กรรม การ ศาล รัชสมัย พิเศษ

สำหรับ ชำระ ติเตียน คดี มี โทษ หลวง ชั้น เก่า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระ ราช อาญา

มี พระบรม ราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศ
ให้ทราบทั่วกัน ว่า

ได้ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ มีสเตอร์ เก๊ก แปรติก เปน กรรม
การพิเศษ ผู้ ๑ ใน ศาล รัชสมัย พิเศษ สำหรับ ชำระ ติเตียน คดี ความ มี โทษ
หลวง ชั้น เก่า ส่วน ที่ หนึ่ง แจง อยู่ใน พระราช กำหนด ตั้ง ศาล รัชสมัย
พิเศษ ซึ่ง ตั้ง วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ นั้น แล
บัดนี้ มีสเตอร์ เก๊กแปรติก มี การ ที่ จะ ต้อง ไป จาก กรุงเทพมหานคร ฯ

จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ พระ ราช ทาน พระ บรม ราชานุญาต
ให้ มีสเตอร์ เก๊กแปรติก ออก จาก นำ ที่ กรรม การพิเศษ นั้น คราว หนึ่ง
แต่ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ มีสเตอร์ แคตเตีย เปน กรรม การ
พิเศษ ณ ศาลนี้ แทน มีสเตอร์ เก๊กแปรติก ตั้ง ต่อ ไป จนกว่า มีสเตอร์

๒๘/๑/2566

เก็กแปดริกจะ กลับมา จึง ให้เข้า รับตำแหน่ง กรรม การ พิเศษ ตาม
เดิม ต่อ ไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม วันจันทร์ โทศก ๑๑๕ เป็น วัน
ที่ ๑๐๐๕๑ ใน รัชกาล บัดนี้

ประกาศว่าด้วยนิติพิจารณาความแพ่ง

มีพระ บรม ราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระ จุฑจอม เสด็จ เจ้า อยู่หัว ผู้ทรง พระคุณ ชรรณ อันมหา
ประเสริฐ ดำรัส เหนือเกล้า ฯ ดังว่า

ด้วย ทรง ตั้ง พระราช หลัไทย เพื่อ จะ ให้ การพิจารณา พิพากษา อรรถคดี
ความ ของ ราษฎร ณ ศาล ทั้ง ปวง เป็น ระเบียบ เรียบร้อย ให้ ราษฎร
ผู้เกี่ยวข้อง ต้อง คดี ได้รับ ผลยุติธรรม โดย ดำดับ โดย เร็ว มิให้ คดี
ความ สะสม คั่ง ค้าง เป็น ที่ เสีย เวลา การ ทำมา หาเงิน จึง ทรง พระ
กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ รัฐมนตรี สภา ประชุม ปรึกษา เรียบ เรียง พระ
ราช บัญญัติ กระบวน พิจารณา ความ แพ่ง แด ความ อาญา เบ็ดเตล็ด แก้เพิ่ม
เติม พระ ราช กำหนด กฎหมาย เดิม ให้ เป็น การง่าย แด ระเบียบ เรียบร้อย
โดยยุติธรรม สมควร แก่ กาล สมัย ไว้เป็น พระ ราช กำหนด กฎหมาย
สำหรับ แผ่น ดิน สืบ ไป แต่ การ นั้น เป็น การใหญ่ ยังไม่ สำเร็จ ได้ โดย เร็ว

บัดนี้ ได้ ทรง ตรวจ รายงาน การพิจารณา คดี ความ ณ ศาล ต่าง ๆ คั่ง
ค้าง เพราะ เหตุ คู่ ความ มิใคร่ ได้ พิสูจน์ตาม เวลา นัดหมาย ของ ศาล การ

พิจารณา ต้อง เลื่อน เวลา ตาม ตัว ความ ชั่ว เสมอ มิ ใคร ดำ เร็ว ตาม กำหนด ได้

ทรง พระ ราช ดำ ริห์ เห็น ว่า การ นัด ความ ยี่ เป็น เหตุ ชัด ชวง ใน ทาง พิจารณา ชัก ช้ำ ชั่ว ครอบ ต้อง มั่น แก่ ไซ ให้ การ ได้ ดำ เนิน ไป พดาง ก่อน กว่า พระ ราช บัญญัติ กระบวน พิจารณา จะ ดำ เร็ว ได้ ไซ ค่อย ไป

จึง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทั้ง กัน ว่า แต่ นี้ ค่อย ไป การ พิจารณา ขรรด คดี ที่ ศาล มี หมาย นัด เรียก คู่ ความ มา ทำ การ พิจารณา ต่าง ๆ เป็น ต้น ตั้ง แต่ นัด จำ เตย มา ให้ การ นัด สอง สัปดาห์ สืบ พยาน ฟัง คำ พิพากษา แต่ นัด อย่าง อื่น ๆ ตาม กำหนด วัน ใน หมาย นัด นั้น ๆ ถ้า คู่ ความ ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำ เตย ได้รับ หมาย นัด รู้ กำหนด วัน แล เวลา แล้ว มิ ได้ มา เอง ฤ ไม่มี คน แก่ ต่าง ว่า ต่าง มา แทน แต่ ไม่ แจ้ง เหตุ การ ที่ จำ เบน จะ มา ไม่ได้ ใน วัน นัด นั้น ด้วย เหตุ ประการ ไต ให้ ศาล ทราบ ก็ ให้ ศาล ถือ ว่า คู่ ความ นั้น ขาด นัด ให้ บังคับ ตาม ความ ใน ประกาศ ค่อย ไป นี้

(๓) เมื่อ ศาล ได้ กำหนด วัน ชำระ ความ เร็ว ง ไต ให้ ออก หมาย นัด ให้ คู่ ความ ทราบ ล่วง หน้า ก่อน ถึง วัน นัด ตั้ง แต่ ๕ วัน ขึ้น ไป พอ ที่ คู่ ความ จะ ได้ มี เวลา เตรียม ตัว หมาย นัด นั้น ให้ พมพ ข้อ ความ ตาม ข้อ พระราช บัญญัติ นี้ ที่ เกี่ยว กับ คดี นั้น ๆ ไว้ ให้ ผู้รับ หมาย ทราบ ด้วย เมื่อ เจ้า พนักงาน ศาล ถือ หมาย ไป ให้ คู่ ความ ทราบ แล้ว ให้ คู่ ความ ผู้รับ เซ็น ชื่อ รับ ใน คู่ ขณัม หมาย แล้ว ให้ เจ้า พนักงาน ศาล

ฝึกคู่ฉบับหมาย นำถดับ มาสั่ง ต่อยกระบัตร์ ค่ำต ตง บาญชีความ
ที่รับ หมายนัด แล้ว เดินขอ ต่อ ผู้พิพากษา แด ประกาศ ไว้ ณ ค่ำต

(๒) เมื่อถึง วัน กำหนด นัด ผู้พิพากษา เรียกความ ที่นัด มาพิจารณา
เรื่อง ไต โจทย์จำเตยฎาผู้แก้ต่าง ว่าต่าง โจทย์จำเตย ไม่มาตามนัด
ทั้งสองข้าง แต่มิได้มี คำชี้แจง เหตุที่จำเปน จะมาไม่ได้ ฎาคำ
ขอเลื่อนวันนัด อย่างหนึ่ง อย่างใด ที่ศาล จะเห็น สมควร โจทย์
จำเตยขาดนัด เช่นนี้ ก็ให้ศาลพิพากษาเลิกความ เรื่อง นั้น เสีย

(๓) ถ้า โจทย์ฎาผู้ว่าต่าง โจทย์ มิได้มาว่า ความตามกำหนด
หมายนัด แต่ไม่แจ้ง เหตุการ ฎาขอเลื่อนวัน ประการ ไต แต่ฝ่าย
จำเตยฎาผู้ว่าต่าง จำเตย ได้มาตามนัด ถ้าความ นั้น จำเตยยังไม่ได้
ให้การ ก็ให้พิพากษา ยกฟ้อง โจทย์ผู้ขาดนัดเสียทีเดียว ถ้า
จำเตยได้ ให้การ ไว้ก่อนแล้ว ให้ศาล ตรวจดูในคำ ให้การ จำเตย
ถ้าคำให้การ จำเตยรับ ตามฟ้องเพียง ไต ให้พิพากษาแต่ตาม ที่รับ
เพียง นั้น ขอที่ ไม่รับ กับนั้น ไม่ต้อง พิจารณาต่อไป ให้ยกเสีย
แต่ขอที่ จำเตย ให้การ เกี่ยวแก่ ถดับ ถดำว โทษ โจทย์นั้น ถ้าจำเตยจะ
ว่า ถดำว ต่อ ไปก็ให้จำเตยไป ฟ้อง หา โจทย์ เปน คดีหนึ่ง ต่างหาก

(๔) ถ้าจำเตย ฎาผู้ว่าต่าง จำเตย ไม่มา ค่ำต ตามกำหนดนัด แต่
มิได้บอก เหตุที่จำเปน จะ มา ไม่ได้ ให้พอ ที่ ศาล จะเห็น สมควร
แต่ศาล ได้สอบสวน เชื่อแน่ว่า จำเตย ได้รับ หมายเรียก หมายนัด นั้น แล้ว แต่
ไม่มาตามนัดแต่ฝ่าย โจทย์ได้มาตามนัด ก็ให้ศาล พิจารณา ถำนวน
โจทย์ไปฝ่ายเดียวแต่ตัดสิน ตาม รูป ความ

(๕) คดีที่จำเลยขาดนัด ศาลพิจารณาแต่จำนวน โจทย์ไป ฝ่าย
 เดียวก็ได้ ฎาคดีที่ฝ่าย โจทย์ขาดนัด ฎา โจทย์จำเลยขาดนัด ด้วย
 กัน ทั้ง ต้อง ฝ่าย ศาล ได้พิพากษา ยกฟ้อง ยกความเสียผิด บรรดาคดี
 ที่ ศาล ได้ พิพากษา โดย เหตุคู่ความ ขาดนัดตั้ง ถ้าว มา นั้น ถ้า
 คู่ความ ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด ฎา ทั้ง ต้อง ฝ่าย มี เหตุการณ์ จำเป็น จริง ที่ ตน
 จะ มา ว่า ความ ตาม นัด ไม่ได้ โดย สุจริต ได้ มา พิสูจน์ คน ชี้แจง แล คง
 เหตุต่อศาล ใน เวลาใด เวลาหนึ่ง ก่อน ศาล ยังมี ได้ ตัด สิ้น ความ กัด
 ฎา เมื่อ ศาล ได้ ตัด สิ้น แล้ว ได้ มา ร้อง ทูเตา ภายใน กำหนด ๑๕ วัน
 นับตั้งแต่วันที่ ตัด สิ้น เป็น ต้น ไป ก็ได้ ก็ ให้ ศาล พิสูจน์ ได้ ส่วน ตาม คำ
 ทูเตา นั้น ก่อน ถ้า ได้ ความ จริง สัม คำ ทูเตา แล ผู้พิพากษา เห็น
 สัมควร แก่ ยุติกรรม ที่ จะ ต้อง พิจารณา คัด นัน ตาม จำนวน ต่อ ไป ก็ ให้
 พิพากษา ยก คำพิพากษา เดิม เสีย แล กำหนด วันนัด พิจารณา คดี เรื่อง
 นั้น ต่อ ไป ใหม่ ก็ได้ แต่ ต้อง ยก ไป ไว้ ท้าย หมาย ชี้ กำหนด วัน พิจารณา
 โดย อัน ตับ ต่อ ไป

(๖) บรรดา คดี ที่ โจทย์ จำเลย ขาด นัด ทั้ง ต้อง ฝ่าย ฎา แต่ ฝ่ายใด
 ฝ่ายหนึ่ง ก็ได้ ถ้า เป็น ความ พระ ราช อัญญา ซึ่ง จำเลย ต้อง คำ หา ใน คดี
 ผลรวม หัก โทษ จะ ยก ความ นั้น เสีย ไม่ได้ ให้ ศาล ลง โทษ ผู้ขาด
 นัด เขา ตัว ชี้ ไว้ มี กำหนด ไม่เกิน เดือนหนึ่ง ลงมา

(๗) คดี เรื่องใด ที่ ผู้พิพากษา ได้ กำหนด วันนัด พิจารณา ชำระ แล ออก
 หมาย นัด ไป ยัง คู่ความ ได้รับ หมาย นัด แล้ว โจทย์ จำเลย ฝ่ายหนึ่ง ฝ่าย

โต จะขอเลื่อนวันชำระต่อไป ผู้พิพากษาเห็นสมควรก็ให้เลื่อนได้
 ถ้าเห็นว่าความในศาลนั้น ไม่พอพิจารณาความที่กำหนดชำระ
 ในวันนี้ก็ดี ฤ็มีเหตุการณ^๕จำเป็นที่ผู้พิพากษา เห็นสมควรจะ
 งตเลื่อนการพิจารณาต่อไปวันอื่นก็ดี ศาลมีอำนาจจะเลื่อนกำหนด
 ไปพิจารณาเวลาอื่นได้

ให้ผู้พิพากษา ๓ระดาการ แต่ผู้มีอรรถคดี ณ ศาล ทั้ง ปวง ปฏิบัติ
 ให้คง ความ ประกาศนี้ เทอญ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๕๐ ในรัชกาล บัคย์บัณ^๕

ประกาศ ขยาย ความ แห่ง พระ ราช บัญญู^๕ ตักกร การ พนัน
 รัตน โกสินทร ศก ๑๑๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศ
 ให้ทราบทั่วกัน ว่า พระราชบัญญัติ ตักกร การ พนัน รัตนโกสินทร
 ศก ๓๓๓ ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้ตราไว้แต่ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๓๓๓ นั้น ข้อความยังไม่ชัดเจน บกพร่องอยู่หลายแห่ง จะ
 เป็นเหตุให้ชนทั้งปวงสงสัยโดยเข้าใจผิดไปได้ เพราะฉะนั้น จึงทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ไขข้อความในพระราชบัญญัติฉบับนั้น
 ให้เป็นที่เข้าใจได้ชัดเจนดังต่อไปนี้ คือ

ความ ใน มาตรา ๖ ของ พระ ราช บัญญัติ อากร การ พ้น รัตน
 โกสินทร ศก ๑๑๑ ที่มี ข้อ ความ ว่า ด้วย เบี้ย ปรับ ผู้ กระ ทำ ผิด พระ ราช
 บัญญัติ ซึ่ง กำหนด ไว้ ว่า ผู้ โด กระ ทำ ผิด อย่าง นั้น ให้ ปรับ คน หนึ่ง
 คราว ละ เท่า นั้น นั้น ให้ เข้าใจ ความ ว่า ผู้ โด ทำ ผิด อย่าง นั้น ให้
 ปรับ คน หนึ่ง คราว หนึ่ง ไม่ เกิน เท่า นั้น คือ ไม่ เกิน จาก เบี้ย ปรับ
 ที่ กำหนด ไว้ ใน พระ ราช บัญญัติ นั้น ทุก ๆ แห่ง ข้อ ความ อื่น นอก นั้น
 ให้ คง ใช้ ตาม พระ ราช บัญญัติ เดิม ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๐๔๐ ใน รัชกาล บัด ยุ บัน นี้

กฎ ข้อ บังคับ เส้นา บดี กระ ทรวง ยุติ ธรรม

ประกาศ ให้ ขัน บดี ผู้ พิพากษา เจ้า พนักงาน ใน ศาล กระ ทรวง
 ยุติ ธรรม ทราบ ทั้ง กัน ว่า แต่ ก่อน ได้ มี ข้อ บังคับ ไว้ ให้ ผู้ พิพากษา
 มา ณ ศาล เวลา ๔ โมง เข้า เลิก ศาล ๔ โมง เย็น การ อื่น นั้น
 ก็ ซา ๆ กัน ไป หา ได้ ประ พุติ มา ตาม เวลา ให้ ตรง กับ ข้อ บังคับ
 นั้น ไม่ เป็น ที่ เสีย เวลา ราชการ อยู่ โดย มาก

บัด นี้ ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ๆ คำ รดี เห็น อ เกล้า ๆ ดัง ว่า
 ให้ คง เป็น กฎ เส้นา บดี ไว้ สำหรับ การ อื่น นี้ เพื่อ ที่ ผู้ พิพากษา แต่ เจ้า
 พนักงาน จะ ได้ มา รับ ราชการ ให้ พร้อม กัน มี ให้ ราชการ เป็น ที่
 เลื่อม เลี่ย พระ เกียรติยศ ไป เช่น เปน มา แล้ว แต่ ก่อน ได้ นั้น

ตั้งแต่วันที่ต่อไป กำหนดให้ผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงาน มา นั่ง ศาล
ให้พร้อมกัน โทษ เวลา & โมง เข้า จึง ทุกศาล พอ ถึง เวลา & โมง
เช้าแล้ว ให้ ได้ตั้ง มือ พิจารณา พิพากษา ความ ที่ เต็มยว เต็มอ ทุก ๆ วัน
ให้ผู้พิพากษา เจ้าพนักงาน ศาล ออก หมายถึง นิตคู ความ ให้คู่แรก
ที่หนึ่ง ถ้า ที่ต้อง มาศาล ให้ ทน กำหนด ก่อน เวลา จึง ได้ พอ ถึง เวลา & โมง
เช้าก็ ให้ ได้ตั้ง มือ ทำการ อื่นนั้น ตั้ง ที่ กล่าว มา แล้ว ข้าง คน นั้น จึง ทุกศาล
แต่ให้ ยกระ บัตร ศาล เป็น เจ้า พนักงาน นำ ที่ ถือ รายงาน หมายชี้ เวลา ที่ผู้
พิพากษา แต่ เจ้า พนักงาน ทั้ง ปวง มา ศาล ทุก ๆ วัน ครบ เจ็ด วัน ให้
ยื่น รายงาน ต่อ กระทรวง กตง กอง บัญชาการ ครั้ง หนึ่ง แต่ ถ้า วัน
ใด ผู้พิพากษา ผู้ใด ไม่ มา ศาล ถูก มา ต่ำ ซ้ำ กว่า เวลา & โมง เข้า ไป
แต่ มี นิต หนึ่ง ขึ้น ไป แล้ว ให้ ยื่น รายงาน นั้น ต่อ เด่นา บัด ใน วัน นั้น
จึง ทุก ครั้ง

ถ้า แม ยกระ บัตร บัด บัง ไม่ ยื่น รายงาน ใน กำหนด ที่ กล่าว มา แล้ว
มี ผู้นำ ความ มา ว่า กล่าว จะ ปรับ ยก เขา เงิน เดือน แต่ ผู้พิพากษา ผู้ขาด
ถูก มา ต่ำ ซ้ำ นั้น กับ ทั้ง ยกระ บัตร ด้วย ตาม สัมควร ที่ กอง บัญชาการ
จะ ตัด ดิน หัก ใจ ให้ เป็น รางวัล แก่ ผู้ที่ นำ ความ มา ว่า ถ้า ผู้ใด มี
กิจ ชุระ จะ มา มี ได้ ต้อง จด หมาย บอก ตา ก่อน เวลา ที่ จะ ไม่ มา นั้น
ให้ ได้ รับ คำ อนุญาต เป็น คำ ญัตติ มี ก่อน จึง จะ ไม่ เป็น อัน ขาด ศาล ได้
ถ้า มา แล้ว มี เหตุ บัง จำ มี เกิด ขึ้น ก็ ให้ รับ บอก ตา ใน เวลา มี เหตุ นั้น

ตาม ส้มควร แก่ ทาง ราชการ ให้ ผู้ พหุ พากษา แด เจ้า พนักงาน ประ
พฤติ ให้ ถู ก ตอง ตาม ข้อ บัง คับ นี้ เทอญ

กฎ ให้ ใ้ ณ วัน ที่ ๓๑ เดือน พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕

กรม หลวง พิธิ ต ประ ชา กร

เสนา บัด ั ะ ทรวง ยุติ ช รรม

ประ ภา ศ เ พิ่ ม อำน า จ ก ร ร ม ก ว ร ตั ด สิ น ก ว ร น า

มี พระ บรม ราช โองการ ดำ ร ั ด เ นื อ เก ด ำ ๗ ตั้ง ำ เมื่อ ณ วัน ที่ ๓๐
ตุลาค ม รั ทน โก สั น ทร ศ ก ๑๓๔ ได้ ทรง พระ กรุณา โปร ด ุ เก ด ำ ๗ ให้
ออก ประ ภา ศ ตั้ง ำ ราช ก ว ร ๕ นาย คือ พระ ยาว ร เ ช ศ ก ก ตา อู
พระ บา ชั น ทร ำ ชั บ ดั ดั ทร ำ ช ร อ ง เมื อ ง พระ ยา ประ ชา ชั พ บ ริ บา ต พระ
วิ ภา ค ภา ว ต ต หลวง สุน ทร โภ ช ำ ให้ เป น ก ร ร ม ก ว ร ต ร ว จ ตั ด สิ น ที่ น ำ
ราย ำ ราช ก ว ร แด ราช ฎ ร ๑๕๔๑ ชื่อ ให้ หลวง วา ทิ ค ม ร เท ศ์ น ำ ฎิ ก ำ
ก ล ำ ว โทษ บ ริ ชั ท ชู ต ค ด อ ง แด ค น ำ ดั ย ำ ชั น ทุ ด เก ด ำ ๗ ก ว ย
แ ด อื่ ก พ ว ก หนึ่ง ร ็ อ ง ก ล ำ ว โทษ ผู้ มี ชื่อ ใน ฎิ ก ำ นั น ำ แ ย่ ง ชั ง ที่ น ำ
ช อ ง ค น ตั้ง ข้อ ความ ที่ แ ฉ ง ยู่ ใน ประ ภา ศ นั น แล ะ บัด นี้ ทรง พระ ราช
ดำ ริ ห์ ว่า ที่ จ ง ห ว ด ต ำ บ ต ทุ ง แ ฉ น แ ล ะ บ ำ ม ค ด อ ง บ ริ ชั ท นั น ำ ราช ฎ ร
ย ็ อ ม วิ ว า ท แ ย่ ง ชั ง ที่ น ำ แ ก่ กั น แ ด กั น ยู่ เ นื อ ง ๗ เป น เ ห ตุ ให้ ราช ฎ ร
ผู้ ค ว ร เป น ผู้ ต ำ ก ร ำ โท ห ว ำ น ที่ ๗ น ำ นั น ๗ บ ว ย ก ร ำ ต ำ มา หา เ ฉ ย ง ชั พ แ ล ะ อ ม
เส ฉ ย ผล ประ โย ช นั น ไป มี พระ ราช ประ ด ัง ศ์ จะ ร ร ง บั ความ วิ ว า ท ช อ ง
ราช ฎ ร ใน ม ล เ ห ตุ คือ วิ ว า ท แ ย่ ง ชั ง ที่ น ำ แ ก่ กั น แ ด กั น นั น ให้ ส ำ บ ไป

โดย พระ กรุณา ชิกุน ใน ไพร่ พ้า ข้า ขอบ ขันทลั้มา จึ่ง ทรง พระ กรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้ กรรม การ ที่ ก่อว นาม มา แด้ว นั้น มี อำนาจ ที่ จะ
 พิจารณา ได้ ส่วน ตัด ดิน คดี ราย วิวาท ด้วย ที่นา ใน เขตร คำบถ นั้น
 ให้ เปน การ ส่งบ เรียบ ร้อย คตอด ไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เปน
 วันที่ ๑๐๐๕๐ ใน รัชกาล บัทยาบั้นี้

ประกาศเปลี่ยนตำแหน่งเสนาบดี

มี พระ บรม ราช โองการ ไน พระ บาท ส้มเด็จ พระ ปรมินทร มหา
 จูฟ้า ดงกรณ พระ จุฑจอม เกด้า เจ้า อยู่ หัว ดำริดี เห็นอ เกด้า ฯ
 ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทัว กัน ว่า

พระ เจ้า น้อย ยาเชอ กรม หมื่น พิทยธามา พฤฒิชาตา เสดนา บัด กระจ
 ทรวง มุรชาธร ใน เวลานั้น ตั้ง รับ ราช การ อยู่ ใน น้า ที่ ตำแหน่ง ใหญ่
 ถึง ๒ กระจทรวง ๓ ตำแหน่ง คือ ต้อง เปน ผู้แทน เสดนา บัด กระจ
 ทรวง โยธา ชิการ แต่ เปน สภา นายก ใน รัฐมนตรี สภา อยู่ ด้วย กัน
 เปน การ หนัก มาก อยู่ ทรง พระ ราช ดำริ หว่า ส้มคควร ที่ จะ ผ่อน ผัน น้า ที่
 ราช การ ให้ มี ผู้ ส่นอง พระ เดช พระคุณ รับ ผิด ชอบ เฉพาะ ตำแหน่ง
 เพื่อให้ ราช การ ได้ ดำเนิน ไป โดย สดวก ยิ่ง ขึ้น

จึ่ง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระ เจ้า น้อย ยาเชอ , กรม หมื่น
 พิทยธามา พฤฒิชาตา เสดนา บัด กระจทรวง มุรชา ธร เปน เสดนา บัด กระจ
 ทรวง โยธา ชิการ

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ยก พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นศิริวิชฌังกาศ เสด็จมา บัดักระทรวง คตัง มา เปนเสนา บัดักระทรวง มุรชาธร แต่ เปน ดัฎา นายก ของ รัฐมนตรี ดัฎา นั้น ด้วย ตาม ตำแหน่ง

ส่วน น้า ที่ เสด็จมา บัดักระทรวง คตัง นั้น ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราช หฤทัย แทนเสนา บัดักระทรวง วงั ได้ เปน ตำแหน่ง นั้น ดั้บ ไป

แต่ตำแหน่ง ผู้แทน เสด็จมา บัดักระ ทรวง วงั ซึ่ง ว้าง อยู่ นั้น เมื่อ ทรง พระราช ตาริหิ เห็น ดั้สมควร ที่ จะ โปรดเกล้า ฯ ให้ ผู้ใด รับ ราชการ ดั้ของ พระเดช พระคุณ ต่อ ไป จึง จะ โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ มา ต่อ ภาย หลัง

ให้ ผู้ที่ ได้รับ ตำแหน่ง ทัง ปวง นี้ เข้ารับ ราชการ ตาม น้า ที่ ดั้ แต่ วันที่ ได้ ประกาศ นี้ เปน ดั้น ไป

ประกาศ มา ณ วัน พุฒ ที่ ๒๖ สิงหาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เปน วันที่ ๓๐๓๕๓ ใน รัชกาล บัดัคยุนัน นี้

ประกาศคองตำแหน่งผู้แทนเสนาบดีกระทรวงวงั

มี พระบรม ราช โองการ ใน พระบาท สัมเด็จ พระปรมินทร์ มหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอม เกด้าเจ้า อยู่ หัว ตาริด้ เห็น อ เกด้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทัง กััน ว่า

ใน ประกาศ เปด็ย่นตำแหน่ง เสด็จมา บัดั ซึ่ง ลง วันที่ ๒๖ สิงหาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ นั้น ตำแหน่ง ผู้แทน เสด็จมา บัดั กระทรวง วงั ยัง ว้าง อยู่

บัดนี้ ทรง พระ ราชดำริห์ว่า ราชการ ใน กระทรวง วัง นั้น ย่อม เป็น ราชการ อัน ละเอียด หนาย ประเภท หนัก ต้อง ฮาไครย ษัที่ ำนาญ เคย ราชการ ใน กระทรวง นั้น มา ำนาญ จึง จะ ทำ การ ได้ โดย สดวก ดี เพราะ เหตุ ณ์นี้ จึง ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ำ ให้ พระ เจ้า ้อง ยาเชอ กรม หมื่น มหิศร ราช ฤทัย เสนา บดี กระทรวง พระ คลัง คง เป็น ผู้ แทน เสนา บดี กระทรวง วัง ไป ตาม เติม ด้วย

แต่ ทรง พระ ราชดำริห์ เพื่อ จะ ฝน ฝน มิ ให้ เป็น การ หนัก แก่ พระ เจ้า ้อง ยาเชอ กรม หมื่น มหิศร ราช ฤทัย ที่ ้อง ทรง วัช ราชการ ๒ ตำแหน่ง ั้งนี้ จึง ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ำ ให้ พระ เจ้า ฎกเชอ พระ องค์ เจ้า ปรวิตร วัฒน อดม เป็น ผู้ ช่วย ราชการ ใน ำที่ กระทรวง วัง อี ก พระ องค์ หนึ่ง แต่ ให้ คง วัช ราชการ อยู่ ใน กรม ราช เสนา ุการ ตาม เติม ด้วย แต่ ไม่ ้อง มี ำที่ ั้ง ใน ที่ ประชุม เสนา บดี

ให้ ำแหน่ง เหล่านี้ เป็น ไป ั้ง แต่ ัน ที่ ึ่ง ใน ประกาศ ี้ ประกาศ มา ณ ัน ที่ ๑ กันยายน รัตน โกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น ัน ที่ ๑๐๓๕๗ ใน รัชกาล ัตย ันนี้

ข้อบังคับสำหรับการสอบไล่ประโยคบรรพท

คือประโยค ๑

รัตน โกสินทร ศก ๑๑๕

ในการ สอบไล่ ประโยค บรรพท นับ ั้ง ำรัตน โกสินทร ศก ๑๑๕ ี้ เป็น ต้น ไป ให้ อาจารย์ ำโรงเรียน หลวง ำเรียน เซดย ศักดี แด

ครู ที่ ผัก หนั ก เร็ ย น เข้า สอบ ได้ ทั้ง ปวง ตระเตรียม นักเรียน สำหรับ
เข้า สอบ ได้ ชั้น ประโยค บุรพบท แต่ ทำ การ ที่ เกี่ยว ข้อง ด้วย การ
สอบ ได้ ตาม ข้อ มงค บ ที่ มี อยู่ ต่อ ไป นี้

อัครา ให้ อาจารย์ นำ นักเรียน เข้า สอบ ได้

๑ บรรดาโรงเรียน หลวงทั้ง ปวง ไม่ใช่โรงเรียน ที่ อาจารย์ ได้รับ
พระราชทานเงินเดือนประจำ ฤา โรงเรียน ที่ ได้รับ พระราชทานแค่เงิน
อุดหนุนก็ดี มีจำนวนนักเรียนที่มีอยู่ทุก ๆ วันตามรายงานที่ส่ง
แต่ตามที่เจ้าพนักงานกองตรวจ ๆ ได้เท่าใด เมื่อถึงคราวสอบได้
ใน ปี นั้น รวม ทั้ง ครั้ง ปี แต่ ปลายปี จะต้องนำนักเรียนเข้าสอบได้
ถึง แต่ถึงจำนวนนักเรียนที่มีมาเรียนชั้นไป เปนต้นว่าในโรงเรียน
หนึ่ง มีนักเรียนมาเรียนอยู่ทุก ๆ วัน ๆ ละ ๕๐ คน โรงเรียนนั้นจะ
ส่งนักเรียนเข้าสอบได้ทั้งสองคราว คือ ทั้ง การสอบได้กลางปี
แต่ปลายปี รวมให้ส่งได้ไม่ต่ำกว่า ๒๐ คนด้วยกัน

๒ ในจำนวนนักเรียน ครั้ง ฤา กว่า ครั้ง จำนวนนักเรียนที่ มาเรียน
ทุก ๆ วันที่ส่งเข้าสอบได้นั้น จะต้องสอบได้ได้น้อยที่สุดเพียง
ครั้งหนึ่ง คือ ถ้าส่งนักเรียนเข้าสอบได้ ๒๐ คน ตั้งว่ามาใน
ข้อ ๑ นั้นแล้ว จะต้องได้อย่างต่ำเพียง ๑๐ คน น้อยกว่านั้นไม่ควร

๓ ในโรงเรียนที่กล่าวมานี้ ถ้าโรงเรียนใด ไม่มีนักเรียนเข้า
สอบได้ ถึงถึงจำนวนนักเรียนคงเรียน ฤาเข้าสอบได้ไม่ได้ถึงถึง

จำนวน อัตราตั้ง เข้าสอบ ได้ แต่ ที่เป็น ตั้ง นั้น เป็น เหตุ ที่ ไม่มี นักเรียน จะ มา เรียน ทุก ๆ วัน พอ แล้ว กรม ศึกษาธิการ จะ ตั้ง จัดหา อาจารย์อื่น มา แทน ที่ อาจารย์ โรงเรียน นั้น ฤาย้าย ไป ตั้ง ผสม กับ โรงเรียน อื่น ฤา ไป ตั้ง ที่อื่น ที่เป็น ที่มี นักเรียน มา เรียน ทุก ๆ วัน มาก ขึ้น พอ กับ อัตรา คือ

๔ ใน โรงเรียน ทั้ง ปวง โรงเรียน หนึ่ง จะ ต้อง มี นักเรียน มา เรียน ทุก ๆ วัน คือ ตาม กำหนด ครุ คน ๓ ต้อง มี นักเรียน ๆ วัน ๓ อย่าง ต่ำ ตั้งแต่ ๓๐ คน ขึ้น ไป จนถึง ๓๐ คน เป็น อย่าง สูง ตาม อัตรา โรงเรียน

๕ ถ้า โรงเรียน โคตั้ง นักเรียน เข้าสอบ ได้ ครบ ฤา เกิน ครั้ง จำนวน นักเรียน ที่ มา เรียน ทุก ๆ วัน แต่ นักเรียน ที่ เข้าสอบ ได้ นั้น สอบ ได้ ได้ ทุก ๆ คน ฤา สอบ ได้ มากกว่า ส่วน ตก พอ กับ อัตรา สอบ ได้ แล้ว อาจารย์ มีความ ชอบ แต่ จะ ได้รับ รางวัล มาก แต่ น้อย ตาม อัตรา รางวัล

๖ ถ้า นักเรียน ที่ ตั้ง เข้าสอบ วิชา ของ โรงเรียน โค สอบ ไม่ ได้ เต็ม ตาม จำนวน อัตรา ที่ เข้าสอบ ได้ ตก แต่ เพียง กิ่ง หนึ่ง อาจารย์ ยัง มีความ ชอบ อยู่ นับ เป็น เสมอ ตัว ถ้า นักเรียน ตก มากกว่า ครั้ง หนึ่ง ต้อง นับว่า อาจารย์ ไม่ ใฝ่ ใจ แก่ การ ตั้ง สอน นักเรียน แต่ จะ ต้อง ภาค ทัณฑ์ ไว้ ตาม อัตรา รางวัล เพื่อ ตัด รางวัล คราว ต่อ ๆ ไป

๗ ถ้า นักเรียน ที่ ตั้ง เข้าสอบ ได้ ตาม อัตรา สอบ ได้ นั้น ตกหมด แล้ว อาจารย์ โรงเรียน นั้น ไม่ควร จะ สอน อีก ต่อ ไป กรม ศึกษาธิการ จะ ต้อง พิจารณา เหตุการณ์ ฤา จัด การ ตาม ข้อ ๓ นั้น

๘ ถ้า โรงเรียนใด ไม่มี นักเรียนตั้ง เข้า สอบได้ เลยตลอดปี อาจารย์ โรงเรียน นั้น จะ ต้อง รับ ความ ผิด ฎา ถูก ถด เงิน เดือน ๆ หนึ่ง ตาม ค่า อธิบติ จะ เห็น สุ่มควร

๙ ถ้า โรงเรียนใด ตั้ง นักเรียน เข้า สอบได้ ค่า อติตรา สอบได้ ถึง นักเรียน จะ สอบได้ ได้ หมดก็ ไม่ได้ รับ นำ เหน็จ แต่ ถ้า ตกค่า กว่า ครึ่ง หนึ่ง ของ จำนวน ค่า อติตรา สอบได้ แล้ว ก็ จะ ต้อง รับ ความ ผิด ภาค ทินชี่ตาม อติตรา รวง วัด ตั้ง ข้อ ๒ นั้น

๑๐ ถ้า โรงเรียนใด ตั้ง นักเรียน เข้า สอบได้ เกิน อติตรา สอบได้ แต่ สอบได้ ได้ หมด ฎา เกือบ หมด ฎา สูง กว่า อติตรา สอบได้ มาก ขึ้น แล้ว อาจารย์ โรงเรียน นั้น มีความ ชอบ จะ ได้ รับ รวง วัด เพิ่ม ขึ้น ตาม จำนวน นักเรียน มาก แล น้อย

วิธี สอบวิชา

ฉลาก ข้อ สอบได้ แล วิธี สอบวิชา ตั้ง แล ออก ข้อ บงคณ นี แล ไป เจ้าพนักงาน จะ ทำ ตาม วิธี ใหม่ เพื่อ จะ ให้ ความ รุนักเรียน ที่ เข้า สอบได้ ได้ แม่นยำ แล กั้น การ ท่อง จำ เขา ใจ โดย มิ ได้ เข้า ใจ ความ เสีย ดัง นั้น

เขียน ตาม คำบอก

๑ เจ้าพนักงาน จะ เตือก คำ แด ประโยค ใน แบบ เรียง เร็ว เด่ม ๓ เด่ม ๒ มา สดับ กัน ฎา ผูก เปน ประโยค ใหม่ มาก น้อย ประมาณ เท่า ๓ บท ใน แบบ เรียง เร็ว เด่ม ๒ ดัง ที่ เคย ทำ มา คราว ก่อน แล

๒ เวลาที่เจ้าพนักงานบอกให้นักเรียนเขียนหนังสือ นักเรียนจะทวนตามเสียงผู้บอก ฤ็ถามอย่างนี้ อย่างนี้ ไม่ได้ จะต้องเขียนไปนึ่ง ๆ เท่านั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านซ้ำ ให้วรรคหนึ่งประมาณ ๔ ครั้ง ฤ็ ๕ ครั้ง ตามวรรคยากแต่ง่าย แต่จะกะให้ว่าวรรคนั้นจะให้เขียนกี่หน้าเป็นต้นว่า “พระสงฆ์ว่า ฮาตมา ภาพนี้ ค่อยมีศุข” เช่นนี้ เจ้าพนักงานจะกะให้ ๒ หน้า ให้แล้ว ฤ็ “เชื้อวงศ์ตระกูลผู้ตั้งวางพระเจดีย์ แดคมภีร์มีเกล็ดสีนเขา” เช่นนี้ เป็นประโยคยาวแต่ไม่มีใครได้ถอยความ จะกะเพิ่มขึ้นเป็น ๓ หน้าเป็นต้น แต่คงอยู่ใน ๕ คำ (พยางค์) ต่อหน้าตนเอง เวลาที่บอกให้เขียนเมื่อต้นอยู่ในโรงเรียนตามธรรมดา นั้น อาจารย์ต้องหัดให้นักเรียนเขียนเร็วกว่า เวลาที่เจ้าพนักงานจะกะให้ จึงจะทำให้ นักเรียน เคยหู เคยมือ ทำให้อ่องไวทันตามเวลาที่เจ้าพนักงานกะไว้ให้

๓ ผู้อ่านจะกะเวลาให้เวลาอ่านซ้ำ ๆ หลายหน ตามวรรคยากแต่ง่ายตลอดไป ถ้านักเรียนเขียนตามไม่ทัน ก็ต้องเป็นความผิดของนักเรียน เมื่อถึงเวลาตรวจเจ้าพนักงานจะนับตัวที่ขาดไปนั้นเป็นผิดตัวละคำ ๆ ทุก ๆ คำไป

เพราะฉะนั้นครูจะต้องสอนศิษย์ให้เข้าใจเสียว่า ถ้าเขียนไม่ทันวรรคนี้แล้ว ต้องเขียนวรรคหน้าทันทีทีเดียว หาไม่จะผิดมากเกินไป

๔ เจ้าพนักงานจะกะเวลาเขียนตามคำบอกให้แล้วเสร็จใน

แบบเรียนเร็วเล่ม ๓

แต่ก่อน มาคร ดือน ตำราสยาม ไวยากรณ์ อักษรวิธี นั้น บัดนี้ แบบ
เรียนเร็วเล่ม ๓ ได้พิมพ์แล้ว ให้ใช้ดือนสำหรับสอบไล่แทน
อักษรวิธี ซึ่งนับ ในวิชาประโยคบุรพทต่อไป ซึ่งข้าหลวงจะ
ออกตลาดให้ตามข้อแต่กำหนดชั่วโมงด้วย

เลข

ฐานที่ ๑ เขียนตัว เลข เป็นตัวหนึ่งคือ เขียนตัวหนึ่งคือ เป็น
ตัวเลข ฐานที่ ๒ ที่ ๓ โจทย์ตลาด โจทย์หนึ่ง ให้นักเรียนคิด
ลงกระดาษใช้เครื่องหมายแล้วทำโจทย์นั้น

๕ ส่วน เวลาที่ให้ทำเลขทั้ง ๓ จำนวนนี้ จะกำหนดให้ทุกคราว
สอบวิชาไปตามแต่จะยากง่ายฤาสิ้น

ความเรียบร้อย

ส่วนความเรียบร้อยในการที่ทำนั้น ก็เป็น การสำคัญมาก ตั้ง
แต่การสอบไล่คราวหน้าไป กรมศึกษาธิการ จะให้กระดาษพิมพ์
สำหรับตอบข้อถามทั้งสามข้อ ในเวลาสอบไล่เป็นอย่าง ใดไป
นักเรียนจะไม่ต้องใช้กระดาษของตัวเอง เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ก็เป็น
การจำเป็นที่นักเรียนจะเขียนเดินเลขไม่ได้ คือเขียนให้เดชะ เถอะ
กระดาษที่เจ้าพนักงานให้เสีย ฤาแล้ว นักเรียนจะทำอย่างใด ที่จะ
เอากระดาษของตัว มาเขียนแทนนั้น เจ้าพนักงานจะไม่ยอมเลย

เมื่อฉันครูจะต้องจำเปนนัดสอนให้นักเรียนเขียนให้เรียบร้อย
 แต่ถึงเวลาว่าเรียนก็จะต้องให้นักเรียนเขียนกระดาษแผ่นเดียว
 ฤๅทำการอื่นใดก็ต้องทำอย่างที่จะสอบได้ทั้งสิ้น เป็นคนว่า
 เขียนตามคำบอกไว้วิธีสอบได้จะทำอย่างใดกล่าวมาครูก็
 จะต้องสอนนักเรียนในเวลาเรียนอย่างนั้นให้นักเรียนเคยในการ
 ที่ทำดังนั้นเหมือนกัน ในโรงเรียนทั้งปวงเกือบทุกโรงเรียน
 ที่ส่งนักเรียนเข้าสอบได้คราวที่แล้ว ๆ มาหาได้ฝึกหัดให้
 นักเรียนเขียนตัวเลขอารบิก ฤๅที่เรียกเลขฝรั่งให้ชัดเจนไม่
 เพราะฉันต่อไป ถ้าจะใช้เลขไทยที่เดียวก็ยอมให้แต่ถ้าจะ
 ใช้เลขฝรั่งแล้วนักเรียนจะต้องเขียนให้ถูกแบบแต่ให้
 เรียบร้อยถึงไม่เหมือนก็ให้คล้ายแบบตัวเลขพิมพ์ที่เจ้าพนักงานตั้ง
 ให้เป็นตัวอย่างนั้น ให้อาจารย์สอนนักเรียนให้ชัดเจนว่าวิธีทำเลข
 นั้นจะต้องเขียนให้เป็นบรรทัดตรงกันลงมาเหมือนตีตาราง
 ดีเหลี่ยมตั้งตัวอย่างที่เจ้าพนักงานตั้งให้ดูด้วย ถ้านักเรียนเขียน
 ตัวเลขให้ต่อกันให้ตรงไม่ได้แล้ว อาจารย์ควรจะให้ตีบรรทัดเป็น
 ดีเหลี่ยมเล็กก่อน เวลาที่จะทำเลขนั้นถึงอย่างไรก็ดี เมื่อเวลา
 นักเรียนจะต้องทำให้เรียบร้อยทั้งหนังสือแต่เลขทุกอย่าง

ข้อบังคับสำหรับการสอบได้ประโยคบรรพตฉบับนี้ ให้อาจารย์
 โรงเรียนหลวงโรงเรียนชะเลยศักดิ์ ฤๅผู้ใด ๆ ที่ตระเตรียมนักเรียน
 สำหรับเข้าสอบได้ ฤๅเกี่ยวข้องด้วยการสอบได้ในแผนกที่มี

อยู่ในที่ทั้งปวง ประพฤติตามไปโดยเรียบร้อย กว่าที่กรมศึกษา
ธิการ จะ ออกข้อบังคับใหม่ แต่บอกเด็ก ข้อบังคับฉบับนี้

ออกพีศ กรมศึกษา ธิการ

วันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

(เห็น) กิตติยากร วรตักขณ

อธิบดีกรมศึกษา ธิการ

ชอบแล้ว

ภาสกรวงษ์

เลขาธิการกระทรวง ธรรม ธิการ

พระราชบัญญัติ

ตั้งข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียม

ศาลยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้
ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยมีพระราชประสงค์จะจัดการแก้ไข
ธรรมเนียมศาลยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง ทั้งพระราชอาณาเขต
ให้มีผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงานประจำทำการตามหน้าที่ กับให้มีวิธี
พิจารณาความแพ่งแต่ความอาญาอันดี เพื่อให้ได้ให้พิจารณาพิพากษา

คดีความ ใน ระหว่าง อาณา ประชา ราชฏร ข้า ขอบ ขันฑเสมา ให้ เสื่อม
 หน้า ท่อ ถึง ตัดออก กัน ทั้ง ผู้ มยุศ ทรัพย์ แต่ ผู้ อนุภา หา บรรดา คักดี มิ ได้
 ให้ ได้ พิจารณา พิพากษา ให้ แล้ว ไป โดย รวด เร็ว ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย
 แต่ ความ ยุติธรรม เทียง ตรง เสมอ เหมือน กัน ทุก ประการ
 จึง มี พระ บรม ราช โองการ ดำรัส เห็น เกล้า ๆ ให้ ตรา พระราช
 บัญญัติ ไว้ ต่อ ไป ดังนี้

มาตรา ๓ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ๆ ตั้ง ข้าราชการ พิเศษ มี
 อำนาจ แด่ นำ ที่ ตั้ง จะ กล่าว ต่อ ไป ใน พระ ราช บัญญัติ นี้ ให้ ได้ ส่วน ธุ
 การ บังคับ บัญชา ธรรม พคักความ ใน ศาล ห้ว เมือง ทั้ง ปวง ทัว พระ ราช อาณา
 เขต เพื่อให้ ธุ่วง การ เปน อยู่ ประการ ไต ใน เวลา บัด ยัน นี้ แต่
 ให้ วับ เร่ง จัด การ แก่ ไข บรรดา การ ที่ ควร จะ กระทำ ให้ เปน การ ตี
 ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย ตาม ความ จำ เปน อัน จะ ต้อง คิด แต่ ทำ ชัน แต่
 ให้ ทำ รายงาน การ ได้ ส่วน แต่ การ คัด แปลง แก่ ไข เช่น ว่า มา นั้น มี
 บอก ตั้ง มา ยัง เดีนา บัด ี กระทบ มหาต ไทย เพื่อ ได้ นำ ชัน กราบ
 บังคม ทูล พระ กรุณา ทราบ ฝ่า ถอง ธุดี พระ บาท เปน ครั้ง เปน คราว
 เสมอ ไป ให้ แจง ข้อ ความ ตาม ที่ ได้ ได้ ส่วน ทราบ กับ การ ที่ จัด
 แก่ ไข แต่ กระทำ ชัน ทั้ง ปวง แต่ ให้ แสดง ความ เห็น ใน การ ที่ ควร จะ
 ต้อง แก่ ไข แต่ กระทำ ข้อ บังคับ สำหรับ ศาล ห้ว เมือง ทั้ง ปวง ใน การ
 ตั้ง ตำแหน่ง ผู้ พิพากษา แต่ ข้อ บังคับ สำหรับ วัรักษา การ เรียบ ร้อย ของ
 ศาล ยุติธรรม ตลอด ห้ว เมือง ด้วย

มาตรา ๒ ในกองข้าหลวงพิเศษนี้ โปรดเกล้าฯ ให้มีกำหนดจำนวนเพียง ๕ นายด้วยกัน แต่เมื่อได้ประชุมพร้อมกัน ครั้งใด ๓ นายขึ้นไป ก็ให้มีอำนาจจะทำการได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในจำนวนข้าหลวงทั้ง ๕ นายนี้ มีข้าหลวงพิเศษประจำการ ๓ นาย รวมทั้งสิ้น ๓ นายด้วยกันนี้ จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือปลดไว้ ให้มีอำนาจหน้าที่ทำการ อยู่ตลอดเวลาที่จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

ส่วนข้าหลวงพิเศษอีก ๒ นาย ๑ โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เป็นเทศาภิบาลประจำมณฑล ที่ข้าหลวงพิเศษจะได้ตั้งทำการในเวลานั้น เป็นข้าหลวงเข้าร่วมประชุมทำการ ในหน้าที่แห่งมณฑลนั้น ๆ ด้วย

อีกนาย ๑ นั้น โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งผู้รักษาเมืองหนึ่งเมืองใด ในมณฑลที่ข้าหลวงพิเศษไปตั้งทำการอยู่นั้น เป็นข้าหลวงพิเศษอื่น อีกนาย ๑ ตลอดเวลาที่เห็นสมควรให้เป็นอย่างไป

มาตรา ๓ ในระหว่างเวลาที่ข้าหลวงพิเศษ คงอยู่ในตำแหน่งนี้ มีอำนาจจะทำการทั้งปวงได้ทั่วไปเต็มที เหมือนเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แต่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ตั้งได้เสมอไว้ในพระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัศมี โกลีนาท ค.ศ. ๑๙๕ ทุกประการ มีข้อสำคัญคือ ข้าหลวงพิเศษจะมีอำนาจหน้าที่ทำการต่อไปดังนี้

๑ จัดการแก้ไขธรรมเนียมศาลหัวเมืองทั้งปวง ให้ถูกต้อง
 ตามที่ได้ตราไว้ในพระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทร
 ศก ๑๓๔ แต่ในการเรื่องนี้ให้ทำโดยเต็มอำนาจ เหมือนเสนาบดี
 กระทรวงมหาดไทย แต่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ตามที่มีอยู่ใน
 พระธรรมนูญที่อ้างมานี้

๒ ในระหว่างเวลากำหนดชุมนุมพร้อมกันก็ดี ฎานอกเวลา
 กำหนดชุมนุมพร้อมกันก็ดี ให้ออกไปเยี่ยมเยียนศาลหัวเมืองศาล
 โตศาลหนึ่ง แต่ตรวจตราดูบรรดาถ้อยคำด้านนวนความ แต่จุด
 หมายเหตุร้ายงานศาล ที่เก็บรักษาในศาลหัวเมืองเหล่านั้นด้วย
 แล้วให้สอบสวนความ รู้กฎหมายของผู้พิพากษากรมการ แต่เจ้าพนักงาน
 อื่น ๆ ผู้มีหน้าที่ฝ่ายตุลาการเกี่ยวข้อง ในการพิจารณาพิพากษา
 ถ้อยความ กับให้นำรายงานการที่ผู้พิพากษากรมการ แต่เจ้า
 พนักงานเหล่านั้น ได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่อย่างไร กับมีคุณ
 งามดีแต่ความรู้กฎหมายอย่างไร แต่เมื่อเห็นว่าต่อไปภายหน้า ควร
 จะทำอย่างไร ให้ดีขึ้นแล้ว ให้ชี้แจงความเห็นไว้ในรายงานนั้นด้วย

๓ ให้กล่าวชี้แจงแต่สิ่งใดอันผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงาน ในศาล
 หัวเมืองศาลโตศาลหนึ่ง ตามแต่จะดำริให้เห็นสมควร ในวิธี
 พิจารณาความแพ่ง ความอาญา แต่ถ้าเมื่อใด เห็นจำเป็นจะต้อง
 หนึ่งพิจารณาความเอง ก็ให้ข้าหลวงพิเศษทั่วหมด ฎามอบอำนาจ
 ให้ข้าหลวงพิเศษคนใดคนหนึ่ง หนึ่งเป็นผู้พิพากษาในศาลหัวเมือง
 ศาลโตศาลหนึ่ง แทนที่ผู้พิพากษาในศาลนั้น แล้วพิจารณา

พิพากษาความเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งค้างอยู่ฎาซึ่งฟ้องขึ้นใหม่ก็ได้
 ในความที่ชำระอย่างนี้ ห้ามมิให้โจทก์ฎาจำเลยไปฟ้องอุทธรณ์
 คำพิพากษานั้น คือบัดใดศาลหนึ่งเป็นอันขาด ถ้าไม่พอใจแก่
 คำพิพากษานั้น ก็ให้ทูลเกล้าฯ ถวายฎาทัดเดียว

๔ ให้คิดชำระต่างต่างคดีความ ซึ่งบัดนี้ค้างอยู่ในศาลหัว
 เมืองให้หมดสิ้นไป ตามที่เห็นเป็นทางดีที่สุดที่จะกระทำได้

มาตรา ๔ เมื่อเสนาบดีของ ข้าราชการพิเศษ ได้ปฎิญา
 หารื้อกับข้าราชการพิเศษประจำการ ๒ นาย ผู้ที่ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ ตั้งขึ้นไว้แล้ว ก็ให้เสนาบดีปฎิญา
 กับเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เป็นครั้ง เป็นคราวเสมอไปว่า
 ข้าราชการพิเศษจะ ควร ออกไปจัดการ ในมณฑลใดหัวเมืองใดก่อน
 แลหลังโดยลำดับกัน แต่ข้าราชการพิเศษทั้งหลาย จะไปพบพร้อม
 กันในมณฑลนั้น ๆ ฎาหัวเมืองนั้นเมื่อใด แต่เสนาบดีกระทรวง
 มหาดไทย ต้องเป็นธุระเพื่อให้ข้าราชการพิเศษ ได้ทำการให้สำเร็จ
 ตลอดไปโดยความสัตย์สุจริต แต่ให้มีตราสั่งไปยังข้าราชการพิเศษ
 ผู้ว่าราชการเมืองแถมกรมการ ให้จัดการช่วยเหลือเกื้อหนุน แล
 ให้เบิกจ่ายเงินแผ่นดิน เปนค่าใช้จ่ายสำหรับของข้าราชการพิเศษนั้น

มาตรา ๕ บรรดากิจการดังใด ที่ข้าราชการพิเศษปฎิญาจะทำ
 กันนั้น ถ้ามีความเห็นแตกต่างไม่ตกลงพร้อมกัน ให้เอาตาม
 ความเห็นของข้าราชการพิเศษพวกที่มากกว่า ในเวลาที่นั้นประชุมกัน
 อยู่นั้น เปนใ้สุด แต่ให้ทำตามความเห็นนั้น ถ้าความเห็นข้า

หลวงพิเศษต่าง กัน เปน ต้อง ระแวก เท่า กัน ก็ ให้ สภานายก ตง เนื้อ เห็น
ด้วย ฝาย ไต ฝาย หนึ่ง แล้ว ให้ เขา ความ เห็น ของ ฝาย ที่ สภานายก ตง เนื้อ
เห็น ด้วย นั้น เปน ใช้ ได้ แล้ว ให้ ทำ ตาม ความ เห็น นั้น ทุก ประการ

มาตรา ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เด็บนาคีกระทรวงมหาดไทยเป็น
เจ้าหน้าที่จัดการ ให้สำเร็จตลอดไป ตามความในพระร ระเบียบขึ้นทุกประการ
ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๑ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เปน
วันที่ ๑๐๑๗๗ ในรัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

ประกาศ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ ขึ้น ประจำ การ ๓ นาย

เปน ผู้จัดการ แก่ ไช ธรรม เข้ม คำลยุดิ ธรรม ห้ว เมือง ทัง ปวง

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระ บรมราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้
ประกาศ ให้ทราบทั่วกัน ว่า

ด้วยความ ในมาตรา ๒ แห่ง พระราช บัญญัติ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ
ดำรงจัดการ แก่ ไช ธรรม เข้ม คำลยุดิ ธรรม ดำรงหัว เมือง ทัง ปวง
ซึ่ง ได้ตรา ขึ้น ไว้ เมื่อ วันที่ ๒๑ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
มีความ ว่า จะทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ ประจำ
การ ๓ นาย ความแจ้ง อยู่ ในมาตรา นั้น ทุก ประการ แล้ว

จึง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ไว้ ต่อ ไป ดังนี้

ข้อ ๑ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ตั้ง ให้ พระเจ้า ดกยาเธอ
พระ องค์เจ้า รัชพิพัฒน์ ศักดิ์ ๑ ขุน หลวง พระ ไกรศรี สุภาวภักตศิริ มนธาตุ

ศก ๑๓๕

หน้า ๕๓

ราชอำมาตย์คณาการ ๑ มิถเคอร์ อาร์.เยเกิด ปาดริก ๑ เป็น
ข้าหลวง พิเศษ ประจำ การ ๓ นาย ๒๓ ให้พระเจ้าตุยกยาเชอ... พระ
องค์เจ้า รพีพัฒน์ ศักดิ์ เป็น ศึกษานายก ใน กอง ข้าหลวง พิเศษ นั้น

ข้อ ๒ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้เสนาบดีกระทรวง
มหาดไทย เป็นเจ้าน้ำที่จัดการ ให้สำเร็จ คัดขอไป ตามความใน
ประกาศนี้ จึง ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๑ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็น
วันที่ ๑๖๗๗ ใน รัชกาลปัจจุบันนี้

ประกาศขยายอำนาจกรรมการพิเศษ

ชำระ ความฉ้อฉล เรื่อง ที่นา

มีพระบรมราชโองการ ดำรัส เหมือนเกล้า ฯ สั่งว่า ตามความใน
หมายประกาศ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ ได้
ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้เพิ่ม อำนาจ กรรมการ พิเศษ ให้
พิจารณา แต่ พิพาท เรื่อง ความที่ นา ในจังหวัด ตำบลทุ่ง แล่น แล่น
หมื่นคลอง บริษัท นั้น

บัดนี้ ความเรื่อง ที่นา รายอื่น ๆ ยังค้าง อยู่ในศาล กระทรวง ยุติ
ธรรม มาก เป็น การสมควร ที่จะไม่ ให้ศาล ใน กระทรวง ยุติธรรม
รับพิจารณาความเรื่อง ที่นา ซึ่ง ได้เกิด ขึ้น ใหม่ใน แขวงจังหวัด ซึ่ง
ได้เคยเกิด มีเป็น อยู่บ่อย ๆ ต่อไป กว่าความที่ได้ค้างอยู่นั้น จะได้

พิจารณาแต่คดีนี้ให้แล้วเสร็จไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศดังต่อไปนี้

ข้อ ๓ ให้กรรมการพิเศษ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นตามหมายประกาศ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๔ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาความเรื่อง ที่น่าทิ้งหลาย ซึ่งยังไม่ได้ฟ้องหากันในศาลกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเกิดขึ้นด้วยเรื่องที่น่าชอชวยกันก็ดี ซึ่งกันเป็นเจ้าของก็ดี จำนำกันก็ดี ฎาแบ่งเป็นเขตรกันก็ดี ในที่นาซึ่งอยู่ในมณฑลกรุงเทพฯ มณฑลกรุงเทพฯ แต่มณฑลปราจีน ตลอดจนเวลาที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร ที่จะให้เลิกถอนอำนาจกรรมการพิเศษนั้นเสีย

ข้อ ๒ ความวิวาทใหม่ ซึ่งกรรมการพิเศษที่ได้กล่าวนามมาแล้ว จะได้พิจารณาพิพากษาตามประกาศนี้ กรรมการจะได้พิจารณาพิพากษาตามวิธีที่กรรมการนั้นได้เคยกระทำมาแล้ว ทั้งการที่จะพิจารณาได้ส่วน ตลอดจนการที่จะยุติกรรมกรรมการก็ให้ถวายฎีกาอย่างแต่ก่อน

ข้อ ๓ ห้ามมิให้ศาลกระทรวงยุติธรรม รับพิจารณาความวิวาทด้วยที่นาอันกล่าวมาแล้ว ในประกาศนี้ข้อ ๑ นั้น จนถึงเวลาที่จะได้โปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศแก้ไขใหม่ต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ เป็นวันที่ ๑๐๑๗๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศยกเด็กตำแหน่งเสนาบดี

กระทรวง มุรชาธร

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า

ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๑๑ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตำแหน่งเสนาบดีทั้งเก่าใหม่รวมเป็น ๑๒ กระทรวง ราชการทั้งปวงก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งหน้าที่บังคับบัญชาต่างพระเนตรพระกรรณ ตามสมควรแก่ภารกิจของกระทรวงนั้นๆ โดยตัดวงมา

แต่กระทรวง มุรชาธร นั้น มีราชการน้อยอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมตำแหน่งเสนาบดีกรมการราษฎรเข้าด้วย เป็นตำแหน่งอื่นเดียวกัน

บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า ตำแหน่งเสนาบดีกรมการราษฎรนั้นก็เป็นตำแหน่งใหญ่อื่นหนึ่ง ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง มุรชาธร นั้น มีราชการน้อย ไม่ควรจะแยกกันเป็นสองนามอยู่ แต่ไม่ควรเป็นกระทรวงใหญ่ มีเสนาบดีบังคับบัญชาราชการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเด็กกระทรวง มุรชาธรเสีย ให้ตั้งมีแค่เสนาบดีกรมการราษฎร บังคับบัญชาราชการทั่วไปตามหน้าที่เสนาบดีกระทรวง มุรชาธร ได้เคยบังคับบัญชามานั้น ทั้งสิ้นให้ ^{๕๕}อนอยู่ในกรมการเสนาบดี

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระยาเทเวศร์วงษ์ จิวัดมณี
อุปนายก รัฐมนตรี เปน สภานายก รัฐมนตรี นั้น

ส่วน ราช การ อัน เคย แเบ่ง เปน แพนก กระทรวง มุรธาธร แต่ก่อน นั้น
ให้ เรียกว่า กรม พระ อาตักษณีย์ ขึ้น อยู่ ใ น สภานายก รัฐมนตรี

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ หม่อม เจ้า ประภากร ปลัด ทูต
ฉดอง เปน อธิบดี กรม พระ อาตักษณีย์ นั้น

ตำแหน่ง เหล่า นี้ ให้ เปน ไป ตั้ง ตั้งแต่วันที่ ได้ ลง ใน ประกาศนี้
ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๓ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๓๑๕ เปน
วันที่ ๓๐๑๗๗ ใน รัชกาล บัดนี้

ประกาศ แก่ ไช บาง มาตรา

ใน พระ ราช บัญญัติ เครื่อง ชาติราช อิศริยาภรณ์

อัน มี เกียรติคุณ รุ่งเรือง ยิ่ง มหาจักรกรี บรม ราช วงษ์

มี พระบรม ราชโองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์
พระ จุลจอม เกตุเจ้า อยู่หัว ผู้ เปน เจ้า เหนือ ของ เครื่อง
ชาติราช อิศริยา ภรณ์ อัน มี เกียรติคุณ รุ่งเรือง ยิ่ง มหาจักรกรี บรม
ราช วงษ์ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ บรรดา คนา
ภยนิตร แต่ เจ้า พนักงาน ใน เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์ นี้ ทราบ ทู
กัน ว่า บัด นี้ ทรง พระ ราช ดำริ เห็น ว่า มาตรา ๘ แห่ง พระ ราช
บัญญัติ ๑๐๒๑ ใน ข้อ ๓ ให้ เติม ท้าย ความ ว่า “แต่ ที่ บ่า ให้ มี

แถบ พน กำมะหยี่ สีเขียว แก่ บัด ต้น เป็น ยืนคี่ แต่ มี จักรกรร ที่ ปลาย แถบ
 ประทุม ธงนำ โดม ที่ กตาง เบื้อง บน มี ตุ่ม เกิดยง แด ขอ ขั้ว ที่ บ่า ทั้ง ๒
 ข้าง” แต่ ความ ใน ข้อ ๓ ที่ ว่า “แพร นุ่ง กั้น สี แดง” นั้น ให้
 ยก เสีย เติม คำ เหล่า นี้ ดัง แทน ว่า “ด้นับ เพลา ตัก หลาด สี แดง มี
 แถบ ทอง ดาย จักรกรร กวาง นว กิ่ง คัต ที่ ตะเข็บ ข้าง นอก ตลอด ทั้ง
 ข้าง ขวา”

อนึ่ง ใน ท้าย ความ มาตรา ๒ ใน พระราช บัญญัติ ของ เครื่อง รัตติย
 ราช อิศริยาภรณ์ แก่ ไช โหม่ รัตน โกสินทร ก่ก ๑๓๕ ที่ ว่า “แด นุ่ง
 ผ้า โหม สี เขียว แก่ แทน สี แดง” นั้น ให้ ยก เสีย เติม ความ ว่า “แ
 ด รวม ด้นับ เพลา ตัก หลาด สี แดง คัต แถบ ทอง ดาย จักรกรร กวาง นว กิ่ง
 ตลอด ทั้ง ๒ ข้าง ตะเข็บ นอก”

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๘ กันยายน รัตน โกสินทร ก่ก ๑๓๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๑๗๕ ใน รัชกาล บัด ยุ บัน นี้

ประกาศ ยก กรม สวัสดิ์ สวัสดิ์ ชน กระทรวง กตภา โหม

มี พระบรม ราช โองการ ใน พระบาท ส้ม เต็จ พระปรม ิณทรมหา จุฬ่า
 งกรณ พระ จุฑจอม เกล็ด เจ้า อยู่ หัว ทรง เห็น เกตต่าง ให้ ประกาศ
 ให้ ทราบ ทั้ง กัน ว่า กรม สวัสดิ์ สวัสดิ์ ซึ่ง รวม อยู่ ใน กระทรวง เมือง นั้น
 เป็น ที่ ขัด ขวาง ใน ทาง ราช การ ด้วย เหตุ ว่า การ จ่าย เลข ตาม กรรม

เนี่ยม เต็ม เปน น้ำที่ กระทบ มหาตไทย แด่กระต่า โหม ได้กระทำ ต้อง
 บังคับ การ ข้าม กระทบ ต่วง กรมไม่สมควร ใน บัดนี้ ได้ทรง พระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้ กระทบ มหาตไทย ได้รักษา การ บ้าน เมือง
 กระทบ กระต่า โหม ได้รักษา สรรพาวุธ แต่ ผู้คน ควร ที่ จะ รวม กรม
 สรวัดไว้ ใน กระทบ กระต่า โหม จะ ได้ตรวจตรา บังคับ บัญชา การ ไบ
 นำที่ ซึ่ง คิด ค่อย ใ้ โดย สดวก เพราะฉะนั้น ให้ ยก กรม สรวัดไว้
 ไป ขึ้น กระทบ กระต่า โหม ตั้ง แต่ วันที่ ได้ ลง ใน ประกาศ นี้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕
 เปน วันที่ ๑๐๓๘๘ ใน รัชกาล บัคยบุนนี้

ประกาศ ให้ ใ้ พระราชกำหนด ตั้ง ศาล รมตั้ง พิเศษ

สำหรับชำระ ี่ต่าง คดี ความ มี โทษ หลวง ชัน เก่า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ศาล พระราช อาญา ต่อ ไป

เป้น ครั้ง ที่ ๒

มี พระบรมราชโองการ ใน พระบาท สัมเด็จ พระ ปรมินทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระจุล จอม เกต่า เจ้า อยู่หัว ดำรัส เห็น อเกล้า ฯ
 ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทว่า ด้วย ตาม ประกาศ ซึ่ง ลง วันที่ ๔
 พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ ซึ่ง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ
 ให้ เดือน กำหนด การรวม การ ศาล รมตั้ง พิเศษ ๓ กอง สำหรับ ชำระ ี่ต่าง
 คดี ความ มี โทษ หลวง ชัน เก่า ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราช อาญา ต่อ ไป
 ตาม ข้อ ๒ ของ ระเบียบ ๖ เดือน นั้น ต่อ นั้น มา กรมการ ทั้ง ๓ กอง

ได้ตรวจ คัด ดั้น เสร็จ ไป อีก ก็ หลาย ร้อย เรื่อง คง จะ แด้ว เสร็จ ใน ไม่
 ช้านัก จึง ทรง พระ ราช ดำริห์ เห็น ว่า การ ที่ ได้ ทรง พระ กรุณา โปรด
 เกล้า ฯ ให้ เดือน กำหนด พิจารณา ความ ของ ศาล ทั้ง ๓ นี้ ออก ไป นั้น
 ย่อม เห็น ผล ชั้น เป็น คุณ ประ โยชน์ แก่ ราษฎร คู่ ความ เป็น อัน มาก
 แต่ ความ ชั้น เก่า นั้น มี มาก กว่า จะ สละ ส้าง คั้น คว้า ต้อง ด่วน เอา ความ
 จริง ได้ หลาย เวลา จึง ดำเนิน ไป ไม่ ท้น กำหนด ใน ประกาศ ใต้ โดย เร็ว
 ควร จะ ให้ การ นี้ ดำเนิน ต่อ ไป อีก ให้ เป็น การ แด้ว เสร็จ ได้ โดย เร็ว ร้อย
 เพราะ ฉนั้น จึง ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ฯ ให้ ศาล รับ ลั่ง พิเศษ ทั้ง ๓
 ศาล นี้ คง ทำ การ ตาม ข้อ บังคับ เดิม ต่อ ไป อีก ๖ เดือน นับ ตั้ง แต่
 วันที่ สิ้น กำหนด ใน ประกาศ ซึ่ง ตั้ง วันที่ ๔ พฤษภาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๑๑๕ นั้น สืบไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๓ พฤศจิกายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
 เป็น วันที่ ๑๐๕๓๘ ใน รัชกาล บัคยบั้นนี้

พระ ราช บัญญัติ กระทบ ณ พิจารณา ความ แฉง
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

พระ ราช ดำริห์

คู่ มณีสัก พระ พุทฺธ ด้วง สกาด เป็น ฮตติภาค ด้วง แด้ว ๒๔๓๘ พรรษา
 บัคยบั้น กาด จันทร คติ นิยม จุฑศักราช ๑๕๕๗ มี กะระ ด้วง ด้วง ระ ชา คั
 ยุฆมาศ ศุภร บัคย บัณรต์ติถิ ด้วง คติ ด้วง ด้วง รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
 ตุลาคม มาศ เอก ด้วง สติม มาดา หคุณ พิเศษ พุฒวาร บัญจม รัชกาล เอก ด้วง

คิง ตะคิมะตั้งวินิจฉัยระ

ตั้งคฤตระกูลวงศ์ดาชิทปะดะหิสังดีมะ

ทิวสัเซต

ปริเนทกาดกำหนด

พระบาท ดัมเต็จ พระ ปรมินทร์ มหาจุฬาลงกรณ์ บดินทร เทพยมหา
 มงกุฏ บุรุษย์ รัตน ราชรวินิจฉัย วุฒุมพงษ์บริพัตร วรรณชัยราชินิกโรตม
 จาตุรันตบรม มหาจักรพรรดิ ราชสังกาศ บรม ชวรมิกมหาราชา ชีราช
 บรม นวรัตบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรง พระคุณ ชวรม
 อัน ประเสริฐ เสด็จ ออก ญพระ ที่ หนึ่ง จักรกรั มหาปราสาท บรม ราช
 พินาม โดยเสด็จ อนุตรา มิฆุ ภาย ใต้ พระ มหानพปลต เสวตร ฉัตร
 เหนือ รัตน บรยงก์ พร้อมด้วย พระ บรมราชวงษานุวงษ์ แดเสนาบดี
 รัฐมนตรี องคมนตรี ข้า พูลตของ ชูลี พระ บาท กระจว ชาติราชบริพาร
 ฝ่าย ทหาร พลเรือน ฝ่าย พูลตของ ชูลีพระ บาท บงกช โดยกำหนดตำแหน่ง
 เปน อันดับกัน

จึง มีพระ บรมราช โองการ ดำรัส เหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศให้
 ทราบทั่วกันว่า แต่ก่อน ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตรา
 พระราชบัญญัติ แก่ ไซกระบวน พิจารณา ความ อาญา มีโทษหลวง
 สำหรับ ไซซัว สมัย หนึ่ง ซั้นไว้ เพื่อจะให้ ไซ ใน โรงศาล ในระหว่ง
 พระราชบัญญัติ ดังกล่าวน พิจารณา ความ อาญา มี โทษ หลวง โดยพิสดาร
 ยัง มิได้ ตรา ตั้ง ซั้นไว้ นั้น บัดนี้ ทรง พระราชดำริ เห็น ว่า ควร แก่
 ไซกระบวน พิจารณา ความ แห่ง ไซไม่มีโทษ หลวง ตั้ง ซั้นไว้ เปน พระราช
 บัญญัติ สำหรับ ไซซัว สมัย หนึ่ง เพื่อจะ ได้ เปน ประโยชน์ ใน การ
 พิจารณา แต่ พินักษา อรรถคดี ของ ราษฎร ได้ อย่าง เดียวกัน

จึง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ

ให้ เสด็จ พระราช บัญญัติ นี้ ไว้

สืบ ไป ดังนี้

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยนามที่ ใช้สำหรับพระราชบัญญัติแต่อธิบายคำ

๑ นามพระราชบัญญัติ

มาตรา ๓ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่าพระราชบัญญัติ กระบวน พิจารณา ความแพ่ง รัตนโกสินทร

ศก ๑๓๕

๒ ใช้ พระราชบัญญัติ

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ ใช้ ในโรง ศาล ทั้งปวง ทิ้ง ไป ตลอด พระ ราชอาณาเขตร ยกเว้นไว้แต่ ใน ศาล พิเศษ ซึ่ง มีชื่อ บันทึก สำหรับศาล นั้น ไว้ แลว แต่ ในศาลที่มี ชกรรม เนียม ใน ศาลนา ใช้ เป็น กฎหมาย ยี่ จะ ไม่ ใช้ ตาม วิธี พิจารณา นั้น ก็ได้

๓ นำ ที่ ผู้ ริชษา พระราช บัญญัติ

มาตรา ๓ ให้ เสนาบดี กระทรวง ยุติธรรม เสนาบดี กระทรวง มหาด ไทย แต่ เสนาบดี กระทรวง นคร บาท เป็น ผู้ จัด การ ริชษา การ ตาม พระราช บัญญัติ นี้

๔ อย่างไร จึง เรียก ว่า ความแพ่ง

มาตรา ๕ คดี ทั้ง ปวง พ้อง กันด้วย ประการ ไต่ ๆ ก็ดี ที่ ไม่ ไต่ รของ ขอ ให้ มี โทษ ษานญา หลวง ตาม กฎหมาย แต่ เชน แต่ จะ ตัดสิน ให้ แล้ว

แก่กัน ได้ ด้วย ทอด ดิน โหม ฤๅ ใช้ ทุน ทรัพย์สิน
ทั้งปวง นั้น เรียกว่า ความแพ่ง

หมวดที่ ๒๒

ว่าด้วย อำนาจ ศาล

มาตรา ๕ ให้ ศาล ทั้ง ปวง มี อำนาจ ที่ จะ รับ ๕ ศาล รับ คดี พิจาร
บรรดา คดี ตาม กำหนด เขต รวง บ้าน เมือง ซึ่ง ๕ ณา ได้ ตาม พระ
อยู่ใน อำนาจ ของ ศาล ตาม พระธรรมนูญ แต่ ธรรมนูญ
พระราชกำหนด กฎหมาย ไว้ พิจารณา แต่ พิพากษา
ได้ ทุก เรื่อง

มาตรา ๖ คดี อันใด ซึ่ง ศาล หนึ่ง ศาล ใด มี ๖ คดี ที่ ตัด ดิน ฤๅ
อำนาจ อัน สมควร ได้ พิจารณา แต่ พิพากษา ได้ ที่ ยิน ยอม แล้ว
ขาด แล้ว ก็ ตี ฤๅ ค่า ความ ได้ ยิน ยอม กัน ใน ระหว่าง ห้าม ไม่ ให้ รับ ไว้
เปรียบ เทียบ แล้ว ก็ ตี ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด จะ เอา คดี อัน พิจารณา อีก
นั้น มารอ ร้อง ฟ้อง อีก ห้าม มี ให้ ศาล รับ ไว้
พิจารณา เว้น ใจ แต่ เป็น การ อุทธรณ์ ตาม
กฎหมาย

มาตรา ๗ อำนาจ ศาล น้อย ใหญ่ มี ดัง นี้ กงตั้ง นี้ คือ ๗ ดัง ตี มี อำนาจ ศาล
๑ ใน หัว เมือง ศาล แขวง มี อำนาจ เพียง
ใน แขวง นั้น ใน กรุง ศาล โบริศภา มี อำนาจ
เพียง ใน แขวง นั้น

๒ ในหัวเมือง ศาลเมือง มีอำนาจเพียง
ในเมืองนั้น

๓ ในหัวเมือง ศาลพิเศษ มีอำนาจในเขต
แขวงที่ตั้งขึ้นในเมืองนั้น

๔ ในหัวเมือง ศาลมณฑล มีอำนาจเพียง
ในมณฑลนั้น

๕ ในกรุง ศาลทั้งปวงในสนามสถิตย์ศิขรรม
มีอำนาจตลอดพระราชอาณาเขต

๖ ศาลรับสั่ง มีอำนาจตลอดทั่ว ไป ตาม
พระราชบัญญัติ

๘ ข้อห้ามผู้พวกราช
ยานคดีที่ไม่ควร
พิจารณา

มาตรา ๗ ผู้ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ของ
ตุลาการ มีข้อคดีต้องห้ามไม่ให้กระทำการนั้น
เป็นอันขาด ในข้อที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

๓ ถ้าผู้พวกราชยาน เป็นผู้มีผลประโยชน์
ที่ใดที่เสียเกี่ยวของ อยู่ในคดีนั้นด้วยก็ดี

๒ ถ้าถ้า เป้าหมายวินิจฉัยงานกับคู่ความฝ่ายใด ๆ
โดยทางสายโลหิตสืบตระกูลต่อกัน ถ้าโดยทาง
เป็นลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงภายในสามชั้นก็ดี
ถ้าเป็นวงษ์งานเกี่ยวพันกัน โดยทางแต่งงานนับ
ได้เพียงสองชั้นก็ดี

๓ ถ้า ถ้า เป็น ผู้ ที่ ได้ เบิก ความ เบน พยายาม ถ้า
เป็น ผู้ ขำ นานาญ การ พิเศษ อย่าง ไร ๆ ใน คดี นั้น
ด้วย ก็ ต

ใน ข้อ หนึ่ง ข้อ ใด เหล่า นี้ ต้อง ห้าม ไม่ ให้
เป็น ผู้ พยาน ใน คดี อื่น นั้น เป็น อัน ขาด

มาตรา ๘ เมื่อ โจทย์ จำเลย มา ถึง ศาล พร้อม
กัน ได้ เมื่อ ใด ให้ ผู้ พยาน ๓๖ วรรค ๑ เห็น เป็น
หน้าที่ ของ คน ที่ จะ ตวง พยายาม ว่า กล่าว ปรียบ
เทียบ ให้ ได้รับความ ปราณี ปราศ ชม ย่อม กัน โดย ต
จน เก็ม คำ ตั้ง สืบ บัญญา ที่ จะ กระทำ ได้ เมื่อ นั้น ถ้า
ว่า กล่าว ปรียบ เทียบ ไม่ เป็น ที่ ตก ถง กัน ได้ แลว ก็
ควร พิจารณา ไป ตาม วิถี ใน พระราช บัญญัติ

๘ หน้าที่ ผู้ พยาน
๓๖ ต้อง เป็น ผู้ พยายาม
ปรียบ เทียบ คดี

หมวด ๓ ที่ ๓

ว่า ด้วย พิจารณา อัน คุ ความ

ทำ สัญญา กัน ละ ข้อ ประเด็น ตง ให้ ตัด สิ้น

มาตรา ๓๖ คุ ความ มี คดี อยู่ จะ ขอ ให้ ตัด สิ้น
ใน ข้อ ความ ว่า แท้ จจริง อย่าง ไร ก็ ต ถ้า ว่า ผิด
ชอบ อย่าง ไร ก็ ต จะ ทำ เป็น หนึ่ง สืบ สัญญา
ละ ข้อ ประเด็น นั้น ๆ ตง เป็น คดี อื่น หนึ่ง ถ้า หรับ
ที่ ศาล จะ ตัด สิ้น ก็ ได้ ใน หนึ่ง สืบ สัญญา นั้น ต้อง

๓๖ คดี ที่ สัญญา กัน
ให้ ตัด สิ้น

มีความว่า เมื่อศาลได้พิจารณาคดีชั้น ใน
ข้อความนั้น ๆ แล้ว จะยอมทำตามความ
อย่างไร ๆ ในลำดับอย่างที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) อย่างหนึ่ง จำนวนเงินที่คู่ความได้
ตกลงกันกำหนดลงไว้ก็ดี ฎาที่สัญญาว่า
จะให้ศาลกำหนดลง เมื่อพิจารณาแล้วก็ดี
คู่ความฝ่ายหนึ่ง จะต้องชี้ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง
ตามที่ศาลตัดสิน ให้แก่ฝ่ายนั้น ฎา

(๒) อีกอย่างหนึ่ง ททรัพย์สมบัติอันใด
ที่พึงเกิดขึ้นจากที่ได้ ฎาไม่พึงเกิดขึ้นจาก
ที่ได้ก็ดี อันเป็นของที่ได้กล่าวกำหนดลงไว้
ในสัญญาแล้วนั้น คู่ความฝ่ายหนึ่ง จะต้อง
ส่งมอบให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ตามที่ศาลตัดสิน
ให้แก่ฝ่ายนั้น ฎา

(๓) อีกอย่างหนึ่ง คู่ความฝ่ายหนึ่ง
ผู้เดียวก็ดี ฎาหลายคนก็ดี จะต้องกระทำการ
ฎาจะต้องงดเว้น จากกระทำการอย่างหนึ่ง อย่าง
ใด ที่ได้กล่าวกำหนดลงไว้ในสัญญาแล้ว
จะยอมตามที่ศาลตัดสินทุกประการ

คดีทุกเรื่องดังที่กล่าวมา ในมาตรานี้ ต้อง
ให้ยกข้อความขึ้นเป็นข้อ ๆ มีลำดับหมายเฉพาะ

เรียงกัน (ตามแบบที่ ๑ ท้ายพระราชบัญญัตินี้)
 แลจะคง กล่าว ความ ดัง ใจสั้น ๆ ให้ ชัดเจน
 ความ ที่ เป็น อย่างไร แต่ มี หนังสือ สำคัญ
 อัน ใด เป็น หลักฐาน ที่ อ่าง อัน จำเป็น จะ ให้ ศาล
 ทราบ แล ตัดสิน ข้อ ซึ่ง เกี่ยว กัน นั้น ด้วย

มาตรา ๓๑ ถ้า หนังสือ สัญญา นั้น ว่า ด้วย
 การ ที่ จะ มอบ ส่ง ททรัพย์สิน สมบัติ อัน ใด ก็ ดี ฤๅ ว่า
 ด้วย การ ที่ จะ ทำ ฤๅ จะ งดเว้น สิ่ง ใด ๆ ก็ ดี
 ต้อง ให้ มี กำหนด ประมาณ ราคาทรัพย์สิน สมบัติ ที่ จะ
 มอบ ส่ง นั้น ฤๅ ราคา สิ่ง ที่ จะ กระทำ ฤๅ จะ งด
 เว้น ไม่ทำ ตาม ที่ กล่าว ดัง ใจสั้น ด้วย

๓๑ ให้ กำหนด ราคา
 ดัง ใน คดี ด้วย

มาตรา ๓๒ หนังสือ สัญญา นั้น ถ้า ทำ ตาม
 ความ ที่ บังคับ ไว้ แล้ว ก็ ให้ ดัง สาระบบ ไว้ ใน ศาล
 ซึ่ง มี อำนาจ จะ พิจารณา คดี อัน มี จำนวน ฤๅ ราคา
 ใน เรื่อง อื่น ๆ เสมอ เหมือน กับ จำนวน ฤๅ ราคา
 ใน คดี ที่ ทำ สัญญา กัน นี้

๓๒ สัญญา ต้อง ดัง
 สาระบบ เหมือน พ้อง
 ใน คดี อื่น

เมื่อ ได้ ดัง สาระบบ คดี ที่ สัญญา กัน ดัง นี้ แล้ว ให้
 ดัง เลข เข้า ดำดับ จด บัญชี ไว้ เป็น คดี ความ อื่น
 หนึ่ง ใน ระหว่าง คู่ ความ ที่ เป็น กัน ตัว ต่อ ตัว
 ฤๅ ฤๅ หาย คน ด้วย กัน นับ ว่า เป็น โจทย์ ฝ่าย หนึ่ง แล
 จำเลย ฝ่าย หนึ่ง ตาม ประ โยชน์ ของ คู่ ความ นั้น แล้ว

ให้หมาย นัต คู้ ความ ทก ฝ่าย ใน หนังสือ สัจญา
นั้น นอกจาก ผู้ที่ ทำ สัจญา มา ยืน ด้วย

๑๓ คู้ ความ ชยู่ ใน
อำนาจ ศาต

มาตรา ๑๓ เมื่อ หนังสือ สัจญา นั้น ได้ ถึง
ตำรับแล้ว คู้ ความ ทั้ง สอง ฝ่าย นั้น ต้อง อยู่
ใน อำนาจ ศาต นั้น กับ ฝ่าย นั้น ๆ ต้อง ถือ แด
ทำตาม ข้อ ความ ที่ ฝ่าย ไต ได้ กล่าว ไว้ ใน สัจญา
ด้วย ถ้า ใน สัจญา มี ได้ กล่าว ว่า ฝ่าย ไต จะ
ต้อง เสีย ค่า ธรรม เนียม แล้ว ศาต จะ บังคับ ให้
ฝ่าย ไต เสีย ค่า ธรรม เนียม ความ ที่ พิจารณา
ตัดสิน นั้น ตาม ที่ เห็น สมควร ก็ ไต

๑๔ การ พิจารณา
แต่ตัดสิน

มาตรา ๑๔ คัด ความ เช่น นี้ จะ ไต พิจารณา
เหมือน คัด ความ อื่น นั้น ซึ่ง พ้อง หากัน ตาม
ความ ใน หมวด ที่ ๖ อัน มี ข้อ ความ ซึ่ง จะ ต้อง
ใช้ บังคับ คัด เช่น นี้ ตาม แต่ ที่ จะ ใช้ กัน ได้

เมื่อ ศาต ไต ได้ ส่วน คู้ ความ แด ว่า ถึ
เมื่อ ศาต ไต พิจารณา สืบ พยาน ตาม ที่ ศาต เห็น
สมควร จะ ดับ แด ว่า ถึ ถ้า ศาต เห็น เบน ที่ พอใจ
ใน ข้อ เหล่า นี้ คือ

ข้อ ๓ ว่า หนังสือ สัจญา นั้น คู้ ความ ได้ กระ
ทำ ไว่ ถก ต้อง แด แด

ข้อ ๒ ว่า คู้ ความ นั้น มี ประโยชน์ อยู่ใน คัด
ที่ กล่าว ใน สัจญา นั้น จริง แด

ข้อ ๓ ว่าขอ ความ ใน คดีนั้น ด่มควร ที่จะ
พิจารณา คดีดั้น ได้ดัง นี้แล้ว ให้ คำนวณ พิจารณา
คดีดั้น คดีนั้น เหมือน กับ คดีอื่น ทั้งปวง ตามธรรมเนียม
แต่ เมื่อ ได้ คดีดั้น แล้ว ให้ มี คำสั่ง ให้
ทำตาม คำ คดีดั้น เหมือน ดัง ขอ ความ ที่ กล่าว ไว้
ใน หมวดที่ ๓๓ แห่ง พระราชบัญญัติ นี้ด้วย

หมวดที่ ๔

ว่า ด้วย ลักษณะ พ้อง ความ

มาตรา ๓๕ การ ที่จะ พ้อง ความ ให้ พ้อง ๓๕ พ้อง คดีตามชั้น
ณ คำนวณ ชั้น ที่ด่มควร แก่ รูปความ ซึ่งมีอำนาจ
ตาม พระ ชกรรม นูญ แต่ พระ ราช กำหนด กฎหมาย
พอ จะ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ได้
ควร ที่ ควร แก่ รูป
ความ

มาตรา ๓๖ ถ้า ความ ที่ พ้อง กล่าว หากัน ด้วย ๓๖ จะ พ้อง คดีของ
คดี เหล่านี้ คือ พ้อง ใน ท้อง แหวง
ข้อ ๑ เพื่อ จะ เอา สิ้น ด่มบค พัดตุ อื่น เป็น
ของ ไม่ พึง จะ ให้ เกิดขึ้น จาก ที่ ได้ มี ที่ ดิน เป็น ต้น
ข้อ ๒ เพื่อ จะ ขอ แบ่ง ด่มบค พัดตุ อื่น เป็น
ของ ไม่ พึง จะ ให้ เกิดขึ้น จาก ที่ ได้
ข้อ ๓ เพื่อ จะ ห้าม ฤา ใ้ ใน การ จำนำ ฤา
ข้อ ชาย ด่มบค พัดตุ ด้วย ผิด สัญญา อย่าง ไ้ ฤา

๓๖ จะ พ้อง คดีของ
พ้อง ใน ท้อง แหวง
อื่น แต่ จะ พ้อง ที่
คัด จะ บังคับ ให้
จำเลย ทำ ได้ ใน ที่
อื่น จำเลย อยู่ ใน
แหวง นั้น ไ้

ขออำนาจศาลให้จับได้ โฉนด อันเป็นของไม่
พึง จะให้เคลื่อนจากที่ได้

ข้อ ๔ เพื่อจะให้คดีสิ้นสุดประโยชน์ ฤ
อำนาจอย่างใด ๆ ย่อมจะพึงมีในสมบัติพัสดุ
อันเป็นของไม่พึง จะให้เคลื่อนจากที่ได้

ข้อ ๕ เพื่อจะขอคืนใหม่ ในการที่ผู้อื่น
กระทำต่อสมบัติพัสดุ อันเป็นของไม่พึง จะให้
เคลื่อนจากที่ได้

ข้อ ๖ เพื่อจะเอาคืนทรัพย์สินสมบัติพัสดุ ซึ่ง
เป็นของไม่พึง เคลื่อนจากที่ได้ แต่หากของเหล่านั้น
ต้องยึดหน่วงกันไว้ในที่ใด ๆ

คดีทั้งนี้ ถ้าทรัพย์สินสมบัติพัสดุเหล่านั้น อยู่ที่
ใด ให้ฟ้องต่อศาล ซึ่งได้บังคับคดีในท้องที่นั้น
เว้นแต่ถ้าคดีเรื่องใด ถึงเกี่ยวข้องกับสมบัติพัสดุ
อันเป็นของไม่พึง จะให้เคลื่อนจากที่ได้ ซึ่ง

จำเลยได้ยึดเอาไว้เอง ฤผู้อื่นได้ยึดไว้แทน
แล้ว โจทย์จะขอเอาคืน ฤจะขอคืนใหม่
ถ้าหากว่ารูป ความ จะพึงดำเนินคดี คำขอ ของ
โจทย์บริบูรณ์ ด้วยอำนาจที่ศาล บังคับให้จำเลย
กระทำได้ในที่อื่น ความอย่างนี้ จะฟ้อง ณศาล
ซึ่งว่ากล่าวท้องที่ที่สมบัติพัสดุอยู่ ฤจะฟ้อง

ณ ค่ำต ซึ่ง ได้ว่า กล่าว ของ ที่ ที่ จำเลย ไปตั้ง

ทำมา หากิน ฤๅ ไม่ อยู่ใน เวลา พ้อง นั้น ก็ ได้

มาตรา ๑๗ ถ้า ทรมณ์ สัมบัติ พัสตุ ดัง ได้ว่า

ใน มาตรา ๑๖ อยู่ใน ที่ เหตุยอม ถ้า ไม่ แน่ชัด ว่า

อยู่ใน ที่ ซึ่ง เขตอำนาจ ค่ำต นั้น ฤๅ ค่ำต อื่น ซึ่ง

เขต อยู่ ติด ต่อ กัน เมื่อ ค่ำต ได้ พิจารณา เห็น

ข้อ ดัง ได้ ย่อม มี อยู่จริง เช่น นี้ แล้ว ก็ ให้ จัดหมาย เหตุ

ตง ไว้ แต่ พิจารณา ค่ำต นั้น ได้ ต่อ ไป เหมือน

กับ ที่ เหล่า นั้น อยู่ใน เขตอำนาจ ของ ค่ำต นั้น แต่

ข้อ ดัง ได้ เช่น นี้ ถึง จำเลย จะ เอา เหตุ อุทธรณ์

ว่า สัมบัติ พัสตุ เหล่า นั้น ไม่ได้ อยู่ใน เขตอำนาจ

ของ ค่ำต ที่ พิจารณา ความ เมื่อ ค่ำต อุทธรณ์ ได้

ตรวจ เห็น ข้อ ดัง ได้ ของ ค่ำต เติม สัมควร แล้ว ก็

อย่า ให้ ฟัง เป็น อุทธรณ์ ใน ข้อ นั้น

มาตรา ๑๘ ความ พัง อัน เกิด แต่ ด้รรพ เหตุ

อย่าง อื่น นอกจาก ที่ ได้ว่า มา แล้ว นั้น โจทย์

จะ พ้อง ณ ค่ำต ได้ ซึ่ง ได้ บังคับ ความ ใน ที่ ซึ่ง

เหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ ที่ เกิด มุตคต กิต ฤๅ

ข้อ ๒ ที่ จำเลย ทงหมด เอา ใศรัย อยู่ ฤๅ

ทำมา หากิน อยู่ใน เวลา ที่ พ้อง นั้น ก็ ได้ ฤๅ

๑๗ พัสตุ ที่ เหตุยอม

ถ้า แขวง กัน ให้ ค่ำต

จด บัญ ทัก ไว้ แต่

พิจารณา ต่อ ไป ไม่

เป็น เหตุ อุทธรณ์

๑๘ คัด นอก จาก

กำหนด ใน มาตรา

ข้าง บน นั้น จะ พ้อง

ตาม ที่ ซึ่ง ฤๅ ค่ำต

อื่น ก็ ได้

ข้อ ๓ ที่จำเลยแต่คนใดคนหนึ่ง เอาไครยฮัยฎาทำมาหากินฮัย ในเวลาที่ฟ้องนั้นก็ได้ฟ้องได้ เว้นไว้แต่ถ้าศาลซึ่งโจทก์ยื่นฟ้องนั้นเห็นว่าศาลอื่นจะพิจารณาคดีเรื่องนั้น เอาความยุติธรรมได้สะดวกกว่า จะชี้แจงให้โจทก์ไปฟ้องยังศาล ซึ่งสมควรจะพิจารณาคดีเรื่องนั้นก็ได้

๑๘ จำเลยอยู่เขตศาลหนึ่ง คดีเกิดขึ้นในศาลหนึ่ง โจทก์จะฟ้องศาลใดก็ได้

มาตรา ๑๘ ถ้าจำเลยตั้งบ้านเรือน ฎาทำมาหากิน อยู่ในท้องที่ เขตอำนาจศาลหนึ่ง แต่ไปเกิดคดีขึ้นด้วยเหตุทรัพย์สินอันเป็นของฝั่งเคลื่อนจากที่ใดนั้น ในท้องที่เขตอำนาจศาลอื่น โจทก์จะตั้งฟ้องในศาลใดก็ได้

๒๐ ทรัพย์สินเคลื่อนที่ไม่ได้เกี่ยวอยู่ในเขตของศาลใด ให้ฟ้องศาลนั้น

มาตรา ๒๐ ถ้าสมบัติพึงคู่ อันไม่พึงจะให้เคลื่อนที่ได้ อยู่ในท้องที่อันเดียวกัน แต่ถ้าเกี่ยวอยู่ในเขตอำนาจศาลโน้นบางศาลนี้บาง โจทก์จะฟ้องในศาลใด ซึ่งมีสมบัติพลัดที่ได้ว่ามาอยู่ในเขตอำนาจศาล แม้แต่ส่วนหนึ่งก็ได้ว่าความได้ทั้งเรื่อง

๒๑ จำเลยไม่ได้อยู่ในแขวงของศาล จะขอให้ยกคดีเสียก็ได้

มาตรา ๒๑ ความเรื่องใด ซึ่งกฎหมายยอมให้โจทก์ตั้งฟ้องได้ค้างศาล แต่โจทก์ได้ฟ้อง ณศาลซึ่งจำเลยมิได้เอาไครย ฎาตั้งทำมาหากินอยู่ ฎาจำเลยทั้งหมดมิได้เอาไครยอยู่ ฎามีได้ตั้งทำมาหากิน จำเลยจะยื่นทุลาขอ

ต่อศาลนั้น ไม่ให้พิจารณาคดีเรื่องนั้นก็ได้
แต่จำเลยต้องจัดหาเงิน ความทั้งนี้ ให้โจทก์
ทราบเสียก่อน

เมื่อจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ว่า มาตรา ๒๑๒ ก ก็ให้ศาล
ถามถึงความทั้งสองฝ่าย จนเป็นที่พอใจของ
ศาล ถ้าศาลเห็นว่าความเรื่องนั้น ถ้าตั้งไป
ให้ศาลอื่น ศาลหนึ่งศาลใดพิจารณา จะได้
ความจริง โดยทางยุติธรรมดีกว่า จะหยุด
การพิจารณาเสียทีเดียวก็ได้ เมื่อเช่นนี้คำอุท
ธรณ์ เข้มแข็ง ความได้ออกไปแล้ว จะควร
ประการใด ให้บังคับไป ตามศาลจะเห็นสมควร

เมื่อศาลได้สั่งหยุดการพิจารณาแล้ว แต่
โจทก์จะขอถอนฟ้อง เพื่อไปฟ้องที่ศาลอื่นฎ
ประการใด ก็ให้ศาลจัดคำสั่งแต่เหตุผลที่
ได้หยุดการพิจารณานั้น ลงในท้ายฟ้องแล้ว
คืนให้โจทก์ไป แต่การที่จะอุทธรณ์ให้หยุด
พิจารณานั้น จำเลยต้องรับขอเสียโดยเร็ว อย่า
ให้พ้นกำหนดวัน ฟังความขึ้นซึ่งต้องตั้งถ
ถ้าพ้นนั้นไป ห้ามมิให้ศาลรับคำอุทธรณ์อย่างนี้

มาตรา ๒๑๒ ความเรื่องใด ถ้าศาลหนึ่งได้
หยุดการพิจารณาตั้งว่า มาตรา ๒๑๓ แต่โจทก์
จะรับเอาฟ้องเดิมไปฟ้องที่ศาลอื่น บรรดา

๒๑๒ ถ้าศาลได้หยุด
พิจารณาไว้ โจทก์
จะฟ้องศาลใหม่ถ้า

เสียค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียม ค่าชดเชยใด ซึ่งศาลก่อนได้
แล้วไม่ต้องเสีย เว้นไว้จาก โจทย์แล้ว ศาลซึ่งรับฟ้องไว้ที่
ซ้ำอีก ไม่ต้องเรียกค่าธรรมเนียม ซึ่งโจทย์ได้
เสียไว้แล้วนั้นอีกชั้นหนึ่ง

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยลักษณะพิจารณาความ มโนสำเรห์

๒๓ ทูททรัพย์ค่า มาตรา ๒๓ ความแพ่งซึ่งโจทก์ร้องขอให้ศาล
กว่า ๒๐๐ บาท เรียก บังคับในคดีอื่นเกี่ยวข้องด้วย ทรัพย์สินของญาติ
ว่าความมโนสำเรห์ สมบัติพัสดุอย่างอื่น ญาติอื่นใดอันเป็นข้อ
พิจารณาในคดีอื่นนั้น มีกำหนดเงินฤราคาที่
โจทก์ร้องขอไม่เกินสองร้อยบาท จัดว่าเป็น
ความมโนสำเรห์ ให้ศาลบังคับพิจารณา รวบรัด
ให้สิ้นเชิง ตามที่กล่าวไว้ในหมวดนี้

๒๔ ความมโนสำเรห์ มาตรา ๒๓ โจทก์จะฟ้อง ความมโนสำเรห์
โจทก์จะยื่นเรื่องราว จะยื่นเรื่องราวฤมาแจ้งข้อฟ้อง แต่ขอหมาย
ฤขอด้วยปากให้ ศาลตามแบบที่ ๒ เรียกจำเลยมาแก้คดีเดียว
เรียกจำเลยมาก็ได้ ก็ได้

๒๕ วิชิตอกหมาย มาตรา ๒๕ หมายเรียกจำเลยนั้น ให้กระ
เรียกจำเลย ทำโดยหลักฐานดังนี้ คือ

ข้อ ๓ ให้ ค่ำต มั่งถึง ตว จำเลย ที่เดียว

ข้อ ๒ ให้ แจง เนื้อ ความ ที่ กล่าว หา แด

จำนวน ทรพย์ ซึ่ง โจทย์ขอให้ เรียก จาก จำเลย ให้จำเลย ทราบ

ข้อ ๓ ให้ บังคับ หนัก ให้ จำเลย มา แก่ คดี ตาม กำหนด วัน ใน หมาย

ข้อ ๔ ให้ โจทย์ ตง ข้อ ถูก สำคัญ ไว้ ใน หมาย ว่า โจทย์ ได้ ขอ ให้ ค่ำต ออก หมาย นั้น

ข้อ ๕ ให้ ประทับ ตรา ค่ำต เป็น สำคัญ

ข้อ ๖ หมาย นั้น ให้ เจ้า พนักงาน ค่ำต ถีบ ไป ให้ จำเลย ทราบ แล้ว ให้ มอบ สำเนา หมาย ให้ จำเลย ไว้ ส่วน ต้น หมาย ที่ จำเลย ได้ ตง ชื่อ ถูก ทำ สำคัญ ด้วย มือ รับ แล้ว นั้น ให้ เจ้า พนักงาน นำ กติมา รักษา ไว้ ยัง ค่ำต

มาตรา ๒๖ เมื่อ จำเลย ได้ ทราบ หมาย แล้ว ถึง วัน หนัก จำเลย ต้อง มาเอง ถูก ต้อง แต่ง ทนาย ไว้ ความ ให้ มา แก่ คดี แทน ต่อ ค่ำต ใน วัน กำหนด พัง ความ ที่ จะ พิจารณา ใน ชั้น ๓ ต้อง สืบถาม ๒๖ จำเลย จะ มา เอง ถูก แต่ง ทนาย มา แทน ก็ได้

มาตรา ๒๗ ถ้า ชน พิจารณา ความ มโนสำเร็ห้ ผิด กับ ความ พัง ตาม ญี เพียง เท่า นี้ นอกจาก นี้ ๒๗ ความ มโนสำเร็ห้ นอกจาก ที่ กำหนด—

—ไว้ ใน หมวดนี้ ข้อความ ใน ตักขณ พิจารณา ความ แห่ง สำนัญ
 ให้ ใช้ ตาม วิธี คือ ไม่ ใน พระราช บัญญัติ นบท ไตที่ ไม่ ชัดขวาง
 พิจารณา แห่ง สำนัญ คือ ก็น ก็ ให้ ใช้ เป็น อย่าง เดียว กัน ทุก ประการ

หมวดที่ ๖

วิธี พอง คัด ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว ผัด ใช้ เงิน

แต่ ตัว ผัด ตั้ง เงิน

๒๗ อธิบาย คำ ที่ ว่า มาตรา ๒๗ บรรดา คัด ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว ผัด ใช้
 ตัว ผัด เงิน แต่ ตัว ผัด ตั้ง เงิน คือ อธิบาย ว่า

หนังสือ ที่ ผู้หนึ่ง ผู้ใด ทำ อัน เป็น คำ สั่ง ให้
 จ่าย เงิน ใช้ ให้ แก่ ผู้มี ชื่อ เป็น จำนวน เงิน เท่า นั้น
 ใน กำหนด วัน เดือน ปี เท่า นั้น ผู้รับ ใช้ เงิน ไตลง
 ชื่อ รับ ว่า จะ ใช้ เงิน ตาม นั้น เป็น สำคัญ แล้ว กัด
 ฎยง ไม่ ไตลง ชื่อ กัด เรียกว่า ตัว ผัด ใช้ เงิน

แต่ หนังสือ รับ จะ ใช้ เงิน มี ว่า ผู้ทำ จะ ยอม
 ใช้ เงิน เท่า นั้น แก่ ผู้มี ชื่อ อยู่ใน หนังสือ นั้น
 ใน กำหนด วัน เดือน ปี เท่า นั้น ฎกำหนด เมื่อ มา
 ทวง กัด เรียกว่า ตัว ผัด ตั้ง เงิน

บรรดา ตัว ผัด เช่น นี้ ถ้า มี ผู้ พอง ขึ้น ว่า ไม่
 ได้รับ เงิน ตาม ผัด ภายใน หก เดือน นับ ตั้ง แต่
 วัน ถึง กำหนด ใช้ ก็น เป็น ต้น ไป แล้ว ให้ คัด

ออกหมายตามแบบที่ ๔ แล้ว ให้ศาลพิจารณา
รวบรัดให้สั้น เข้าตามวิธี ดังจะได้กล่าวต่อไป

มาตรา ๒๘ ภาย ในเจ็ดวัน นับตั้งแต่วัน

๒๘ จำเลย จะต่อสู้

ออกหมายเป็นต้นไป ศาลได้รับคำร้องขอ
ผู้ต้องหา เป็นจำเลย ขอต่อสู้คดี เช่นนี้ ก็ให้

ต้องวางเงินไว้เป็น

ศาลอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นจำเลย ต่อสู้คดีได้
แต่ผู้นั้นต้องยอมเอาเงินตามจำนวน ซึ่งคิดค้าง

กลางฎามี่พยาน

อยู่ในตัวผู้นั้น มาวางเป็นกลางไว้ก่อน
ฤมิฉะนั้นผู้นั้นต้องนำพยาน คนใดคนหนึ่ง

ตนเอง มาศาลบาลตัวให้การ ให้ศาลเห็นเป็นที่
พอใจว่า ผู้นั้นจะต่อสู้คดีได้ตามกฎหมาย แล

ความยุติธรรมในข้อที่ไม่ยอมใช้เงิน ฤให้
ศาลเห็นเป็นที่พอใจว่าผู้ถือตัวผู้นั้น จะต้อง

สู้บพยาน ให้เห็นจริงว่า ได้ตัว เช่น พ้อง ใวันั้น
มา โดยเหตุที่ได้รับประโยชน์แตก เปลี่ยกัน

อย่างไร ฤให้การ กล่าว ข้อความที่จริง อย่าง
ขึ้น ๆ ที่ศาลเห็น พอจะยอม ตามคำร้องขอ

ต่อสู้ผู้นั้นได้ เมื่อศาลยอม ดังนี้แล้ว ศาลจะ
เรียกประกันไว้ แลให้ทำทัณฑ์บน อย่างหนึ่ง

อย่างใดไว้ด้วยก็ได้ แลจึงให้คำสั่งให้ โจทย์
ผู้นั้น ยื่นฟ้องเหมือนคดีสามัญต่อไป

๓๐ ถ้าจำเลยไม่มา
ขอ อนุญาต ต่อ ผู้
ให้ คดี สิ้น เป็น แพ้
แต่ อุทธรณ์ ไม่ ได้

มาตรา ๓๐ ถ้าจำเลย มี ได้ มา ขอ อนุญาต ที่ จะ
ต่อสู้ ก่อ ตี แต่ โจทย์ ได้ พิสูจน์ ต่อ ศาล ให้ สัม จริ ง
ว่า จำเลย ได้ รับ หมาย แล้วย ก็ ให้ ศาล คัด สิ้น ได้
เมื่อ ครบ กำหนด เจ็ด วัน โดย บัง คับ ให้ จำเลย
ใช้ เงิน ให้ แก่ โจทย์ ไม่ เกิน กว่า จำนวน ที่ มี อยู่
ใน คดี นั้น กับ ให้ เสีย ดอก เบี้ย ตาม กฎหมาย
คิด จน ถึง วันที่ ได้ คัด สิ้น แต่ ให้ เสีย ค่า อุษา
ธรรม เนียม ให้ แทน โจทย์ ตาม ที่ ศาล เห็น สัม คว ร
แล้ว จำเลย จะ พ้อง อุทธรณ์ ต่อ ไป ไม่ ได้

๓๑ ถ้า มี เหตุ พิเศษ
ศาล จะ ยก คำ คัด สิ้น
ฎาง ต การ รุ่ง ตาม
คำ คัด สิ้น แล อนุญาต
ให้ จำเลย ผู้ ก่อ ตี ต่อ
ไป ก็ ได้

มาตรา ๓๑ ถ้า มี เหตุ เป็น การ พิเศษ เกิด ขึ้น
เมื่อ เวลา คัด สิ้น แล้วย ศาล ก็ มี อำนาจ ที่ จะ ให้
ยก คำ คัด สิ้น นั้น เสีย ได้ แต่ ถ้า เปน การ จำ เปน
จะ ต้อง งต การ รุ่ง ตาม คำ คัด สิ้น ก็ ให้ งด เสีย
ได้ เหมือน กัน แต่ ถ้า ศาล เห็น เหตุ สัม คว ร จะ
ต้อง ให้ อนุญาต ให้ จำเลย ต่อ สู้ คดี นั้น ต่อ ไป ก็
อนุญาต ได้ แต่ ศาล มี อำนาจ จะ เรียก ทัณฑ์ บน
อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง จาก จำเลย ไว้ ใน การ อนุญาต
ให้ ต่อ สู้ คดี แต่ เหตุ การณ์ ที่ ศาล ให้ อนุญาต เช่น นี้
ต้อง ให้ ใจ หมาย ไว้ ใน จำนวน ความ เรือง นั้น ด้วย

มาตรา ๓๒ ในวิธีที่จะชำระคดี ตามความ
 ในหมวดนี้ ค้าต มีอำนาจที่จะยึดเอาตัวผู้
 นั้นไว้เป็นของกลางที่ค้ำตได้ แต่มีอำนาจ
 ที่จะให้งดชำระเสีย จนกว่าโจทก์จะหาประกัน
 เงินค่าฤชาธรรมเนียม ค้ำตด้วยก็ได้

๓๒ ค้าตจะเรียกตัว
 ไว้เป็นกลางแต่เรียก
 ประกันโทษก็ได้

มาตรา ๓๓ ผู้ถือตัวผู้ ซึ่งยังไม่ได้ใช้
 เงินนั้น ก็มีอำนาจตามกฎหมายที่จะฟ้อง
 เรียกเอาเงินค่าใช้สอย ในเหตุที่ต้องใช้ไป
 เพราะไม่ได้รับเงินตามค้ำตนั้นด้วย เต็มอเหมือนกัน
 กับจำนวนเงินในตัวนั้นเอง

๓๓ ผู้ถือตัวผู้
 จะฟ้องเอาค่าใช้
 สอยก็ได้

มาตรา ๓๔ ผู้ถือตัวผู้จะฟ้องเรียกจำเลย
 คนเดียวฤหลายคน ซึ่งเกี่ยวของด้วยตัวผู้
 นั้นก็ได้ แต่ให้ถือว่า การที่ได้ขอหมาย
 ตามที่ได้กล่าวมา ในหมวดนี้ เป็นการตั้งค้น
 พิจารณาคดีของจำเลยผู้ที่รับหมายนั้น ๆ แต่
 หมาย ฤจำนวนเงินที่ได้เรียก ในหมายนั้น
 จะต้องกล่าวความ ฤแยกจำนวนเงิน ออก
 เป็นส่วน ๆ ว่าจำเลยคนใดควรจะต้องเสีย
 เงินเท่าใด ให้แจ่มแจ้งชัดเจน ให้จำเลยทุกคน
 รับผิดชอบ เพื่อจะได้ต่อสู้คดีเฉพาะตัว

๓๔ ผู้ถือตัวผู้
 จะฟ้องจำเลยคน
 เดียวฤหลายคนที่
 ได้ แต่ต้องแยกจำ
 นวนเงินเป็นส่วนๆ

หมวดที่ ๗

ว่าด้วย พิจารณา ความแพ่ง สามัญ

๓๕ อย่างไรจึงเรียก มาตรา ๓๕ ถ้า โจทย์ พ้อง ความแพ่ง ในคดี
 ว่าความแพ่ง สามัญ เกี่ยว ด้วย สิ่ง ของ ฤๅ สมบัติ อย่าง อื่น อัน มีทุน
 ทรัพย์ เกิน กว่า สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ฤๅ เกี่ยว
 เนื่อง ด้วย คดี อัน มีมูล เหตุ ฤๅ สาเหตุ เหตุ ใน
 ข้อ วิวาท ด้วย จำนวน เงิน ฤๅ ราคา เงิน เกิน กว่า
 สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ฤๅ เพื่อ จะ เรียก ดิน ใหม่
 เกิน กว่า สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ให้ ทำ เรื่อง รว
 ขึ้น ต่อ ศาล เปน พ้อง ตาม แบบ ที่ ๕ แต่ ให้ ศาล
 เขียน หมายถึง เรียก จำเลย ลง ใน ทาย เรื่อง รว
 ส่ง ไป ยัง จำเลย

๓๖ ให้ จำเลย ทำ มาตรา ๓๖ เมื่อ จำเลย ได้ ทราบ หมายถึง แด่ คดี
 คำ ให้ การ มา ขึ้น โจทย์ ถัด ว่า หา แล้ว ห้าม มิ ให้ จำเลย มี คำ
 ตาม กำหนด มิ ให้ คัดฟ้อง ให้ ทำ คำ ให้ การ ตาม แบบ ที่ ๕ มา ขึ้น
 มี คำ คัด ฟ้อง ต่อ ศาล ภายใน ๘ วัน ถ้า แม่ จำเลย จะ มี ข้อ
 ความ คัด ฟ้อง ประการ ใด จำเลย จะ ถัด ว่า แก่
 ใน คำ ให้ การ

อนึ่ง เรื่อง รว ขึ้น ต่อ ศาล ก็ คดี คำ ให้ การ
 ที่ จำเลย ทำ ขึ้น ต่อ ศาล ก็ คดี ให้ ขึ้น ไว้ ต่อ ศาล
 พอ ที่ จะ ส่ง ให้ โจทย์ จำเลย คน ละ ๓๖๖ ทั่ว กัน

หนึ่ง เมื่อจำเลยได้ยื่นคำให้การ ต่อศาลแล้ว ให้ศาลมีหมายนัดตามแบบที่ ๖ กำหนดวันนัด ให้คู่ความ มาฟังความ เรียงนั้น เป็นชั้นแรก คือ ชั้น ต้อง ี่สถาน ภายใน เจ็ดวัน ตั้งแต่ วันที่หมายนัดไป

มาตรา ๓๗ การที่ศาลจะขอช โฉนดบัตรหมาย อย่างใด ๆ ถึงจำเลยนั้น ถ้าจำเลย หลายคน ให้หมาย เรียง คิว

๓๗ จำเลยหลายคน ให้หมายเรียง คิว

มาตรา ๓๘ ถ้าจำเลย เป็น บริษัท ซึ่ง คน หลายคน เข้าหุ้น ส่วนกัน ทำ การ มีชื่อ บริษัท ที่ ได้ จด ทะเบียน แล้ว ระฆณา การไว้ ตาม กฎหมาย ให้ พ้อง เรียก ชื่อ บริษัท อย่าง นั้น เป็น จำเลย ให้ ส่ง หมาย ที่ ทำการ ของ บริษัท นั้น ซึ่ง อยุ่ ใน ที่ อำนาจ ของ ศาล หมาย นี้ เมื่อ ได้ แจง แก่ ผู้ อำนวย การ ฎา ผู้ จด การ ของ บริษัท ใน ที่ นั้น แล้ว ก็ ให้ พง เหมือน กับ ได้ หมาย เรียก จำเลย แลว

๓๘ จำเลย เป็น บริษัท ให้หมาย ถึง ที่ ทำการ ของ บริษัท

มาตรา ๓๙ ถ้าจำเลย หลายคน ซึ่ง เป็น ที่ เข้าใจ ว่า เข้าหุ้น ส่วน ทำการ อัน ใด ก็ ตาม ถ้า มิ ได้ ปรากฏ ชื่อ เป็น บริษัท ที่ ได้ จด ทะเบียน แล ระฆณา การ ไว้ ตาม กฎหมาย ฎา จำเลย เหล่า นั้น อยุ่ ต่าง ตำบล กัน แต่ ต้อง หาตด้วยกัน ให้หมาย เรียง คิว

๓๙ จำเลย เข้าหุ้น ส่วน แต่ มิ ได้ ระฆณา การ เป็น บริษัท ให้หมาย เรียง คิว

๕๐ ยืน ฟ้อง ฎาคำ
ให้การเพิ่มเติม

มาตรา ๕๐ เมื่อ โจทก์ ได้ร้อง ฟ้อง คดีขึ้น แล้ว
ภายหลังเกิดเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ คดีนั้น ขึ้น อีก
โจทก์ หรือ จำเลย จะ ทำ คำแจ้ง เหตุการณ์นั้น มา
ยื่น เป็น คดี เพิ่มเติม กับ คำ ฟ้อง ฎาคำ ให้ การ
เมื่อ ได้ รับ อนุญาต ของ ศาล แล้ว ก็ ได้ ตาม แต่
รูปคดี จะ ควร ให้ รับ ไว้ ฎา ไม่ ใน เวลา ได้
เวลา นั้น ใน ระหว่าง คดี ยัง คง พิจารณา อยู่
แต่ ศาล จะ ทำ คำ ตั้ง ให้ โจทก์ ฎา จำเลย ได้
พยาน ประกอบ กับ เหตุการณ์ ที่ เกิด ขึ้น ใหม่ ได้ สุด
แต่ จะ เห็น เป็น ยุติ ขรรณ ฎา ศาล จะ ทำ คำ
ตั้ง ให้ โจทก์ ฎา จำเลย มี โอกาส ต่อสู้ คดี คำ
คำแจ้ง เหตุการณ์ ที่ เกิด ขึ้น ใหม่ นั้น ก็ ได้

๕๑ ถึง วันนัด ฟ้อง ต้อง
ตั้งถาม ให้ โจทก์
จำเลยมายังศาลไม่
ต้องพยานมาด้วย

มาตรา ๕๑ เมื่อ ถึง วัน นัด ฟ้อง ความ
ขึ้น ช
ตั้งถาม ให้ โจทก์ จำเลย มา พร้อม กัน ยัง ศาล
แต่ ไม่ ต้อง พา พยาน มา ด้วย ใน ชั้น นี้ ให้ ศาล
พิจารณา หัก ข้อ หา แต่ คำ ให้ การ แต่ ให้ สอบถาม
โจทก์ จำเลย ให้ เห็น มวล คดี แต่ ข้อ วิฉาท ใน คดี
เรื่อง นั้น แต่ ให้ ศาล ชัด ของ ฎาน คดี ข้อ ที่
เป็น เนื้อ หา แต่ คำ แก่ ออกร พิเคราะห์ พิจารณา
ตาม รูป คความ

ถ้า ใจหาย จำเลย รับ กัน ใน ข้อ หา แด่ ค่า
แก่ ชน นั้น ก็ ให้ ค้า ตัด ดิน ให้ คดี ชน นั้น เป็น
ที่ แลว แก่ กัน ตาม ควรว แก่ กฏ หมาย แด่ ยติ ธรรม ใน ชน นั้น

มาตรา ๔๒ ใน คดี เรื่อง โด เมื่อ ค้าต ๔๒ พ้อง แยัง
พิเคราะห์ เห็น ว่า ค่า ให้ การ ของ จำเลย มี
หลักฐาน แม้ สืบ สัม ครัง ใจ หาย กลับ จะ ต้อง
เสีย ดิน ใหม่ ฎา ใช้ ทริ พัย แก่ จำเลย ถ้า จำเลย
ร้อง ขอ เมื่อ ก่อน พิจารณา กัด ฎา ก้า ตัง พิจารณา
ชย กัด ค้า ต มี อำนาจ ที่ จะ อนุญาต ให้ จำเลย
ยื่น พ้อง แยัง ใน คดี เรื่อง นั้น โด แด่ ค้า ต มี อำนาจ
ที่ จะ พิจารณา พ้อง แยัง นั้น ไป ใน จำนวน เดียว
กัน ฎา ค้าง จำนวน กัน ตาม แต่ ค้า ต จะ เห็น สัม ควรว
แก่ ความ ยติ ธรรม

อนึ่ง ใน คดี ที่ พ้อง แยัง เช่น นี้ ค้า ต มี อำนาจ
ที่ จะ ตั้ง ให้ เรียก ค่า ธรรม เนียม เทียบ ตาม
อัตรา เพิ่ม เดิม ขึ้น ตาม สัม ควรว แต่ มี อำนาจ ที่
จะ เรียก ประกัน ใจ หาย คดี เดิม ตาม ที่ ค้า ต เห็น
สัม ควรว แก่ รูป ความ

มาตรา ๔๓ ให้ ค้า ต มี หมาย ช้ พ้อง ถ้า รับ
จุด ความ ที่ มา พ้อง โดย ดำ บั กัน ตาม ที่ มา พ้อง
ก่อน แล หลัง หมาย ช้ หึง แล ให้ มี หมาย ช้ พิจารณา
สำหรับ ที่ จะ จุด ความ เป็น จำนวน อี ก หมาย ช้ หึง

๔๒ พ้อง แยัง
๔๓ ให้ ค้า ต มี หมาย ช้
พ้อง แด่ หมาย ช้
จำนวน ไว้

๔๔ ถ้าไม่ตกลงใน
ชั้นนี้ ต้อง สักงานให้
ยก ความ เรือง นั้น
เข้า ใน ภาณูชี
พิจารณา

มาตรา ๔๔ ถ้าความ ซึ่ง ศาล ได้ พิจารณา ใน
ชั้นนี้ ต้อง สักงาน แล้ว ยัง ไม่เป็นที่ตกลง กัน ได้
ให้ศาล ยกความ เรืองนั้น ไป เข้า ภาณูชีพิจารณา
ที่จะ ต้อง พิจารณา เป็น ลำนวน แต่ให้ศาล
กำหนด นัด วัน ให้ คู่ความ มา ว่า ความ ใน ชั้นนี้
พร้อม ด้วย พยาน คือ ไป

๔๕ หมาย นัด ให้ คู่
ความ ทราบ ก่อน
ไม่น้อยกว่า ๕ วัน

มาตรา ๔๕ ถ้าความ เรือง โต ได้ ยก จาก
ภาณูชี ฟ้อง ไป เข้า ภาณูชี พิจารณา ให้ศาล มี
หมาย ตาม แบบ ที่ ๘ นัด คู่ความ ทั้ง ต้อง ฝ่าย มา
ฟัง ความ ชั้นนี้ แต่ กำหนด วัน ที่ นัดนี้ ต้อง ให้
คู่ความ มี เวลา ซ้ำ ให้ น้อย กว่า ห้า วัน แต่ วัน
ที่ โต ออก หมาย นัด ไป

๔๖ ให้ คู่ความ นำ
สิ่งสำคัญ มา พร้อม
กัน

มาตรา ๔๖ ใน หมาย นัด ที่ ได้ ว่า มา ใน
มาตรา ๔๕ นั้น ให้ศาล บังคับ คู่ความ ให้พา
หลักฐาน ซึ่ง เป็น พยาน ในคดี จะ เป็น หนังสือ ก็ตาม
ถ้า ผู้ คน จะ มา ให้ ถ้อย คำ เป็น พยาน ก็ ตาม ให้
พามา พร้อม กัน ยัง ศาล ใน วัน นัด นั้น แต่ ให้
ศาล แจ้ง ไป ใน หมาย นั้น ให้ เป็น ที่ เข้า ใจ แก่
คู่ความ ว่า ถ้าหาก ว่า คู่ความ ไม่พาหลักฐาน
พยาน ของ ตน มา ให้ทัน ตาม เวลา อัน สมควร ศาล
มี อำนาจ ที่ จะ ไม่ ยอม ให้สืบ พยาน ข้าง หลักฐาน

ซึ่งมาไม่ทันนั้นได้ แต่โดยจะยอมให้สืบ
 ก็ต่อเมื่อมีความผ่ายนั้น ได้เสียค่าบวชการ
 ให้แก่ชกผ่ายหนึ่ง ๆ จะต้องกระทำประการ
 ไต ๆ โดยเหตุอันสมควร ซึ่งศาลจะบังคับ

มาตรา ๔๗ ถ้ามีความผ่ายใด จะขอ ๔๗ หมายถึง
 อำนาจศาล ให้บังคับเรียกพยานมายังศาล พยาน
 ก็ให้รับรองขอต่อศาล ให้ออกหมายตาม
 แบบที่ ๘ เรียกพยานมาเบิกความยังศาล

มาตรา ๔๘ การที่คู่ความจะขอหมายศาล ๔๘ หมายถึง
 เรียกพยานนั้น ต้องขอเสียก่อนวันนัดหลายวัน พยานให้พยานรู้
 เพื่อให้ศาลมีเวลาที่ จะหมายเรียกพยาน โดย ก่อนวันนัด ๒ วัน
 อย่างต่ำที่สุดให้พยาน ได้รู้หมายก่อนวันนัดไม่
 น้อยกว่าสองวัน

มาตรา ๔๙ ในการที่จะพิจารณาชั้นสืบนั้น ๔๙ สืบพยานจำ
 ให้ศาลพิจารณาแต่มตคดี ซึ่งศาลได้กำหนด เพราะแต่ประเด็น
 กระขอประเด็นไว้ ในวันเมื่อฟังความชั้นชต้อง แล้วคดีขึ้น
 ศึกษานั้น แต่มิให้พิจารณาขอความนอก
 ออกไปจากนี้ เมื่อศาลได้ฟังพยานแล้วหลัก
 ฐานที่อ้างทั้งสองฝ่าย ในมตคดีข้อวิวาทนั้นแล้ว
 ก็ให้พิพากษาเป็นคำตัดสินลงไป

มาตรา ๕๐ ถ้าศาลได้ฟังสำเนา แต่คำ ๕๐ ถ้าพยานสำคัญมาให้
 08/10/2566 ให้การของผู้นั้นผู้ใดเป็นที่เชื่อได้ว่า เป็นการ พักความเรื่องนั้น ?

เหลือกำลัง ที่ คู้ ความ ผ่าย ไต จะ พา พยาน ของ คน
 มา ใน วัน นี้ ไต แต่ ถ้า พยาน นั้น เป็น พยาน
 สำคัญ ขาง ผ่าย เนื้อ หา กติ ฎา ขาง ผ่าย ให้ การ
 แก่ กติ เมื่อ ค้า ไต ด้ บพยาน บรรดา มี มา จำ เพาะ
 หน้า เสรี ด้ แดว ค้า มี อำนาจ ที่ จะ พัก ความ
 เร็ว นั้น ด้ เพื่อ รอ พัง พยาน ซึ่ง ยัง มา ไม่ ด้
 ต่อ ไป ใน วัน อื่น

๕๓ ตรวจ อากา มาตรา ๕๓ ถ้า คู้ ความ ผ่าย ไต บอ ก บ่วย แด
 ของ คู้ ความ ที่ บ่วย อื่ ก ผ่าย หนึ่ง จะ ขอ ให้ ค้า ตรวจ ก็ ให้ ค้า
 แต่ง เจ้า พนักงาน ไป ตรวจ ผู้ บอ ก บ่วย นั้น แด ให้
 นำ รายงาน มา แจง ต่อ ค้า คู้ ความ ผู้ ที่ ขอ
 ให้ ตรวจ จะ กำกับ ไป กับ เจ้า พนักงาน เอง
 ฎา จะ จำ หมอ กำกับ ไป ตรวจ ผู้ บอ ก บ่วย ก็ ด้
 ถ้า ผู้ ตรวจ ด้ มา สำมาต ต่อ ค้า ว่า ผู้ บอ ก บ่วย
 ไม่ มี อากา อื่น ส่มควร จะ ต้อง เว้น จาก มา ค้า
 ด้ ก็ ให้ ค้า พัง ว่า ผู้ บอ ก บ่วย นั้น ขาด โรง ค้า

๕๔ คู้ ความ ทำ ให้ มาตรา ๕๔ คู้ ความ ผ่าย หนึ่ง จะ ร้อง ขอ
 คู้ ความ อื่ ก ผ่าย หนึ่ง ให้ คู้ ความ อื่ ก ผ่าย หนึ่ง สำมาต ฎา ปฏิญาณ
 สำมาต ฎา ปฏิญาณ คน เป็น การ ตัดสิน แพ้ ชนะ กัน ก็ ด้ แต่ ผ่าย
 คน เป็น การ ตัดสิน ผู้ ที่ ขอ ต้อง ยอม ว่า คู้ อื่น นั้น ให้ ตัดสิน แดว
 แพ้ ชนะ กัน ก็ ด้ ไป ตาม คำ สำมาต นั้น แด ขอ ความ ซึ่ง จะ ขอ

๑๑/๕๐/๒๕๖๖

ให้สาบานว่าจริงอย่างไรนั้น ต้องให้มีข้อ
สำคัญอันเป็นหลัก สำหรับตัดสินคดีใดด้วย
ถ้าศาลเห็นชอบด้วยข้อความ จึงคือความ
"ฝ่ายหนึ่ง ยกขึ้นทำ" ให้อีกฝ่ายหนึ่งสาบาน
ฎาฎิญาณตนแล้ว แต่คือความอีกฝ่ายหนึ่ง
ไม่ยอมสาบานฎาฎิญาณตน ก็ให้กตเขา
คดีของคือความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นแพ้ เพราะเหตุ
ว่าความสำคัญของสาบานอย่างนี้ คือคือความฝ่ายหนึ่ง
ยอมสุดแล้วแต่ใจจริงของอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น

มาตรา ๕๓ ให้ศาลนั่งพิจารณาความอัน
มีขังโรงศาล โดยกำหนดวันที่มีนัดหมาย
แน่นอนเมื่อจำเป็นโดยเหตุการณ จึงให้เลื่อน
ไปวันอื่นได้

มาตรา ๕๔ ตามวันเป็นปรกติ ในเวลา
แรกเปิดศาล ให้ศาลพิพากษาคตามซึ่งพิจารณา
เสร็จสำนวนแล้วนั้นก่อน แล้วจึงเรียกความ
ความบางข้อพิจารณาเป็นสำนวนเข้ามาโดยลำดับ

มาตรา ๕๕ ถ้าหากว่าถาวรที่มีอยู่ในศาลมาก
ไม่พอที่จะฟังความเรื่องใด ฎาฎิที่ จะฟังความ
เรื่องใดได้เสร็จสำนวน ในวันที่กำหนดนัด
นั้นไม่ได้ ศาลจะสั่งให้เลื่อนไปฟังต่อวันอื่น
ก็ได้ แต่ให้กำหนดวันนัดปิดประกาศไว้ยัง

๕๓ศาลเปิดว่าความ
ตามกำหนดนัดต้องมี
เหตุจึงเลื่อนเวลาได้

๕๔ให้ศาลพิจารณา
ความที่เสร็จสำนวน
ก่อน

๕๕ ถ้าจะเลื่อนเวลา
พิจารณา ให้เขียน
วันนัดประกาศไว้
ที่ศาล

08/10/25๕๑

ศาล ใน ขณะ นั้น ให้บรรดา ผู้ เกี่ยว ของ ใน ความ
เรื่อง นั้น ทราบ ทู กัน แลว ก็ เต็ม อ เหมือน กับ
ได้ ออก หมาย นัด เฉพาะ คู่ ความ นั้น ๆ ด้วย

๕๖ ตั้ง ความ เห็น
ใน คำ ตัด ติน ถ้า ผู้
พิพากษา นั้น เป็น
คณะ ให้ พง เขา ช่าง
เห็น มาก ผู้ เห็น แดก
ต่าง ให้ จด บน ทึก
ความ เห็น ของ คน
ไว้ ด้วย

มาตรา ๕๖ ใน คำ พิพากษา นั้น ศาล ต้อง
ชี้ ให้ เห็น ข้อ ฎีกา ซึ่ง ต้อง ตัด ติน ทั้ง คำ ตัด ติน
แล เหตุ ผล ซึ่ง ประกอบ ใน คำ ตัด ติน นั้น
อนึ่ง ถ้า ศาล ตัด ผู้ พิพากษา หลาย คน นั้น
คณะ พิจารณา ให้ ตัด ติน ตาม เนื้อ เห็น ของ ผู้
พิพากษา ที่ ร่วม กัน โดย มาก ผู้ พิพากษา คน ใด
ไม่ เห็น ด้วย คำ ตัด ติน นั้น แล เห็น ว่า ควร จะ ตัด ติน
ประการ ใด ก็ ให้ จด เนื้อ เห็น ลง ไว้ ใน ข่าย
สำนวน ถ้า แล จะ ชี้ เหตุ ผล ตาม เนื้อ เห็น ของ คน
ลง ไว้ ด้วย ก็ ได้

๕๗ ห้าม ตัด ติน
ไม่ให้ เกิน พ้อง

มาตรา ๕๗ ห้าม มิ ให้ ศาล ตัด ติน ให้ ตั้ง ใด ๆ
มาก เกิน ไป กว่า ที่ โจทย์ ได้ ร้อง ขอ เรียก เอา สิ่ง นั้น ๆ
ความ ข้อ ห้าม นี้ ใช้ เฉพาะ ใน การ ที่ จะ เกิด เป็น
ผล จาก สิ่ง ซึ่ง เรียก ร้อง พ้อง หากัน เหมือน
ตั้ง คำ บัญ ฎีกา ฎีกา เข้า คำ ตัด ติน เป็น ต้น
แต่ ไม่ เป็น ข้อ ห้าม ถึง คำ ฎีกา ขรรฆ เนิม ซึ่ง แม้วา
คู่ ความ จะ ไม่ ได้ ร้อง ให้ เรียก ฎีกา ให้ ผู้ ใด เสีย ก็ ตัด
ศาล มี อำนาจ จะ ตัด ติน ให้ ได้ ตาม ที่ เห็น สม ควร

มาตรา ๕๘ เมื่อคำตัดสินของคดีอื่น ไต่ถาม
 อาศัยอยู่ทั้งเรื่อง ฎาแต่ส่วนหนึ่งในคำวินิจฉัย
 ที่ค้างอยู่แต่ก่อนก็ดี ฎาที่ค้างควรจะได้วินิจฉัย
 โดยเจ้าพนักงานฝ่ายชุกการก็ดี ศาลจะ
 ตั้งให้ตั้งการพิจารณาขึ้นไว้ จนกว่าเจ้าพนักงาน
 ฝ่ายชุกการจะวินิจฉัยในข้อนี้ก็ได้

๕๘ งตพิจารณาคดี
 ไว้ด้วยจะมีคำวินิจฉัย
 ของเจ้าพนักงาน
 ฝ่ายชุกการ

มาตรา ๕๙ เมื่อกำลังพิจารณาคดีอยู่ ปรากฏ
 ว่ามีผู้กระทำผิดมีโทษเป็นอาญาหลวง ซึ่ง
 เป็นข้อที่ว่า ถ้าพิจารณาได้จริงว่าผิดแล้ว
 จะกระทำให้คำตัดสินของคดีที่พิจารณาอยู่นั้น
 เปลี่ยนแปลงไปได้ดังนี้ ศาลจะตั้งให้ตั้งการ
 พิจารณาคดีนั้นไว้ จนกว่าศาลพระราชา
 จะตัดสินความข้อนี้แล้วก็ได้

๕๙ งตพิจารณาคดี
 ไว้ด้วยมีผู้ทำผิดมี
 โทษเป็นอาญาหลวง

หมวดที่ ๘

ว่าด้วยลักษณะพยาน

มาตรา ๖๐ การพิจารณา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
 พยานประการใด ๆ ให้ใช้ตามพระราชบัญญัติ
 ลักษณะพยาน รตนโกสินทร ศก ๑๓๓ นั้น
 ทุกประการ

๖๐ สืบพยาน ตาม
 พระราชบัญญัติ
 ลักษณะพยาน
 ร,ที่,๑๓๓

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยลักษณะ ขาดนัดแต่คดีนั้นคดี
ที่คู่ความไม่พร้อมกัน

๒๑. อย่างไรที่เรียกว่า
ว่าขาดนัด

มาตรา ๒๑ การพิจารณาอรรถคดี ที่ศาล
มีหมายนัดเรียกคู่ความมาในการพิจารณาคราว
ใด ๆ ตั้งแต่นัดจำเลยมาให้การ นัดชี้ตั้งของ
สถานสืบพยาน ฟังคำพิพากษา แต่นัดอย่าง
อื่น ๆ ตามกำหนดวัน ในหมายนัดนั้น ๆ ถ้า
คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมา ให้การ นัดชี้ตั้ง
วันกำหนดวันแต่เวลาเดิมมิได้มาเอง ฤ็ไม่
มีคนแก้ต่าง ว่าต่างมาแทน แต่ไม่แจ้งเหตุการณ์
ที่จำเป็น จะมาไม่ได้ ในวันนัดนั้นด้วยเหตุ
ประการใดให้ศาลทราบ ก็ให้ศาลถือว่าคู่ความ
นั้นขาดนัด ให้บังคับตามความในมาตราต่อไป

๒๒. หมายนัดให้คู่
ความทราบล่วงหน้า
ไม่ต่ำกว่า ๕ วัน คู่
ความทราบแล้วให้
ตั้งชื่อรับในคู่ฉบับ
หมายแล้วลงบาญชี
ไว้

มาตรา ๒๒ เมื่อศาลได้กำหนดวันชำระความ
เรื่องใดให้ออกหมายนัด ให้คู่ความทราบล่วงหน้า
ก่อนถึงวันนัด ตั้งแต่ห้าวันขึ้นไป พอที่
คู่ความจะได้มีเวลาเตรียมตัว หมายนัดนั้นให้
พิมพ์ข้อความตามชื่อพระราชบัญญัตินี้ ที่เกี่ยวข้องกับ
คดีนั้น ๆ ไว้ ให้ผู้รับหมายทราบด้วยเมื่อ
เจ้าพนักงานศาล ถือหมายไปให้คู่ความทราบ

แล้วให้คู่ความ ผู้รับ ตั้งข้อ รับใน คู่ ความหมาย
 แล้วให้เจ้าพนักงาน คำนวณ คู่ ความหมาย นำ กลับ
 มาตั้ง ค่อยกระบัตร คำนวณ บัญชี ความ ที่ รับ
 หมายถึง นับ แล้ว เสนอ ต่อ ผู้พิพากษา แต่ ประ
 กาศ ไว้ ณ ศาล

มาตรา ๖๓ เมื่อถึงวันกำหนดนัด ผู้พิพากษา
 เรียก ความ ที่ นัด มาพิจารณา เรื่อง ใด โจทย์
 จำเลย ถูก ผู้ แก่ต่าง ว่าต่าง โจทย์จำเลย ไม่มา
 ตาม นัด ทั้ง ต้อง ช่าง แต่ มิได้ มี คำ ชี้แจง เหตุที่
 จำเลย จะมา ไม่ได้ ถูก คำ ขอร้องเลื่อน วันนัด อย่าง
 หนึ่ง อย่าง ใด ให้ แน่น ที่ พอใจ ของ ศาล โจทย์
 จำเลยขาดนัด เช่นนี้ ก็ให้ ศาลพิพากษา เด็กความ
 เรื่อง นั้น เสีย

มาตรา ๖๔ ถ้า โจทย์ ถูก ผู้ว่าต่าง โจทย์ มิได้
 มาว่าความตาม กำหนด หมายนัด แต่ให้แจ้ง
 เหตุการณ์ ถูก ขอร้องเลื่อน วัน ประการ ใด แต่ฝ่าย
 จำเลย ถูก ผู้ว่าต่าง จำเลย ได้มา ตามนัด ให้ ศาล
 ตรวจสอบในคำให้การ จำเลย ถ้า ความนั้น จำเลย
 ให้การ ปฏิเสธ ก็ให้ พิพากษา ยกฟ้อง โจทย์ผู้
 ขาดนัด เสียทีเดียว ถ้าคำให้การ จำเลย รับตาม
 ฟ้อง เพียง ใด ให้ พิพากษา แต่ ความ ที่ รับ เพียง

๖๓ โจทย์จำเลยไม่
 มาฎาไม่ตั้ง ทนาย
 ให้มาตาม นัด ให้
 เด็กความ ฟ้อง เสีย

๖๔ โจทย์ ไม่มา
 ตาม นัด แต่ จำเลย
 มาถ้าให้การปฏิเสธ
 ให้ยกฟ้อง เสีย ถ้า
 ให้การ รับ เพียง ใด
 ให้ คัดเลือกเพียง ที่รับ
 นั้น ถ้า กลับ ถัดว่า
 โทษ โจทย์แต่ จะ—

— ว่ากล่าวต่อไป
ให้พองเปนครึ่งหนึ่ง
ต่างหาก

นั้น ข้อที่ไม่รับกันนั้นไม่ต้องพิจารณาต่อไป
ให้ยกเสีย แต่ข้อที่จำเลยให้การเกี่ยวแก่
กณิกกล่าวโทษ โจทก์นั้น ถ้าจำเลยจะว่ากล่าว
ต่อไป ก็ให้จำเลยไปฟ้องหา โจทก์เปนครึ่งหนึ่ง
ต่างหาก

๖๕ จำเลยไม่มาตาม
นัด มาแต่ โจทก์ ให้
พิจารณา ไป ฝ่าย
เดียว แต่ตัดสิน ตาม
รูป ความ

มาตรา ๖๕ ถ้าจำเลยถูกผู้ว่าต่าง จำเลย ไม่
มา ศาล ตาม กำหนด นัด และมีใ้บอกเหตุที่
จำเป็น จะ มา ไม่ได้ ให้เป็นที่ พอใจ ของ ศาล แต่
ศาล ได้ ส่วน เชื่อ แน่ ว่า จำเลย ได้รับ หมาย
เรียก หมาย นัด นั้น แล้ว แต่ ไม่ มา ตาม นัด แต่
ฝ่าย โจทก์ ได้ มา ตาม นัด ก็ ให้ ศาล พิจารณา
สำนวน โจทก์ ไป ฝ่าย เดียว แต่ ตัดสิน ตาม รูป ความ

๖๖ คู่ ความ ขาด นัด
ศาล ยกฟ้อง แล้ว คู่
ความ มา พิสูจน์ ใน
๑๕ วัน เห็นจริง ด้วย
ให้ นัด พิจารณา ใหม่
แต่ ต้อง ยก ไป ไว้ ท้าย
ใน ภาย ใต้ ตาม ลำดับ

มาตรา ๖๖ คดีที่ จำเลย ขาด นัด ศาล
พิจารณา แต่ สำนวน โจทก์ ไป ฝ่าย เดียว ก็ได้
คดีที่ ฝ่าย โจทก์ ขาด นัด ฤ โจทก์ จำเลย ขาด นัด
ด้วย กัน ทั้ง สอง ฝ่าย ศาล ได้ พิพากษา ยก ฟ้อง
ยก ความ เสีย ก็ได้ บรรดา คดีที่ ศาล ได้ พิพากษา
โดย เหตุ คู่ ความ ขาด นัด ดัง กล่าว มา นั้น ถ้า คู่
ความ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใด ฤ ทั้ง สอง ฝ่าย มี เหตุ การณ์
จำเป็น จริง ที่ ตน จะ มา ว่า ความ ตาม นัด ไม่ได้ โดย
สุจริต ได้ มา พิสูจน์ ตน ชี้แจง แฉ่ดัง เหตุ ต่อ ศาล

ใน เวลา ไต่ เวลา หนึ่ง ก่อน ค่ำต ยัง มิได้ ตัดสิน
 ความ ก็ดี ฤา เมื่อ ค่ำต ได้ ตัดสิน แล้ว ได้ มา
 ร้อง ทูเตา ภายใน กำหนด สิบ ห้าวัน นับ ตั้ง แต่ วัน
 ตัดสิน เปน ต้น ไป ก็ดี ก็ ให้ ค่ำต พิสูจน์ ได้ ส่วน
 ตาม คำ ทูเตา นั้น ก่อน ถ้า ได้ ความ จริง ส้ม คำ
 ทูเตา แต่ ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร แก่ ยุติกรรม ที่
 จะ ต้อง พิจารณา คดี นั้น ตาม ส่วนวน ต่อ ไป ก็
 ให้ ยก คำ พิพากษา เดิม เสีย แต่ กำหนด วัน นัด
 พิจารณา คดี เรื่อง นั้น ต่อ ไป ใหม่ ก็ได้ แต่ ต้อง
 ยก ไป ไว้ ท้าย หมายชี้ กำหนด วัน พิจารณา โดย
 อัน ตับ ต่อ ไป

มาตรา ๖๗ คดี เรื่อง ไต่ ที่ ผู้ พิพากษา ได้ ๖๗ เดือน วัน
 กำหนด วัน นัด พิจารณา ชำระ แต่ ออก หมาย นัด พิจารณา ได้
 ไป ยังก่ ความ ไต่ รับ หมาย นัด แล้ว โจทย์ จำเลย
 ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ไต่ จะ ขอ เดือน วัน ชำระ ต่อ ไป
 ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร ก็ ให้ เดือน ไต่ ถ้า เวลา
 ว่า ความ ใน ค่ำต นั้น ไม่ พอ พิจารณา ความ ที่
 กำหนด ชำระ ใน วัน นั้น ก็ดี ฤา มี เหตุการณ์ จำเป็น
 ที่ ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร จะ งด เดือน การ
 พิจารณา ต่อ ไป วัน อื่น ก็ดี ค่ำต มี อำนาจ จะ

เดือนกำหนดไป พิจารณาเวลาอื่นก็ได้ แต่ต้อง

จดหมาย เหตุการณ์ไว้ ให้ชัดเจน ทุกคราว

๖๘ คู่ความ ถูก ได้
ออกจาก ค้ำต ให้
พิจารณา คดีนั้นด้วย
ไป

มาตรา ๖๘ ถ้าคู่ความ ผู้ใด ประพฤติ
อาการ กิริยา ไม่เรียบร้อย จน ถึง ผู้พิพากษา
ต้อง มีคำสั่ง ให้ ขยับได้ ให้ ออกจาก ค้ำต เพื่อ จะ
รักษา ความ เรียบ ร้อย ใน ค้ำต ดัง นี้ ก็ ให้
พิจารณา คดีนั้น ต่อไป เสมอ เหมือน หนึ่ง คู่ความ
ผู้นั้น แกล้ง ไม่มา ค้ำต เอง

หมวดที่ ๑๐

ว่าด้วย บังคับ ใน กระบวน พิจารณา

๖๙ บัตร หมายถึง
ปวงต้องให้พนักงาน
ใน ค้ำต ถีอ ไป

มาตรา ๖๙ ถ้า ค้ำต ทอด โฉนด บัตร หมายถึง อัน
ใด เป็น ต้น ว่า หมายถึง เรียก กัด หมายถึง นัด กัด
คำ บังคับ กัด คำ สั่ง กัด แล จุดหมาย อื่น ๆ
ซึ่ง จะ สั่ง ไป แจ้ง แก่ ผู้ใด นั้น ให้ จด พนักงาน
ใน ค้ำต ถีอ ไป แล ถ้า ค้ำต เห็น สัมควร จะ บังคับ
ให้ ผู้ขอ โฉนด บัตร หมายถึง นั้น นำ นักการ ไป ก็
ได้ ถ้า ถึง ที่ ค้ำต ไม่ได้ บังคับ ถ้า ผู้ซึ่ง ขอ
ให้ ค้ำต ทอด โฉนด บัตร หมายถึง พอ ใจ จะ กำกับ
ไป กับ ผู้ ถีอ โฉนด บัตร หมายถึง นั้น ด้วย ก็ ให้ ค้ำต
ยอม อนุญาต ให้ ไป

มาตรา ๗๐ การที่จะทอด โฉนด บัตร หมายถึง
แจ้ง แก่ ผู้ใด ให้ พนักงาน ถือ หมายถึง นำ ไป แจ้ง
แต่ ใน เวลา กลาง วัน ระหว่าง พระ อาทิตย ขึ้น
จน พระอาทิตย์ ตก

๗๐ พนักงาน ถือ
บัตร หมายถึง ต้อง ไป
แต่ กต่าง วัน

มาตรา ๗๑ ถ้าผู้ถือโฉนดบัตรหมายไม่พบผู้รับ
โฉนดบัตร หมายถึง แต่จะทอด โฉนด บัตรหมาย
ให้ถึง ตัวผู้จะรับไม่ได้ กล่าวคือ จะยื่นจดหมาย
นั้น ให้ถึงมือผู้ควร จะรับไม่ได้ ก็ให้มอบ
โฉนดบัตรหมายไว้ แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่ง เป็น
ผู้มีอายุกว่ายี่สิบปีขึ้นไป แต่เป็น ญาติพี่น้อง
ญาติเป็น ผู้คน ในครัวเรือน เดียวกัน และ อยู่ใน
บ้าน ญาติ นั้น ที่ ทำ การ ซึ่ง เป็น ที่ รู้ อยู่ว่า เป็น ที่
อาไศรย ญาติ ที่ ทำการ ของ ผู้ควร จะรับ โฉนด
บัตรหมาย นั้น เมื่อผู้ถือ หมายถึง ได้ทำ โดย
อาการ เช่น นี้ ญาติ ได้กระทำตาม คำสั่ง ของ ศาล
ให้ส่ง หมายถึง ด้วย อาการ อย่าง อื่น ประการ ใด ๆ
แล้ว ก็ให้ ศาล พัง ว่า เสมอ ได้ ทอด โฉนด บัตร
หมาย แก่ ผู้ควร จะรับ แล้ว เหมือนกัน

๗๑ ผู้ที่จะรับหมาย
ไม่ ยี่ ให้ ผู้ใด ผู้ที่
อยู่ แห่ง เดียว กัน ซึ่ง
มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป
ก็ได้

มาตรา ๗๒ ถ้าแม้ว่า ได้ ทอดโฉนด บัตรหมาย
ดัง กล่าว มาใน มาตรา ๗๑ แล้ว ก็ดี ไม่มีผู้รับ
หมาย ญาติ ไม่ได้ ตัวคน ซึ่ง ศาล เรียก ญาติ คับ

๗๒ ถ้าไม่ได้ตัวคน
มาตาม หมายถึง ศาล
จะสั่ง ให้ ทำ อย่าง

—ขึ้น ก็ ได้

ตั้ง โน คดี ประการ ไต คำจ มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ให้
 เอา หมายถึง ไป ด้วย อากา ร อย่าง อื่น แทน
 การ ขึ้น หมายถึง ให้ แก่ ตัว ผู้ นน เอง มี เปน ตน ว่า
 ให้ ตั้ง หมายถึง โดย ทาง ไป รส นัย ที่ มี โบ รบ กัด
 ฎา ให้ ตั้ง แก่ กง ติ ระ เหว ร ข้า เกอ กานัน นาย บ้าน กัด
 ฎา ให้ บัด หมายถึง ไว้ ใน ที่ จะ แด เห็น ไต งาย ที่
 ประศ บ้าน เรือ น ของ ผู้ คว ร จะ รับ หมายถึง นน กัด
 ศาค ก็ มี คำ ตั้ง ไต ตาม คว ร แก่ ความ ยุติ ชรรม

๗๓ ห้ามไม่ให้เรียก

ประกันคู่ความ

มาตรา ๗๓ บรรดาความแห่งท้องปวงนี้ ห้าม
 มิให้ เรียก ประกัน จาก ฝ่าย โจท คย์ ฝ่าย จำ เดย เว้น ไว้ แต่
 ข้อ ๑ เมื่อ จำ เดย ร้อง ว่า โจท คย์ เปน ผู้ อยู่ นอก
 อำนาจ ศาค ขอ ให้ มี คำ ตั้ง ให้ โจท คย์ วาง เงิน
 ประกัน ไว้ ใน ศาค เพื่อ ที่ จะ ให้ คู่ มี ค่า บัวย การ
 ฎา ค่า ฤชา ชรรม เนียม อน ไต ที่ จำ เดย จะ ต้อง
 เสีย ไป นั้น เวลา ที่ โจท คย์ แพ้ ความ แด้ว จะ
 เรียก คั้น ไม ไต นั้น ศาค เห็น สัมคว ร จะ ให้ โจท คย์
 วาง เงิน ประกัน ไว้ ใน ศาค เท่า ไต ก็ บังคิบ ไต ถ้า
 โจท คย์ ไม วาง เงิน ประกัน ตาม คำ ตั้ง ศาค นั้น ก็
 ให้ ยก คดี เมือ นั้น เสีย
 ข้อ ๒ เมื่อ ศาค ไต รับ ฟ้อง ของ โจท คย์ ไว้ แด้ว

ฤๅได้ตั้งมือพิจารณาไป แล้วเพียงใด แต่มี
 ผู้มาสาบาตให้ถาวร เป็นที่เชื่อฟังของศาต
 ได้ว่า จำเอยเป็น คนไม่มีที่ อยู่เป็น หักแห่ง
 ฤๅจำเอยจะ หอบ หัก บิด พัดว เพื่อจะ หนี ความ
 เรื่อง นั้น ศาต มีอำนาจ ที่จะ เรียก ประกัน จำเอย
 ตาม ควร แก่ รูป ความ จะเป็น คน ก็ ได้ ฤๅ
 ทรัพย์สิ่ง ของ ก็ ได้

ถ้าจำเอยหา ประกัน ให้ ไม่ได้ ฤๅไม่ได้
 วาง ทรัพย์สิ่ง ของ ไว้ กวาง ศาต ทั้ง ว่า มา ใน ข้อ
 นี้ ศาต ก็มี อำนาจ ที่จะ เอา ตัว จำเอย คุม ชัง ไว้
 กว่า จะ เสรี จ ศคี่ ฤๅกว่า จะ หา ประกัน ให้ ได้

มาตรา ๗๔ การที่จะ บังคับ ให้ ผาย ใต้ เลี้ยค่า
 ฤๅ ธรรม เนียม ใน คดี เมื่อ ได้ พิพากษา คดี แล้ว
 นั้น ย่อม อยู่ใน อำนาจ ของ ศาต ถ้า โจทย์
 ชะนะ ทุก ข้อ หา ให้ ศาต คิด เงิน ค่า ชน ศาต
 ค่า ฤๅ ธรรม เนียม ทั้ง ปวง บรรดา โจทย์ ได้
 เลี้ย ไป เพิ่ม เข้า ใน จำนวน เงิน ที่ ตัดสิน เรียก
 จาก จำเอย ผู้ แพ้ คดี ให้ แก่ โจทย์ ถ้า หาก ว่า
 โจทย์ แพ้ จำเอย ค่า ฤๅ ธรรม เนียม ที่ จำเอย
 ต้อง ออก ใน ความ เรื่อง นั้น เท่า ใด ก็ ให้ ศาต
 บังคับ โจทย์ ให้ ใช้ จำเอย จง ครบ ถ้า หาก ว่า

๗๔ ผู้แพ้ออกลี
 ค่าธรรมเนียม เว้น
 แต่ โจทย์ ชะนะ ไม่
 เต็ม ข้อ หา ศาต จะ
 บังคับ ให้ ช่วย กัน
 เลี้ย ก็ ไ้

โจทย์ชนะไม่เต็ม ข้อหา ศาลจะตัดสินให้คู่
 ความ ทั้ง ต้อง ฝ่าย ช่วยกัน เสียค่า ชรบเนียม
 เพียง หนึ่ง เพียง ใด ตาม แต่ ศาล จะ เห็น สมควร
 แก่ ยุติชรบม ก็ ได้

หมวดที่ ๑๑

ว่าด้วยวางเงินกลางศาล

๗๕ จำเลยวางเงิน มาตรา ๗๕ ในระหว่างพิจารณาความชั้นใด ๆ
 กลางศาลได้ จำเลยในคดีนั้น จะนำเงินมาวางไว้ ในศาล
 ตามจำนวนซึ่งตนเห็นว่า เป็นการใช้ความ
 พอแล้วนั้น ก็นำเงินมาฝากไว้ได้ ตามชอบใจ

๗๖ บอกรัก โจทย์ให้ มาตรา ๗๖ จำเลยผู้ฝากเงินเช่นนี้ ต้อง
 ทราบว่าวางเงิน มีหนังสือ ขอให้ศาลบอกแก่ โจทย์ให้ทราบ
 ด้วยแล้ว เมื่อ โจทย์ร้องขอรับเงินนั้น ศาล
 จะมีคำสั่งมอบเงินให้แก่ โจทย์ไป ถ้าจะ
 รักษาไว้ ที่ศาลต่อไปก็สุดแต่เห็นควร

๗๗ เมื่อบอกรัก โจทย์ มาตรา ๗๗ เงินที่จำเลยนำมาฝากวางไว้ใน
 แล้วจำเลยไม่ต้อง ศาลนั้น จะเต็มตามจำนวนฟ้องของ โจทย์ก็ดี
 เสียดอกเบี้ยในเงิน ถ้าไม่เต็มก็ดี เมื่อได้บอกให้ โจทย์ทราบแล้ว
 ที่วาง วันใด จำเลยจะไม่ต้องเสียค่าบอกรัก ถ้า

ตอก เบี้ยใน จำนวน เงิน ที่ วาง ตั้ง แต่ วัน นั้น
สืบ ไป

มาตรา ๗๗ ถ้า โจทย์ ยอม รับ เงิน ที่ วาง ค่า ต
นั้น ไป เป็น แต่ ส่วน หนึ่ง ใน จำนวน ที่ พ้อง ใ
ยังไม่ ยอม เป็น ที่ แลว เสร็จ กัน โจทย์ จะ พ้อง
ให้ เรียก เงิน ที่ เห็น ว่า ยัง ค้าง อยู่ อีก ต่อ ไป
ก็ได้ แต่ ถ้า ความ พิจารณา ไป ค่า ต เห็น ว่า
เงิน ที่ จำ เติ ย วาง ใว้ ใน ค่า ต นั้น พอ เต็ม กับ คดี
ที่ พ้อง หา นั้น แลว โจทย์ ต้อง ใ้ ค่า ฤ ษ า ข ร ม
เมียม ใน การ ที่ พิจารณา ต่อ ไป แต่ ใน การ
ที่ พิจารณา มา แต่ ก่อน ตาม ส่วน ที่ เป็น เหตุ
เพราะ โจทย์ พ้อง หา เกิน การ ไป ด้วย

๗๗ การ พิจารณา
เมื่อ โจทย์ รับ เงิน ไป
ไม่ ยอม เสร็จ

มาตรา ๗๘ ถ้า โจทย์ ยอม รับ เงิน ที่ จำ เติ ย วาง
ใว้ ใน ค่า ต เป็น อัน แลว เสร็จ พอ ควร กับ ความ
ที่ พ้อง นั้น แลว ก็ ให้ โจทย์ ทำ หนังสือ ยื่น ต่อ ค่า ต
ตาม ความ อัน นี้ แต่ จะ ได้ จด ใว้ ใน สำ น อ น
ความ เรือง นั้น ด้วย แลว ค่า ต จะ ได้ ทำ คำ คัด ติน
ให้ เป็น ที่ แลว แล่ กัน ไป ตาม นั้น แต่ ใน การ ที่
จะ บัง คับ ให้ คู่ ความ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใต ใ้ ค่า
ข ร ม เมียม ความ อัน นี้ ค่า ต จะ ได้ พิจารณา

๗๘ โจทย์ รับ เงิน วาง
ค่า ต เป็น เสร็จ

หาไ้สรยเหตุการณั้ทั้ง บวง ใน คดีนั้นว่า ฝ่ายใด จะ อยู่ ใน ข้าง ผิด แต่ ชอบ มาก แด น้อย ซึ่ กััน แด่ กััน แด่ บง คับ ให้ เสี้ย ไป ตาม เหตุ นั้น ๆ ด้วย

หมวดที่ ๑๒

ว่าด้วย ถอน พ้อง แด่ ยอม ความ กััน

๘๐ ค้าด ยอม ให้ โจทก์ ถอน พ้อง แด่ พ้อง ใหม่ ได้

มาตรา ๘๐ ใน เวลา ได ๆ เมื่อ โจทก์ ได้ ยื่น พ้อง แด่ ถ้า ค้าด ได้ รับ คำ ขอ ของ โจทก์ แด่ แต่ เห็น เบน ที่ พอ ใจ ว่า คำ พ้อง นั้น จะ ใช้ ไม่ ได้ ด้วย เหตุ ว่า ทำ คำ พ้อง ไม่ ถูก แบบ อย่าง กั้ คดี ฤฯ คำ พ้อง นั้น มี เหตุ สั้ มควร จะ ยอม ให้ โจทก์ ถอน คััน ไป ฤฯ ที่ โจทก์ จะ ระ คัด บาง ลั้ว น ออก เสี้ย จะ แก่ คำ พ้อง มา ยื่น ใหม่ กั้ คดี ค้าด มี อำนาจ ที่ จะ ทำ คำ ดัง อนุญาต ให้ ถอน คััน ไป ได้ โดย มี กั้ กำหนด ข้อ ความ อย่าง ได ฤฯ ให้ เสี้ย คำ ธรรม เนียม เพียง เท่า ได ตาม แด่ ที่ ค้าด เห็น สั้ มควร

แต่ ห้าม ไม่ ให้ ค้าด ยอม ให้ โจทก์ ผู้ หั้ นั้ ใน คดี ที่ โจทก์ หดาย คน เขา ซึ่ กััน พ้อง นั้น ถอน ซึ่ ออก เสี้ย จาก พ้อง โดย พวก โจทก์ ด้วย กััน ยัง ไม่ ได้ ยิน ยอม ด้วย

มาตรา ๘๑ ถ้า โจทย์ ๒ ๒ คดี ทั้ง ฟ้อง ไป โดย
ศาล ไม่ได้ อนุญาต แล้ว โจทย์ นั้น จะ ต้อง เสีย
ค่า ธรรมเนียม ตาม แต่ ที่ ศาล จะ มี ค่า สิ่ง แด
ห้าม ไม่ ให้ กติบ เหา คดี ใน ฟ้อง ซึ่ง ถอน ไป นั้น
ส่วน หนึ่ง ส่วน ใด ๆ ทั้ง หมด ด้วย กัน มา ฟ้อง
ใหม่ อีก

๘๑ โจทย์ ถอน ฟ้อง
เอง ฟ้อง ใหม่ อีก
ไม่ได้

มาตรา ๘๒ ใน คดี ซึ่ง ศาล ยอม ให้ โจทย์ ถอน
คดี ฟ้อง ไป แล้ว โจทย์ จะ แยก ฟ้อง มา ยื่น ใหม่
นั้น ต้อง ให้ อยู่ใน กำหนด ความ ที่ จะ ฟ้อง ได้
ตาม กฎหมาย เหมือน หนึ่ง คดี ที่ ถอน ไป นั้น
เป็น อัน ยัง ไม่ได้ ฟ้อง ขึ้น เดิม

๘๒ ฟ้อง ใหม่ ต้อง
อยู่ใน กำหนด ความ

มาตรา ๘๓ ถ้า คดี ได้ ที่ คู่ ความ ประอง ตอง กัน
เอง ก็ ดี ๆ ก็มี เปรียบ เทียบ ให้ แดว กัน ก็ ดี
คู่ ความ ยอม ความ กัน ไม่ ผิด กฎหมาย แดว ให้
จดหมาย ข้อ ความ ที่ ยอม กัน นั้น ไว้ ใน ส่วน วน
เรื่อง นั้น แดว ให้ ศาล ทำ ค่า สิ่ง เห็น คดี นั้น เป็น
อัน เด็ด แดว กัน ตาม สัญญา ยอม ความ นั้น แต่
อย่า ให้ เรียก ค่า ธรรมเนียม อัน อีก นอกจาก
ค่า ยอม อย่าง เดียว เท่านั้น

๘๓ ความ ยอม กัน

มาตรา ๘๔ ข้อ ความ ใน หมวด นี้ ห้าม ไม่ ให้
ใช้ ใน คดี ไต ๆ เมื่อ ได้ มี คำ พิพากษา ฎา คำ

๘๔ การ เร่ง ตาม คำ
ตัดสิน ไม่ เกี่ยว

กับหมวดนี้

คดีในคดีนั้นแล้ว มี การ เว้ง ตาม คำ คัดสิน
เป็น คดี เว้น ไว้ แต่ เมื่อ คดี ไป ถึง ชั้น อุทธรณ์
พิจารณากัน ใหม่ จึง ไซ้ ได้

หมวดที่ ๑๓

ลักษณะ จด ถ้อย คำ ดำเนิน

๘๕ ให้เขียนถ้อยคำ
ด้วย นำ หมก ไม่ ให้
ชุดแก่ ถ้ามบชตาย
ให้ ม สำคัญไว้ ขาง
ท้าย

มาตรา ๘๕ การ ที่เขียน ถ้อย คำ ดำเนิน ทั้งปวง
ให้เขียน ด้วย นำ หมก ลง ใน กระดาษ ถ้า มี ผิด
ตก ที่ โต ห้าม มี ให้ ชุด แก่ คำ โต ผิด ให้ ชุด ซ้ำ
ที่ โต วาง ให้ ชุด เส้น ลง ให้ เต็ม แล้ว ให้
พิพากษา จด ไว้ ว่า มี บบชตาย ชุด ซ้ำ เท่า นั้น คำ
แต่ ตก เท่า นั้น คำ กับ ให้ ผู้ พิพากษา พร้อม ด้วย
ผู้ ให้ ถ้อย คำ นั้น เขียน ชื่อ ย่อ ฤ็ ประทับ ตาย
แม่ มือ ไว้ ตน บน ทด ที่ แก่ ไว้ เป็น สำคัญ เมื่อ
ไต่ ทา เช่น นี้ แล้ว ให้ พง ว่า บรรดา ถ้อย คำ ดำเนิน
นั้น เป็น อัน ไซ้ ได้ ตาม พระ ราช กำหนด กฎหมาย

๘๖ การรักษาสำนวน
ไม่ต้อง คัดตรา ถ้า
โจทก์จำเลย ฤ็
พยาน ส่ง ได้ ยก ก็ ให้
คัด ดำเนา ให้

มาตรา ๘๖ บรรดา ถ้อย คำ ดำเนิน คดี ทั้งปวง
ผู้ พิพากษา ต้อง รับผิดชอบ และ รักษา ไว้ จึง ตี
ชยา ให้ มี ผู้ แก่ ถ้อย คำ ได้ ถ้อย คำ ดำเนิน
เหล่านี้ ให้ รักษา เข้า รวม เรือง ไว้ ไม่ จำ ต้อง
ผูก มัด ฤ็ เข้า ชอง หัก เล่ม คัด ตรา ถ้า โจทก์

จำเลย ฤ พยาน เกรง ว่า จะ มี ผู้ แยก ถอย คำ ดำเนิน
 เหล่า นี้ ประการใด จะ ร้อง ขอ ดำเนินต่อ ผู้ พิพากษา
 ก็ให้ ผู้ พิพากษา คัด ดำเนิน แด่ ทง ชื่อ ประทับตรา
 ผู้ พิพากษา รับ ว่า เป็น ถูก ต้อง ตาม ถ้อย คำ เติม
 มอม ให้ แก่ ฝ่าย โจทย์ ฤ ฝ่าย จำเลย ฤ พยาน
 ผู้ ร้อง ขอ นั้น ไป แต่ ผู้ ขอ ต้อง เสีย ค่า ชกรรม
 เนียม ตาม อตรา

หมวดที่ ๑๔

ว่าด้วย หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง

มาตรา ๘๗ บรรดา หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง ให้ เร่ง ตาม คำ พิพากษา ฤ คำ คัดตัดสิน นั้น ให้ ถึง วัน เดือน ปี ที่ คัด ได้ บังคับ ฤ สั่ง ใน คดี เรื่อง นั้น เด่มอ ไป

มาตรา ๘๘ หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง เช่น ว่า มา นี้ ให้ คัด เรียง ตง ตาม แบบ ที่ มี ไว้ สำหรับ คัด เมื่อ โจทย์ ฤ จำเลย มา ร้อง ขอ ให้ ออก แดง จึง ให้ คัด ตรวจดู ถ้า เห็น ถูก ต้อง แดง ก็ ให้ ประทับ ตรา คัด ตง เป็น สำคัญ แต่ หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง เช่น ว่า มา นี้ ต้อง ตก คัด ตง ไว้ ใน ถ้อย คำ ดำเนิน คดี เรื่อง นั้น ด้วย

๘๘ กำหนดวันให้
ทำตามหมาย

มาตรา ๘๘ ในคดีเรื่องใด ๆ ก็ดี ถ้าใน
เหตุการณ์ขึ้น ๆ ก็ดี ศาลออกหมายบังคับ
หมายคำสั่งให้ผู้ใดผู้หนึ่งใช้เงินก็ดี
กระทำการขึ้น อย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ให้
ศาลกำหนดวันลงในหมายฉบับนั้น
ผู้ใช้นั้นใช้เงิน
ทำกิจการขึ้นภายในกี่วัน
นับแต่วันออกหมาย
ถ้าวันรับหมาย
นับแต่วันใดวันหนึ่งเป็นต้นไป
ตามแต่ศาล
จะเห็นสมควรแก่ความยุติธรรม

๘๙ จุดหมายบันทึก
ในหมายให้ใช้เงิน

มาตรา ๘๙ ถ้าหมายบังคับ
นั้นกำหนดให้ใช้เงิน
ก็ให้ศาลจุดหมายบันทึก
ลงในสำเนาหมาย
ที่จะส่งไปให้แก่ผู้ต้องใช้
เงินนั้น ดังนี้ว่า

ถ้าผู้ต้องรับหมาย
ละเลยเสีย
ไม่กระทำ
ตามหมายบังคับ
ภายในวันที่
กำหนดมาแล้ว
ศาลจะต้องให้เก็บยึดเอา
ทรัพย์สินของผู้นั้น
ถ้ามีผู้นั้นศาลจะต้อง
เอาตัวมาขังไว้

๙๐ จุดหมายบันทึก
ในหมายที่ให้ทำ

มาตรา ๙๐ ถ้าหมายบังคับ
นั้นกำหนดให้ทำการขึ้น
นอกจากให้ใช้เงิน

แล้ว ก็ให้ศาล จดหมาย บันทึก ลงในสำเนาหมาย
ที่จะตั้ง ไปให้ แก่ผู้ต้อง กระทำการ นั้น ตั้ง นี ว่า

—การ อย่าง อื่น

ถ้าผู้ต้อง รับหมาย ตระเจย ไม่กระทำตาม
หมาย บังคับ ฎาหมาย คำตั้ง นี้ ภาย ในวันที่
กำหนด มาแล้ว ศาล จะ ต้อง ให้เก็บยึดทรัพย์ ดัง
ของ ของ ผู้ นัน ฎา จะ ออกหมายให้จับ ตัว มา ขัง
ไว้ เพื่อ จะ ให้ผู้ นัน กระ ทำ ตาม หมาย บังคับ
ฎาหมาย คำตั้ง นี้ จึง ได้

มาตรา ๕๒ ผู้หนึ่ง ผู้ใด มิใช่ตัวความ ในคดี
เรื่อง ใด ๆ ใด ขอ ให้ศาลออก หมาย คำตั้ง กัด
ฎา ผู้ที่ ศาล ออก หมาย คำตั้ง ให้ นัน กัด มีอำนาจ
ที่จะ ร้อง ขอ ให้ศาล เร่ง รัด ผู้ต้อง รับ หมาย นั้น
ให้กระทำตาม หมาย คำตั้ง นั้น ได้ เหมือนดัง ผู้
นั้น เป็น ตัว ความ ใน คดี เรื่อง นั้น แต่ผู้หนึ่ง ผู้ใด
มิใช่ตัวความใน คดี เรื่อง ใด เป็น ผู้ต้อง รับ หมาย
คำตั้ง แล้ว นั้น ถ้ามิได้กระทำตาม หมาย นั้น
ก็ให้ศาล เร่ง รัด ได้ เหมือนดัง ผู้ นั้น เป็น ตัว ความ
ใน คดี เรื่อง นั้น เหมือนกัน

๕๒ เร่งรัดคนที่มิใช่
ตัว ความตามหมาย
คำตั้ง

หมวดที่ ๑๕

ว่า ด้วย หมาย เรียกผู้ แพศย์ มา ได้ ด่วน

มาตรา ๕๓ เมื่อ มีคำ ตัดสิน แต่ มี หมาย
บังคับ ให้ ใช้เงิน แล้ว ผู้แพศย์ ยง มิได้ ใช้เงิน

๕๓ ผู้ชนะความขอ
ให้หมายเรียกผู้

— แพ้ มาได้ ส่วนใด

ฎา ไซ ให้ บาง แต่ ยัง ไม่ ครบ จำนวน เงิน ตาม
 คัดสิน นั้น คัด ได้ ออก หมายถึง เร่ง แล้ว ฎา ยัง
 ไม่ได้ ออก ก็ ดี ถ้า ผู้ จะ ได้ รับ เงิน ตาม คำ คัดสิน
 มา ขอ ให้ คัด ออก หมายถึง เรียก ตัว ผู้ แพ้ คัด มา ได้
 ส่วน ด ก่า ดึง พา หนะ ว่า จะ มี ทร พย ฎา จะ มี เงิน
 ไซ ให้ ฎา ไม่ ถ้า คัด ไม่ เห็น มี เหตุ ขัด ของ แลว
 ก็ ให้ ออก หมายถึง เรียก ตาม คำ ขอ นั้น

๙๕ ได้ ส่วน ผู้ แพ้ คัด

มาตรา ๙๕ เมื่อ ผู้ แพ้ คัด มา คัด ตาม หมายถึง แลว
 ผู้ ชนะ คัด ซึ่ง ขอ ให้ ออก หมายถึง บังคับ ฎา ผู้ แทน
 ตัว แล คัด จะ ได้ ชัก ไซ ได้ เลย ตาม ผู้ แพ้ คัด
 ว่า มี ก่า ดึง พา หนะ ที่ จะ หา เงิน ไซ ได้ ฎา ไม่ แล
 ว่า จะ มี ทร พย ดัง ของ อัน ควร จะ เขา มา จำหน่าย
 ไซ ได้ นั้น อยู่ ที่ ไหน บาง แล ว่า ได้ เขา ทร พย
 สิ่ง ของ ให้ บน แดก เบียด ยัน ฎา จำหน่าย ชาย เสีย
 แลว ฎา ยัง บาง ผู้ แพ้ คัด จะ ต้อง นำ ส้มุด บาญชั
 ฎา ธร พย หนังสือ ลำ คัญ ต่าง ๆ ซึ่ง คง อยู่ แก่
 ตัว ที่ เกี่ยว ของ ด้วย ทร พย สิ่ง ของ เหล่า นั้น มา
 ให้ ตรวจ จู ด้วย แลว ให้ ชัก ไซ ได้ เลย ผู้ แพ้
 คัด นั้น ว่า มี เหตุ การณ์ เกิด ขึ้น ฉนั้น ได้ ตน จึง

ได้ทำหนังสือไว้
 ฤๅตนเองได้ถือความจน
 ของพ่อรอง ต้องเสียเงินตามคำตัดสินแล้ว
 ให้ซักไซ้ได้เสียงถามว่ามีพยาน
 หมายว่าจะได้เงินมาแต่ที่ไหนบ้าง ที่จะได้
 ไรตามคำตัดสิน เมื่อศาลได้จัดคำให้การ
 ลงไว้แล้ว ผู้แพคดีจะต้องลงลายมือเขียนชื่อ
 ของตนไว้

มาตรา ๘๕ เมื่อผู้แพคดีจะมาคัดตามหมาย
 นัดคดี ฤๅไม่มาคดี ผู้ชนะคดีซึ่งได้
 ขอให้ออกหมายกับพยานอื่น ๆ ที่ศาลเห็น
 สมควรให้เรียกมานั้น ศาลจะบังคับให้สาบาน
 แลเบิกความในเรื่องได้ส่วน ผู้แพคดีแล้ว
 นั้นได้ เมื่อศาลเห็นสมควรแล้ว จะให้
 เดือนวันได้ส่วนผู้แพคดีต่อ ๆ ไปทุกคราวก็ได้
 แลจะเรียกประกันผู้แพคดีไว้ เพื่อจะให้มา
 ศาลในวันกำหนด เดือนการได้ส่วนไปก็ได้
 แต่ศาลจะเห็นสมควร

๘๕ ผู้แพไม่มา
 ศาลสืบพยานตาม
 ที่เห็นสมควรได้

หมวดที่ ๑๖

ว่าด้วยการบังคับเร่งให้สำเร็จตามคำพิพากษา

มาตรา ๘๖ ถ้าคำตัดสิน บังคับให้ใช้เงิน
 แต่ผู้จะต้องใช้ ไม่ยอมกระทำตาม ฤๅเพิกเฉย

๘๖ ผู้เสียเงินไม่
 ยอมผู้ใดจะขอ—

ศก ๓๓๕ :

หน้า ๓๐๗ :

— ให้ศาลบังคับเขา
ทรัพย์สินสมบัติ มา
ใช้ ให้กีดแต่ต้อง
เสียค่าธรรมเนียม
๑๗ ผู้ถูกเร่งร้อง
ขอทุณา

๑๘ ศาลมีอำนาจที่
จะยึดทรัพย์สิน
ของผู้แพ่ได้

เสีย มีใ้กระทำให้ตาม ใช้ ผู้ซึ่ง ศาล ตัดสิน ให้
ไ้เงิน จะร้อง ขอ ให้ศาล บังคับ เขา ทรัพย์สิน
ของ ผู้จะ ต้อง เสีย มาได้ ใช้ได้ แต่ การ ที่ ร้อง
ขอ นี้ ผู้ร้อง ต้อง เสีย ค่า ธรรมเนียม ตาม อัตรา
มาตรา ๑๗ เมื่อ ผู้จะ ต้อง ถูก เร่ง ร้อง ขอ ทุณา
การ เร่ง รัด ไว้ ก่อน ด้วย ยัง มี คดี เร่ง ร้อง อื่น ใด
อยู่ใน ศาล เดียว กัน นั้น ซึ่ง ตน เป็น โจทย์ แต่
ผู้ร้อง ขอ ให้เร่ง เป็น จำเลย ตั้ง นี้ ถ้า ศาล เห็น
สมควร ตาม เหตุ การณ์ ที่ มี อยู่ นั้น แล้ว ก็ ให้ ตั้ง งด
การ เร่ง รัด ไว้ ได้

มาตรา ๑๘ เมื่อ มี คำ ร้อง ขอ ให้ ออก หมาย
เร่ง แล้ว ศาล ก็ มี อำนาจ ที่ จะ ออก หมาย ตาม
แบบ ที่ ๓๐ ประทับ ตรา ศาล เป็น สำคัญ มขอ
อำนาจ ให้ พนักงาน โฉน ศาล ไป กระทำ การ ตาม
บังคับ ของ ศาล นั้น พนักงาน ผู้ ถู ก หมาย นี้
อำนาจ ที่ จะ ยึด ทรัพย์สิน ทรัพย์ ของ ผู้ซึ่ง แพ่ ความ
มี ได้ ใช้ เงิน ตาม บังคับ ศาล ขาย ทอด ตัด ได้
แต่ การ ที่ จะ ยึด ทรัพย์สิน ทรัพย์ ขาย ทอด ตัด นี้
ห้าม มี ให้ พนักงาน ยึด เครื่อง ที่ ใช้ หนึ่ง ห่ม หลับนอน
ของ ผู้แพ่ คดี ซึ่ง ใช้ ส้อย อยู่ โดย ปรกติ ตาม

ต้มควร หนึ่ง แต่ห้าม มิให้ ยึด เอา เครื่อง ตำหรับ
ทำ เติง ซัพ โดย ประมาณ รวม กัน ราคา ไม่เกิน
ยี่สิบ บาท

มาตรา ๘๘ เมื่อ พนักงาน ได้ ยึด ททรัพย์สิน
ไว้แล้ว ให้ พนักงาน ดัง ฎา ผาก ททรัพย์สิน
เหล่านั้น ไว้ ณ ที่ โต ที่ หนึ่ง ฎา แก่ ผู้ โต หนึ่ง
ซึ่ง คัด เห็น ต้มควร แต่ ให้ รักษา ททรัพย์สิน
เหล่านั้น ไว้ ไม่ต่ำกว่า ห้า วัน ก่อน จึง ให้ ชาย ทอด
ตลาด ได้ เว้น ไว้ แต่ เป็น สิ่ง ของ จะ เก็บ ไว้ นาน
ไม่ได้ จึง ให้ ชาย ได้

๘๘ ททรัพย์สิน
ที่ ยึด ไว้ นั้น ต้อง
รักษา ไว้ ๕ วัน ก่อน
จึง ชาย ทอด ตลาด
ได้

มาตรา ๑๐๐ บรรดา ตัว แต่ ด้รวรพ หนึ่ง คือ กรม
ธรรม์ สัตินญา โต ๆ ที่ เป็น หลัก ททรัพย์สิน ของ ผู้
ต้อง ถูก เร่ง เป็น เจ้า หนี้ หนึ่ง ให้ คัด ยึด
เอา ไว้ เป็น ประกัน เงิน ที่ ยัง ค้าง ผู้ ต้อง ถูก เร่ง ได้
ทั้ง หมัด ฎา เฉพาะ แต่ ฉบับ โต ฉบับ หนึ่ง ซึ่ง พอ
กัน กับ เงิน ที่ เร่ง รัต หนึ่ง แต่ ผู้ ขอ ให้ เร่ง จะ พ้อง
เรียก เอา เงิน แทน ผู้ ต้อง ถูก เร่ง ตาม หนึ่ง คือ
หลัก ททรัพย์สิน ฎา จะ พ้อง แทน ผู้ ซึ่ง จะ โต ททรัพย์สิน
ที่ รอง ขอ ให้ ออก หมาย เร่ง หนึ่ง คือ ไป ก็ ได้

๑๐๐ ยึด หนึ่ง คือ หลัก
ทรัพย์สิน ไว้ เป็น ประ
กัน เงิน ที่ ค้าง ผู้ ถูก
เร่ง

มาตรา ๑๐๑ ใน ระหว่าง ที่ ยึด ททรัพย์สิน ต้มบด มา
รักษา ไว้ ณ ฎา ผู้ จะ ต้อง เสีย โต หนึ่ง ตาม ค่า

๑๐๑ ใน ระหว่าง ที่
ยึด ททรัพย์สิน ต้มบด

—ไว้ถ้าผู้ของเสีย
นำเงินมาไถ่ก็ให้
คืนให้

คดีดินของศาลแต่ค่าใช้สอย ในการที่พนักงาน
ต้องไปยึดทรัพย์สมบัตินั้น มาเสียคือค่าถดถอย
แล้ว ก็ให้คืนทรัพย์สมบัตินั้นให้ไป

๓๐๒ ให้ยึดทรัพย์
สมบัติแค่พอกับรา
คาเงินในคำตัดสิน

มาตรา ๓๐๒ ให้ยึดทรัพย์สมบัติ แต่เพียง
ประมาณราคาที่จะขายทอดตลาด ให้คุ้มจำนวน
เงินที่ศาลได้ตัดสิน แต่คุ้มค่าธรรมเนียมซึ่ง
ผู้ควรจะได้ ๆ เสียเมื่อถึงขอต่อศาลให้ยึด
ทรัพย์สมบัตินั้น แต่ให้คุ้มค่าใช้สอยที่ต้อง
เสียไป ในการที่ยึดและรักษาทรัพย์สมบัติแต่
ขายทอดตลาดนั้นด้วย

๓๐๓ การขายทอด
ตลาดทรัพย์ที่ยึด
ไว้ต้องให้ผู้ขอให้
เร่งมาร้องขอขึ้น
ให้ขาย

มาตรา ๓๐๓ การขายทอดตลาดทรัพย์สิ่งของ
ซึ่งเก็บยึดเอามานั้น ศาลจะต้องกำกับดู ฤา
จะตั้งคนอื่น กำกับดูแทนก็ได้ แต่ห้ามไม่ให้
ศาลตั้งให้ขายทอดตลาด ทรัพย์สิ่งของนั้นก่อน
จนกว่าผู้ขอให้ชอกหมายเร่ง จะมาร้องขอ
ขึ้นเป็นผู้ขาย ศาลจึงตั้งให้ขายได้ ด้วย
เหตุว่าผู้ยื่นให้ขายนั้น จะต้องรับผิดชอบ
แทนศาล ในเหตุที่จะเกิดคดีร้องฟ้องกันขึ้น
ภายหลังว่า เก็บเอาทรัพย์มาขายผิดกฎหมาย
ฤาผิดแบบ อย่างที่เคยมีมา อันเป็นการที่

ศาล ได้ ออก หมายถึง ตาม คำ ร้อง ของ ผู้ ยื่น
ชาย นั้น เอง

มาตรา ๓๐๔ ห้ามมิให้ศาลสั่งให้ขายทอดตลาด
ทรัพย์สิน ของ ก้อน เว้น ใด แต่ ศาล เห็น ว่า มี
หลักฐาน ควร เชื่อ พง ใด ว่า ทรัพย์สิน ของ เหล่า นั้น
เป็น ของ ผู้ ต้อง ถูก เร่ง จริง แต่ เป็น ทรัพย์สิน
ของ ที่ อยู่ ใน เขต ร แวง ของ ศาล ที่ มี อำนาจ
จะ บังคับ ว่า ก่อ ได้

ถ้า คน ขึ้น เขา มา ร้อง ว่า ทรัพย์สิน ของ ชั่ง
เก็บ ยึด ใด นั้น หา ไซ้ ของ ผู้ ถูก เร่ง ไม่ เป็น
แต่ ของ ผู้ นั้น ๆ เอง ดังนั้น ก็ ให้ ศาล ออก
หมาย นัด มา ได้ ด่วน แต่ ตัด สิ้น ไป โดย
พิจารณา รวบรวม วัตถุ ให้ สิ้น ไซ้ ใน ระหว่าง ผู้ ร้อง
กับ ผู้ ขอ ให้ ออก หมายถึง บังคับ นั้น

มาตรา ๓๐๕ เมื่อ ได้ ขาย ทรัพย์สิน ต้มบด ทอด
ตลาด ได้ เงิน เกิน กว่า ราคา ที่ จะ ต้อง ไซ้ ใน
รายการ ต่าง ๆ ตั้ง ว่า มา ใน มาตรา ก่อน
มาก น้อย เท่า ใด ก็ ให้ คืน ให้ ไป แก่ เจ้า ของ
ทรัพย์สิน ต้มบด นั้น

มาตรา ๓๐๖ ถ้า เจ้า พนักงาน ศาล ผู้ ถู
หมาย เร่ง ไป เก็บ ยึด ทรัพย์สิน ของ นั้น มิ ได้ เก็บ

๓๐๔ การ ขาย ทอด
ตลาด ทรัพย์สิน ที่ ยึด
ไว้ ของ มหัทธฐาน
ว่าเป็น ของ ผู้ ถูก เร่ง
ถ้า ผู้ ขึ้น มา ร้อง ว่า
เป็น ของ คน ให้ ศาล
ได้ ส่วน ใน ระหว่าง
ผู้ ร้อง กับ ผู้ ขอ ให้
ออก หมายถึง

๓๐๕ ถ้า ทรัพย์สิน ต้มบด
ขาย ทอด ตลาด ได้
เงิน เกิน กว่า ที่ ตัด สิ้น
ไว้ ให้ คืน ให้ แก่
เจ้า ของ ทรัพย์สิน

๓๐๖ เจ้า พนักงาน ไม่
ยึด ทรัพย์สิน ใน เวที

—ที่ควร จะ ต้อง ใช้ เอา ททรัพย์สิน ของ ใน เวลา ที่ ควร จะ เก็บ ยึด ได้
 เงิน ที่ ขาด ไป โดย ความ เพิกเฉย ฤๅ สัมรู้ เป็น ใจ กัน กับ
 ผู้ ต้อง ฎา เร่ง ฤๅ ละเว้น เสีย ไม่ รบ ร้อน แล้ว
 เมื่อ ผู้ จะ ต้อง เสีย ประโยชน์ ไป ใน เหตุ อัน นั้น
 มาร้อง ต่อ ศาล ฤๅ ได้ ส่วน ได้ ความ สัมจริง
 ตาม คำ พยาน แล้ว ก็ ให้ ศาล บังคับ ให้ เจ้า
 พนักงาน ผู้ ผิด นั้น ใช้ เงิน ที่ ขาด สูญ ไป ไม่ ให้
 เกิน กว่า จำนวน เงิน ใน หมาย เร่ง ถ้า ไม่ ยอม
 เสีย ตาม คำ บังคับ แล้ว ก็ ให้ ศาล ออก หมาย เร่ง
 วิต เจ้า พนักงาน ผู้ นั้น ได้ เหมือน กัน

๓๐๗ ออกหมายข้าม
 แฉวง มาตรา ๓๐๗ ถ้า ศาล จะ ออก หมาย เร่ง ยึด เก็บ
 ททรัพย์สิน ฎา หมาย จับกุม ผู้ ซึ่ง อยู่ นอก เขต
 แฉวง ของ ศาล นั้น แล้ว ให้ ส่ง หมาย ไป ยัง ศาล
 ซึ่ง มี อำนาจ ใน เขต แฉวง นั้น ให้ ช่วย เร่ง ฎา
 ช่วย จับ แต่ ศาล ซึ่ง มี อำนาจ ใน เขต แฉวง นั้น
 ต้อง ช่วย เร่ง ช่วย จับ ให้ ตาม หมาย เหมือน หนึ่ง
 ว่า ศาล นั้น ได้ ออก หมาย เอง ด้วย แต่ ถ้า ศาล
 นั้น เร่ง ได้ ททรัพย์สิน ของ มา เก็บ ยึด ไว้ ฎา จับ
 ตัว คน ได้ มา แล้ว ต้อง ส่ง มา ยัง ศาล เดิม ที่ ได้
 ออก หมาย ไป เพื่อ กาส เดิม จะ ได้ จัด การ ไป
 ตาม กฎหมาย

หมวดที่ ๑๗

ว่าด้วยถึงโทษผู้ที่ไม่ทำตามบังคับ

มาตรา ๑๐๘ ถ้าผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลไม่ทำตามหมายบังคับ ฎาหมาย หมายบังคับ ฎา คำสั่ง โดยความจงใจแล้ว ผู้ขอให้ออกหมาย หมาย คำสั่ง นั้น จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นไม่ทำตาม หมายนั้น มาชี้แจงว่าเหตุใดคนจึงไม่ควร จะต้องรับโทษ ในข้อที่ไม่ทำตามหมายนั้น ได้ ถ้าศาลไม่เห็นมีเหตุขัดข้องแล้ว ก็ให้ ศาลออกหมายคำสั่งตามคำขอนั้น

ศาลไม่จำเป็นจะต้องออกหมายคำสั่ง เช่นว่ามานั้น เว้นไว้แต่ศาลได้ฟังคำพยานที่ควร เชื่อฟังได้ เหมือนหนึ่งว่าถ้าผู้ไม่ทำตามหมาย ไม่ชี้แจงเหตุแก่ศาลแล้ว ก็มีเหตุผลที่จะให้ถึงโทษซึ่งใดทันที

ให้ศาลตั้งสำเนาคำพยานซึ่งเป็นมุต ให้ศาลออกหมายคำสั่งนั้น ไปให้แก่ผู้ไม่ทำตามหมายพร้อม คำสั่งนั้นด้วย แล้วผู้นั้นจะยื่นคำพยานต่อศาล เพื่อหักล้างคำพยานของผู้ขอให้ศาลออกหมายคำสั่งนั้นก็ได้

๓๐๘ ไม่มาช^๕แจงเหตุ
ฎา^๕ไม่มีเหตุ^๕แก้ตัว

มาตรา ๓๐๘ เมื่อถึงวันกำหนด ให้ผู้ไม่
มาทำตามหมายมาช^๕แจงเหตุ^๕แล้ว ผู้^๕นั้นไม่
มาแต่ไม่มีเหตุอันสมควร ที่จะแก้ตัวในเหตุ
ที่คนไม่มาตั้งนี้ ถ้าศาลได้สอบสวนได้ความพอ
เชื่อฟังได้ว่า ผู้^๕นั้นได้รับหมายคำสั่งไว้แล้ว
ก็ดี ฎา^๕ผู้^๕นั้นมาแต่ไม่ได้ช^๕แจงเหตุให้ศาล
เห็นได้ว่า เหตุใดคนจึงไม่ควรต้องรับโทษ
ในข้อที่ไม่ทำตามหมายก็ดี ให้ศาลออกหมาย
จับผู้^๕นั้นมาตั้งโทษซึ่งที่เดียว

ศาลมีอำนาจจะเลื่อนวันกำหนด ให้มาช^๕
แจงต่อไปอีกก็ได้ ฎา^๕เมื่อถึงวันกำหนดให้
มาช^๕แจงเหตุ^๕แล้ว แต่มีเหตุการณ^๕ที่ควรจะ
ต้องซึ่ง ผู้^๕ไม่กระทำตามหมายได้แล้ว ศาล
ก็มีอำนาจจะให้ออกหมายจับตัวผู้^๕นั้นซึ่ง
ในวันอื่นก็ได้ แต่ถ้าผู้^๕นั้นยังเช่นไม่ทำตามหมายบังคับ
อยู่อีกต่อไปแล้ว ก็ให้จับเอาตัวมาซึ่งเสีย
ตามหมายจับผู้^๕นั้นที่เดียว

๓๑๖ ตั้งโทษผู้^๕ไม่
ทำตามหมาย

มาตรา ๓๑๖ ผู้^๕ต้องกักขังในข้อที่ไม่ทำตาม
หมาย บังคับฎา^๕มาช^๕แจงเหตุตั้งนั้น จะต้องรับโทษไปกว่า
จะยอมทำตามหมาย บังคับในสิ่งทั้งปวง ที่ควร

จะต้องทำ แต่จะต้องหาประกันตัวให้ ตาม
 ที่ศาลจะเห็นสมควร ให้มีได้ เพื่อจะได้ให้ผู้
 นั้นไปทำการอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหมายต่อไป
 ถ้าผู้นั้นยังไม่ทำตามหมายบังคับได้ อีกต่อไป
 แล้ว ก็ให้รับโทษซึ่งไว้จนกว่าจะถึงเวลา
 ที่ศาลเห็นว่า เป็นผู้ไม่สามารถ จะกระทำตาม
 นั้นได้ ถ้าจนกว่าจะได้เสียเงินค่าปรับที่ศาล
 จะกำหนดลงไว้ตามกฎหมาย

หมวดที่ ๑๘

ว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์

มาตรา ๑๓๑	การที่คู่ความฝ่ายใด	จะ	๑๓๑	กระบวน
อุทธรณ์นั้น			อุทธรณ์	

ข้อ ๑ ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำสั่ง
 คำชี้ขาดของศาลในระหว่างพิจารณาก่อน ศาล
 ให้พิจารณาคดีเรื่องนั้น เว้นไว้แต่คำสั่งฎีกา
 บังคับให้ปรับใหม่ ถ้าให้จำขังผู้หนึ่งผู้ใด
 ในระหว่างพิจารณา คำสั่งเช่นนี้จึงร้องอุทธรณ์
 ได้แต่ถ้าคู่ความจะมีคำทูลเกล้าฎีกาโต้แย้งคำสั่ง
 ฎีกา คำชี้ขาดของศาลประการใดก็ตาม เมื่อ
 ศาลฎีกาพิจารณานี้ประการใด ให้ศาลจุดคำ

เหล่านี้ ไว้ ในจำนวน เพื่อ ถ้า ความ เรือง นั้น
ถึง อุทธรณ์ ผู้พิพากษา ศาล อุทธรณ์ จะ ได้
พิจารณา คำสั่ง ซึ่ง คือ ความ ได้ มี ไว้ นั้น ประกอบ
ความ วินิจฉัย ที่ จะ ตัดสิน ชั้น อุทธรณ์ เป็น ที่ ดี

ข้อ ๒ ถ้า คู่ ความ ฝ่ายใด จะ อุทธรณ์
คำพิพากษา ศาล เวียง ไท ให้ ร้อง ทูเถา ต่อ ศาล
ซึ่ง ได้ พิพากษา ความ เต็ม ภายใน กำหนด เดือน
หนึ่ง แต่ ณ ที่ ได้ พิพากษา แด ให้ ศาล ยกม รับ
ทูเถา ไว้ เป็น เอง ตน แห่ง ความ อุทธรณ์ คิด
เรื่อง นั้น

ข้อ ๓ เมื่อ ผู้อุทธรณ์ ได้ ร้อง ทูเถา แดว ต้อง
ทำ เรื่อง รวช แจง ข้อ อุทธรณ์ ยื่น ต่อ ศาล ซึ่ง
พิจารณา ความ เต็ม ภายใน สิบ ห้า วัน แต่ กำหนด
สิบ ห้า วัน นี้ ให้ นับ อยู่ใน เขต เดือน หนึ่ง ที่
ได้ มา ใน ข้อ ๒ นั้น ด้วย

ข้อ ๔ ใน พ้อง อุทธรณ์ นั้น ห้าม อย่า ให้
เรียก ผู้พิพากษา มา เป็น จำเลย ให้ เรียก แต่ คำ
ตัดสิน มา พิจารณา แด ให้ คู่ ความ เต็ม มา ว่า
ความ กัน ต่อ ไป ถ้า คู่ ความ จะ พ้อง หา ให้ เรียก
ผู้พิพากษา มา เป็น จำเลย ก็ ต้อง ให้ พ้อง เป็น คดี

ใหม่ต่างหาก ตามความผิดที่จะฟ้องหาฉัน ๆ

ข้อ ๕ ให้ผู้อุทธรณ์วางเงินชั้นศาล ตามอัตราไว้ต่อศาลด้วย

ข้อ ๖ ผู้อุทธรณ์ต้องตั้งสำเนาเรื่องราวร้องอุทธรณ์ต่อศาลเดิม เพื่อจะได้ส่งไปยังจำเลยอุทธรณ์ คือฝ่ายโจทก์ฯจำเลยความเดิม ซึ่งเป็นฝ่ายที่มิได้อุทธรณ์นั้น

ข้อ ๗ จำเลยอุทธรณ์ต้องทำคำแก้อุทธรณ์มายื่นต่อศาล ซึ่งได้พิจารณาคความเดิมภายในกำหนดสิบห้าวัน เมื่อได้รับสำเนาเรื่องราวอุทธรณ์นั้นแล้ว

มาตรา ๓๑๒ เมื่อจำเลยอุทธรณ์ได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้ศาลที่ได้พิจารณาคความเดิมรวบรวม รวบรวมถ้อยคำสำนวน บรรดาที่มีใน ความเรื่องนั้น พร้อมทั้งจดหมายซึ่งเป็นหลักฐาน พยาน คดี แต่คำชี้แจงของผู้พิพากษาใหญ่ที่ได้พิจารณาคความเดิมนั้น ส่งไปยังศาลอุทธรณ์ภายในกำหนด ๗ วัน

คู่ความจะไปเอง ฤๅแต่งทนายไปแทนตัวก็ได้ แต่ต้องแจ้งความให้ศาลที่ได้พิจารณา

๑๑๒จำเลยได้ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้วให้ศาลเดิมส่งสำนวนทั้งหมดในกำหนด ๗ วันแต่คู่ความไม่ต้องไปยื่นคำแก้ก็ได้

ความเดิม ทราบ ใน ขณะ เมื่อ ยื่น เรื่อง รว หรือ
 ฎก อุทธรณ์ นั้น ศาล เดิม จะ ได้ บอก ให้
 คู่ ความ อีก ฝ่าย หนึ่ง แด ศาล อุตธรณ์ ให้ ทราบ แด
 ถัง จะ ได้ แจง ความ วิตง น กัด ถ้า ฝ่าย ไต มิ ได้
 ไป ศาล อุตธรณ์ ทั้น กำหนด ศาล อุตธรณ์ ก็ จะ
 พิจารณา ความ อุตธรณ์ ไป ไม่ จำ เปน ต้อง รัง รอ

๑๑๓ ให้ ศาล อุตธรณ์
 พิจารณา ความ เปน
 ลำดับ แด ให้ บัด ประ
 กาศ วน นิต วยัง ศาล

มาตรา ๑๑๓ เมื่อ ศาล อุตธรณ์ ได้ รับ ความ
 อุตธรณ์ เรื่อง ไต ให้ กำหนด วน พิจารณา เปน
 ลำดับ กัน ตาม ที่ ถัง มา ก่อน แด หลัง แด ให้
 ประกาศ วน นิต บัด วยัง ศาล มี กำหนด ไม่
 น้อย กว่า ห้า วน ก่อน วน พิจารณา

๑๑๔ ศาล อุตธรณ์
 พิจารณา ไต ต่าง กัน
 ๕ สถาน แด ให้ ชุม เจง
 ไปยัง ศาล เดิม ด้วย

มาตรา ๑๑๔ เมื่อ ศาล อุตธรณ์ ได้ ตรวจสอบ
 ความ ฎก ได้ พง คู่ ความ ด้วย ตลอด แด ศาล
 อุตธรณ์ มี อำนาจ ที่ จะ พิจารณา ความ อุตธรณ์ เรื่อง
 นั้น ต่าง กัน เปน หัว สถาน คือ

- ๑ ให้ คง ตาม คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๒ ให้ ถับ คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๓ ให้ แก่ คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๔ ให้ ดู บ พยาน ต่อ ไป
- ๕ ให้ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ใหม่ ที่
 ศาล หนึ่ง ศาล ไต ก็ ได้

ศาลอุทธรณ์พิพากษา ตัดไหม ได้ ให้ทำคำ
พิพากษา ชัดแจ้ง เหตุผล แห่ง คำพิพากษา นั้นส่ง ไป
ยัง ศาล เดิม

มาตรา ๑๓๕ ถ้า คู่ ความ จะ อุทธรณ์ ต่อศาลตั้ง
ชั้น ไป อีก ก็ ให้ อุทธรณ์ โดย ลำดับ กัน ตาม พระ
ธรรมนูญ ศาล ท้อง ถิ่น นั้น แต่ จะ ทด เกณฑ์ ๆ
ถวาย ฎีกา นั้น เมื่อ ได้ ทูล ต่อ ศาล อุทธรณ์ ใน
กรุง เทพ ๆ แล้ว ก็ ให้ ไป ทูล เกณฑ์ ๆ ถวาย
ฎีกา ภายใน กำหนด เดือน หนึ่ง แต่ วันที่ ศาล
อุทธรณ์ ได้ พิพากษา นั้น ไป

๑๓๕ คู่ความอุทธรณ์
ได้ เป็น ลำดับ ศาล
ชั้น ไป ถ้า จะ ถวาย
ฎีกา ให้ ถวาย ใน
กำหนด เดือน หนึ่ง

หมวดที่ ๑๘

อนุญาตตุลาการ

มาตรา ๑๓๖ บรรดา คดี ทั้ง ปวง ซึ่ง อยู่ใน
ระหว่าง พิจารณา ถ้า ฝ่าย โจทก์ กับ ฝ่าย จำเลย
ปรานี ปรานอม ปร้อม กัน ร้อง ขอ ต่อ ศาล ให้
เปลี่ยน ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด คน เดียว ถัด หลาย คน ถัด
เป็น อนุญาต ตุลาการ ตัดสิน คดี นั้น ศาล มี
อำนาจ ที่จะ หา คดี ผู้ ซึ่ง ฝ่าย โจทก์ จำเลย ร้อง
ขอ ให้ เป็น อนุญาต ตุลาการ นั้น มา พิจารณา
ชี้ขาด ก็ ตั้ง ร้อง หนึ่ง ใด

๑๓๖ คู่ความ จะ ขอ
ผู้ ใด ให้ เป็น อนุญาต
ตุลาการ ตัดสิน
ก็ได้

๓๓๖ คำตักจะมีหมาย
เชิญผู้ที่มีความขอ
ให้เป็น อนุญา โต
ตุลาการ ไม่ได้ถูกผู้
อื่นไม่รับจะขอผู้
อื่นต่อไปก็ได้

มาตรา ๓๓๖ ถ้า โจทย์ ถูก จำเลย จะร้อง
ขอให้ผู้ใด เป็น อนุญา โต ตุลาการ คำตักเห็น ว่า
จะมีหมายเชิญ มา เป็น อนุญา โต ตุลาการ ไม่ได้
ด้วยเหตุผลอันใดแล้วก็ได้ ถ้าคำตักได้มีหมาย
ไปเชิญตามคำร้องขอ ถ้าผู้นั้นจะไม่รับเป็น
อนุญา โต ตุลาการ ก็ได้ เมื่อ การ เป็น เช่นนี้ โจทย์
จำเลย จะ ร้อง ขอให้ผู้ อื่น เป็น อนุญา โตตุลาการ
ต่อไปก็ได้

๓๓๗ ถ้า อนุญา โต
ตุลาการ หลาย คน
ความเห็น ต่าง
กันให้ เลือก อนุญา
โตตุลาการ คน ๑
เป็น ประธาน

มาตรา ๓๓๗ ถ้า อนุญา โต ตุลา การ หลาย คน
ด้วยกัน อาจ มีความ เห็น ถึง ถึง ได้ ก็ ให้
อนุญา โต ตุลาการ เลือก ผู้ เป็น ประธาน ของ
อนุญา โต ตุลาการ อีก คน หนึ่ง ถ้าหวั่น ที่ จะ ได้
วินิจฉัย ให้ เป็น ความ เห็น มาก กว่ากัน แต่ จะ
ได้ ถัดเอา ตาม ความ เห็น ข้าง มาก นั้น เป็น คำ
ชี้ขาด ถ้า อนุญา โต ตุลาการ เลือก ผู้ เป็น ประ
ธาน ไม่ตกลง กันได้ ก็ ให้ ผู้ พากษา เลือก ผู้ เป็น
ประธาน ตั้ง ขึ้น

๓๓๘ อนุญา โตตุลา
การจะตรวจถ้อยคำ
สำนวนฎาจะเรียก

มาตรา ๓๓๘ ถ้า อนุญา โต ตุลาการ จะ ตั้ง
การ ตรวจ ถ้อย คำ สำนวน โป้คดี เว้น นี้ บรรดา
ที่ คำตัก ได้ พิจารณา มา กฎ จะ ให้ เรียก พยาน มา

ประกอบ ในการ พิจารณา ออก ความ เห็น
ประการ ใด ๆ ให้ ค้าต เป็น ชุระ เรียกร้อง จัก
การ ตาม คำ ร้อง ขอ ของ อนุญา โต ตุลาการ นั้น
ตาม อำนาจ ของ ค้าต

—พยาน มาต่วยให้
ค้าต เป็น ชุระ

มาตรา ๓๒๐ เมื่อ อนุญาโต ตุลาการ ได้
พิจารณา คดี ใน ระหว่าง โจทย์ จำเลย แล้ว เห็น
ออก ความ เห็น ช้ชขาด ว่า ฝ่าย ใด ชะนะ แด แพ้
ให้ผู้ พิพภษา ตัดสิน ตาม คำ ช้ชขาด ของ อนุญาโต
ตุลาการ นั้น แต่ คำ ฎษา ชรรม เนียม นั้น ให้
กนุญาโต ตุลาการ กำหนด ให้ คู่ ความ ใช้ ตาม
กฎหมาย แต่ คำ บัวย การ ของ อนุญาโต ตุลาการ
ซึ่ง คู่ ความ ควร จะ เสีย ให้ นั้น ถ้า คู่ ความ ไม่ ได้
สัญญา ว่า กัน ไว้ กับ อนุญาโต ตุลาการ แต่ ก่อน
แล้ว ก็ ให้ ค้าต กำหนด ให้ คู่ ความ ใช้ ให้ ตาม
อัตรา คำ บัวย การ พยาน ใน พระ ราช บัญญัติ
ลักษณะ พยาน รัตน โกลสินทร ศก ๑๑๓

๓๒๐ ค้าต ตัดสิน ตาม
ความ เห็น ของ
อนุญา โต ตุลา การ
แต่ คำ ฎษา ชรรม
เนียม แต่ คำ บัวย การ

มาตรา ๓๒๑ เมื่อ คู่สว ได้ ตัด ติน บังคับ ตาม คำ
ช้ชขาด ของ อนุญาโต ตุลาการ เช่น นี้ แล้ว ฝ่าย
โจทย์ ฎฝ่าย จำเลย จะ อุตชรรณ คำ ตัด ติน นั้น
ไม่ได้ เว้น แต่ คำ ตัด ติน ของ ค้าต ไม่ ถูก ต้อง

๓๒๑ ค้าต ตัด ติน แล้ว
คู่ ความ จะ อุตชรรณ
ไม่ได้ เว้น แต่ คำ
ตัด ติน ไม่ ถูก กัม—

ศก ๑๓๕

หน้า ๑๒๑

— คำชี้ขาดของ
อนุญาโตตุลาการ

กับคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ
จำเลย จึง จะ อุตธรณ ได้

โจทก์ฤา

หมวดที่ ๒๐

ว่าด้วย ความ คน อนาคต

๑๒๒ คนอนาคตฟ้อง
ความ ได้

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใด เป็น คน ยากจน ไม่มีทรัพย์สิน
สมบัติ พอ จะ เสีย ค่า ฤชา ธรรมเนียม เมื่อ คัด
ได้ ใต้ ส่วน เป็น ที่ เชื่อ ได้ ว่า ผู้เป็น โจทก์คน นั้น
เป็น คน ยากจน เข้ม ใจ จริง แต่ มี คดี ทุก ขว ร้อน
ควร จะ ฟ้อง ร้อง ว่า กัดว่า ที่ จะ ชะนะ ได้ แล้ว ก็
ให้ คัด ยอม ให้ ผู้ นั้น ว่า ความ โดย อย่าง เป็น คน
อนาคต

๑๒๓ จำเลย ยากจน
คัดยอมให้ว่าความ
อย่างคนอนาคตได้

มาตรา ๑๒๓ จำเลยคนใด เป็น คน ยากจน
เข้ม ใจ ไม่มี ทรัพย์สิน สมบัติ พอ จะ เสีย ค่า ฤชา
ธรรมเนียม ได้ เมื่อ คัด ได้ ใต้ ส่วน เป็น ที่ เชื่อ
ได้ ว่า เป็น ความ จริง ตั้ง นั้น แล้ว ก็ ยอม ให้
จำเลย คน นั้น ว่า ความ อย่าง เป็น คน อนาคต ได้
เหมือน กัน

๑๒๔ ผู้ใดจะว่าความ
อย่างคนอนาคตของ
ศาลาก่อน

มาตรา ๑๒๔ ผู้ใด จะ ว่าความ อย่าง คน อนาคต
จะ เป็น โจทก์ ก็ได้ ฤา เป็น จำเลย ก็ได้ ต้อง ดำเนิน ตน
แล้ว ให้ การ ร้องขอ ต่อ คัด ชี้แจง เหตุ ซึ่ง คน ไม่มี

ทรัพย์สินสมบัติพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมนั้น แต่ถ้ายังไม่ได้อนุญาตของศาลก่อนแล้ว จะว่าความอย่าง คนอนาถาไม่ได้ หนึ่ง เมื่อศาลได้ฟังสำนวนแล้วคดีคำร้องขอของผู้อย่าง ว่าความอย่าง คนอนาถาไว้แล้ว ให้คดีดำเนินคำร้องขอซึ่งแจ้งนั้น ตั้งไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ ถ้าคู่ความนั้น มีพยานฎีกาหลักฐานสิ่งใด จะนำให้ศาลแต่เห็นว่า คำที่ร้องขอเป็นความไม่จริง ถ้าศาลได้สดวนได้ความจริง ตามคำร้องขอของฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ให้ยกคำร้องขอของผู้ว่าเป็นคนอนาถาเสีย

มาตรา ๓๒๕ ถ้าศาลได้ยอมอนุญาตให้ผู้ใดว่าความอย่าง คนอนาถาแล้ว ห้ามมิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมแก่ผู้นั้น

มาตรา ๓๒๖ เมื่อศาลได้อนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใด ว่าความได้ อย่าง คนอนาถาแล้ว แต่ภายหลังศาลได้คิดว่าผู้นั้น ยังมีทรัพย์สินสมบัติพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ในเวลาที่ร้องขอ นั้น ก็ตั้งฤกามา มีทรัพย์สินสมบัตินั้นพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ในเวลาที่ได้อุญาตแล้ว ก็ตั้งฤกาท่าผู้ใดรับอนุญาตนั้นชนะ

๓๒๕ มิให้เรียกค่าธรรมเนียมจากคู่ความอนาถา

๓๒๖ คู่ความเป็นคนอนาถาภายหลัง มีทรัพย์สินสมบัติฎีกาตัดสินให้ฝ่ายหนึ่งใช้แทนศาลเรียกค่าธรรมเนียมได้

คิด ค้าต ได้ คัดสิน ให้ ออกฝ่าย หนึ่ง ใ้ ค่า ขรรณ
เนียม แทน กัด ให้ ค้าต เรียก ค่า ขรรณ นียม ใน
คัดนั้น เต็ม ตาม ฮั้วรา

๑๒๗ คุ้ความเดิมิต
ค้ำตฤาประวงึความ
ค้ำตจะถอนอนุญาต
เดี้ยก็ได

มาตรา ๑๒๗ ถ้า ผู้ที่ ได้รับ อนุญาต ว่า ความ
อย่าง คน อนาคตา ประพฤคิ คน ไม่ เรียบ ร้อย ใน
ระหว่าง พิจารณา เช่น กระทำ ความ รำคาญ ให้
แก่ ค้าต ฤา ประพฤคิ ต่ง เดมิต บังคับ บัญชา ของ
ค้ำต ฤา จง ใจ ประวงึ ความ เรือง หนึ่ง หนึ่ง ใ้
ค้ำต จะ ถอน อนุญาต เดี้ย เมื่อ ไ้ ไม่ ยอม ให้
ผู้ นั้น ว่า ความ อย่าง คน อนาคตา ก็ ไ้

๑๒๘ โจทย์แกตั้ง
กถำวหาโดย ความ
เท็จ ต้อง ฐง ไม่เกิน
๖ เดือน

มาตรา ๑๒๘ คุ้ เรื่อง โจคั้ง ไ้ ได้รับ อนุญาต ผู้
ว่า ความ อย่าง คน อนาคตา เปน โจทย์ ถ้า ค้าต
พิจารณา ไ้ ความ ว่า โจทย์ จง ใจ เขา ความ เท็จ
มา แกตั้ง กถำวหา ค้าต มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ให้ เขา
ตัว โจทย์ จำ ไ้ มี กำหนด ไม่ เกิน กว่ำ หก เดือน

๑๒๙ ปรับโทษทน
ด่ำบาด

มาตรา ๑๒๙ ผู้ ไ้ เต็ม ด้ บาด ตน แด้ว เขา
ความ เท็จ มา ร้อง พราง ต้อ ค้าต เพื่อ จะ ขอ ว่า
ความ อย่าง คน อนาคตา พิจารณา ไ้ ความ จริง
ผู้ นั้น มี ความ ผิด ถาน เดมิต อำนาจ ค้าต ต้อง ไ้
ระหว่าง โทษ จำ ฐง มี กำหนด ไม่ เกิน สิบ เดือน
ฤา ปรับ เปน เงิน ไม่ เกิน พัน บาท

หมวดที่ ๒๑

ว่าต่าง แก่ ต่าง

มาตรา ๑๓๐ โจทย์ก็ดี จำเลยก็ดี จะแต่ง
 ทนายไว้ความให้ผู้ใด มาว่าต่าง แก่ ต่าง โน ค้ำถัด
 ได้ก็ได้ แต่ ถ้า ค้ำถัด เห็นสมควร เพื่อความ สดวก
 แก่ คดีนั้น ฎา เพื่อ เหตุอื่น อัน สมควรแก่ ทาง ยุติ
 ธรรมจะ บังคับให้ ตัว ความ มา ให้การ เอง ก็ ได้

มาตรา ๑๓๑ คดี เรื่อง โต้ ที่มี โจทย์ หตาย คน
 กี่ดี จำเลย หตาย คน กี่ดี ไว้ความ ถ้า ฝ่าย
 โจทย์ ฎา ฝ่าย จำเลย ต่างคนจะ แต่ง ทนายไว้ความ
 ว่า ทัก คน ฎา แต่ บาง คน จะ แต่ง ทนาย รวม ให้
 มา ว่า ต่าง แก่ ต่าง ฝ่าย ละคน ก็ ได้ แต่ ทนาย ผู้
 เดียวจะ ว่า ต่าง แก่ ต่าง ทั้ง ฝ่าย โจทย์ แล จำเลย ด้วย
 ไม่ได้

มาตรา ๑๓๒ หนังสือ ไว้ความ แก่ ต่าง ว่า ต่าง
 เช่นนี้ จะทำ ไว้ความ ที่ ค้ำถัด ได้ก็ได้ ฎา จะ
 ทำกัน ต่อ หน้า เจ้า พนักงาน ที่ มี อำนาจ จะ ทำ
 เช่น หนังสือ สัญญา กัน ก็ ได้ แต่ ถ้า ทำ ที่ ค้ำถัด ขึ้น
 ฎา แห่ง อื่น มิใช่ ค้ำถัด ที่ จะ รับ พิจารณา คดี เรื่อง
 นั้น ให้ผู้รับ ไว้ความ รับ หนังสือ นั้น มา ยัง ค้ำถัด

๑๓๐ คู่ความจะแต่ง
 ทนายได้แต่ถ้า ค้ำถัด
 จะให้ตัว มา เอง ก็
 ได้

๑๓๑ คู่ความ หตาย
 คนจะแต่งทนายรวม
 กัน ฎา แยก กันก็ได้
 แต่ ทนายคนเดียวจะ
 ว่าความทั้งสอง ฝ่าย
 ไม่ได้

๑๓๒ หนังสือ ไว้
 ความจะทำที่ค้ำถัดได้
 ฎา ทำ ต่อ หน้า พนักงาน
 งาน ก็ได้แต่อย่า ให้
 เป็น ที่ สงสัย

ที่พิจารณา แต่หนังสือไว้ความเช่นนี้ ต้อง
ให้ข้อความให้ชัดเจน อย่าให้เป็นที่เคลือบ
แคลงสงสัยได้

๓๓๓ ถ้าตัวความ
เป็นเด็กญาติพี่น้อง
เพื่อนให้คัดตงมารับ
ไว้ความ

มาตรา ๓๓๓ ถ้าตัวความเป็นเด็กต่ำอายุฤ
เป็น คน พี่น้อง ไม่มี สติ. พ่อที่ จะ ไว้ความ
ให้ ผู้ใด ผู้หนึ่ง มาว่าต่าง แก่ต่าง คดี ของตัว
ความ ได้ ก็ ให้คัด เรียก บิดา มารดาญาติ พี่น้อง
ผู้ ปัก ปัก รักษา มา ได้ ส่วน ดู แล้ว ให้ ตั้ง ผู้รับ ไว้
ความ ตาม สัมควร แก่ ผิด ประโยชน์ ของตัวความ นั้น

หมวดที่ ๒๒

ว่าด้วยตัวความตายในระหว่างพิจารณา

๓๓๔ ตัวความตาย
ฝ่ายหนึ่งขอให้เรียก
ผู้รับมรดกมาว่าต่อ
ไปก็ได้

มาตรา ๓๓๔ ความแพ่งเรื่องใด พิจารณา
อยู่ในศาล ถ้า คดี ความ ฝ่ายหนึ่ง ตาย แต่ คดี
ความ อีก ฝ่ายหนึ่ง ซึ่ง มี ประโยชน์ ใน ความ
เรื่อง นั้น จะ ร้อง ขัด ต่อ ศาล ให้ เรียก ผู้ที่ ได้
รับมรดก ฤ ปกครอง ทรัพย์สินสมบัติ ของ ผู้ตาย
มาว่าความ เรื่อง นั้น ต่อ ไป ก็ได้ แต่ ต้อง ทำ คำ
ร้อง มายื่น ต่อ ศาล

๓๓๕ คำร้องขอให้
เรียกผู้รับมรดก—

มาตรา ๓๓๕ คดีความ ฝ่ายหนึ่ง ยื่น คำร้อง ขอ
ให้ ศาล เรียก ผู้ที่ ได้ รับ มรดก ฤ ผู้รับ ปก ครอง

ทรัพย์สินสมบัติของผู้ตาย ให้มาว่าความต่อไป —ของตัวความที่ตาย
 แล้ว ศาลตรวจพิจารณาเห็นว่าสมควรจะเรียก มาว่าคดีศาลเห็น
 ผู้นั้น มาว่าความ ตาม คำร้องขอ ก็ให้ศาล ออก คำขอให้ ออก หมายถึง
 หมายถึงเรียกผู้นั้น มาว่าความ เรื่องนั้นต่อไป แต่ให้
 ศาล คัด คำร้อง โดย ย่อลง ใน หมายถึง ให้ผู้ซึ่ง จะ
 มาว่าความ นั้นทราบ ด้วย

มาตรา ๓๓๖ ผู้ที่ได้รับหมายเรียกของศาล ๓๓๖ ผู้รับมรดกจะ
 ทราบความแล้ว เมื่อคนไม่ได้เป็นผู้รับมรดก มีคำตัดได้ ใน ๗ วัน
 ฎีกาปกครองทรัพย์สินสมบัติของผู้ตายแล้ว จะมีคำ
 ตัดก็ได้ แต่ต้องมีภายในกำหนดแปดวัน นับ
 ตั้งแต่วันที่ได้รับหมายของศาล ถ้าเกินแปด
 วันแล้วจะมีคำตัดไม่ได้

มาตรา ๓๓๗ ถ้าผู้รับหมาย มีคำตัดคำ ๓๓๗ ถ้าศาลเห็น
 ร้องของฝ่ายหนึ่ง ในกำหนดว่า ตนเป็นผู้ไม่ ชอบด้วยคำตัดแล้ว
 สมควรจะรับความของผู้ตายต่อไป ถ้าศาลได้ ให้ยกคำร้องเสีย
 ส่วนใดความจริง เห็นว่าผู้นั้นไม่เกี่ยวข้องแก่
 ทรัพย์สินสมบัติของผู้ตายนั้น ก็ให้ศาล ยกคำร้อง
 ของผู้ร้องขอขึ้นเสีย

มาตรา ๓๓๘ ผู้นั้นผู้ใดซึ่งจะต้องว่าความ ๓๓๘ ผู้ที่ต้องว่าคดี
 ของผู้ตายต่อไป ตนจะมาว่าความเองฎีกาจะ ที่ตัวความตายนั้น—

—จะว่าเองฤๅ แต่
ทนายว่าได้

ให้ผู้ใดว่าความแทนก็ได้ แต่ต้องประพฤติตาม
ความในหมวดที่ ๒๑ นั้น

หมวดที่ ๒๓

ว่าด้วยละเมิดอำนาจศาล

๑๓๘ โทษผู้ปลอม
เข้ามาว่าความ

มาตรา ๑๓๘ ผู้ใดผู้หนึ่งจงใจปลอมเข้ามา
ว่าต่างแก่ต่าง ฝ่ายโจทก์ฤๅฝ่ายจำเลยก็ดี
โดยมิได้รับอนุญาตจากฝ่ายโจทก์ ฤๅฝ่ายจำเลย
ถ้าได้ส่วนได้ความจริง ให้ตั้งโทษผู้หมิ่น
ประมาทนั้น ให้จำไว้มิเกินกว่าสิบสองเดือน
ฤๅให้ปรับเป็นเงินพิไย มิเกินกว่าพันบาท ฤๅ
ทั้งจำทั้งปรับด้วยก็ได้

๑๔๐ โทษผู้หมิ่น
ประมาทผู้พิพากษา
แต่ศาล

มาตรา ๑๔๐ ผู้ใดหมิ่นประมาท แก่ผู้
พิพากษาใน เวลาทำการ ตามหน้าที่ในศาล ฤๅ
หมิ่นประมาทต่อศาลใด ๆ ด้วยกายก็ดี ด้วย
วาจาก็ดี ซึ่งมิสมควร ให้ตั้งโทษแก่ผู้หมิ่น
ประมาทนั้น ให้จำไว้มิเกินกว่าสิบสองเดือน
ฤๅให้ปรับเป็นเงินพิไย มิเกินกว่าพันบาท
ฤๅทั้งจำแต่ปรับด้วยก็ได้

๑๔๑ ผู้พิพากษาจะ
สั่งให้จับผู้หมิ่น—

มาตรา ๑๔๑ ถ้าผู้ใดมากระทำการหมิ่นประมาท
ต่อผู้พิพากษา ฤๅศาล ตั้งกล่าวไว้ในมาตรา

หน้า ๑๒๘

ศก ๑๓๕

ที่ ๑๔๐ ผู้พิพากษาจะสั่งให้จับตัวผู้หมิ่นประมาท
คุมขังไว้ ถ้าจะจับได้ไม่ให้เขาค้าด มี
กำหนดเวรเท่าใดก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นสมควร
จะตัดสินลงโทษผู้หมิ่นประมาทนั้น ในวันเดียว
นั้นก็ให้ตัดสินตามควรแก่โทษานุโทษ

หมวดที่ ๒๔

ว่าด้วย พระราชกำหนดกฎหมาย เดิม

มาตรา ๑๔๒ บรรดาข้อพระราชกำหนดกฎหมาย ๑๔๒ ยกเลิกกฎ
เดิม ข้อใดซึ่งขัดขวางกับ พระราชบัญญัติ วิธี
พิจารณาความแพ่งนี้ให้ยกเลิกเสีย

คำ ขรรณเนียม	คำต ในต้นนาม ฉักตยัยคัขรรณ แฉคำตมณฑล	คำตเมือง	คำต โบริดฎา ฎาคำตแขวง
๑ คำ คัด ลิ่น เรือง ๓	๗ บาท---	๖ บาท...	๕ บาท....
๒ คำ รับ พ้อง	๕ บาท---	๒ บาท...	๓ บาท.....
๓ คำ ชิน คำต ตาม ทุน ทรพัย ตั้ง แต้ ทุนทรพัย ๓๐๐ บาท ตง มา เป็นเงิน ตั้ง แต้ ทุนทรพัยกว่า ๓๐๐ บาท	๒ บาท ๓๒ อัฐ	๒ บาท ๓๒ อัฐ	๒ บาท ๓๒ อัฐ
เป็น เงิน ตั้ง แต้ ทุน ทรพัย ๒๐๐ บาท	๕ บาท---	๕ บาท...	๕ บาท...
ชิน ไป เป็นเงิน	๓๐๐ ๓๖ ๒ กิ่ง	๓๐๐ ๓๖ ๒ กิ่ง	๓๐๐ ๓๖ ๒ กิ่ง
๔ คำ ไร่ ความ ฎาคำ ทำ หนังสือประกัน	๕ บาท....	๓ บาท...	๒ บาท...
๕ คำ หมายถึง คน ที่ อย ใน จังหวัดคำตภายใน ๕๐ ๓	๖ บาท....	๓๒ อัฐ	๓๒ อัฐ
เป็น เงิน แต่ ถ้า ผัก กล้วย กล้วย กล้วย จาก คำตกว่า ๕๐ ๓ ชิน ไป ให้ คัดคำขรรณเนียมระยะทาง ที่เดิน ไปนั้น ออกทุก ๆ ๕๐ ๓ แต่ เคษ ของ ๕๐ ๓ ๓	๓๖ อัฐ	๓๖ อัฐ	๓๖ อัฐ

(ต่อ หน้า)

คำขรมเนียม	คำสโนสนนาม ตติคยัตติขรม แถคำตมณฑก	คำตเมือง	คำตโบว์ตภา ตุคำตแวง
๖ คำบวยการพยาน คาม อติราพิท คำ ขรมเนียมท่าย พระราชบัญญัติ ตักขณพยาน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๓			
๗ คำทเหตุ มีคำฎวธิ่งขอ ต่าง ๆ	๔ บาท.....	๒ บาท.....	๑ บาท.....
๘ คำหมาย บังคับ ๆ หมาย คำสั่ง	๔ บาท.....	๓ บาท.....	๒ บาท.....
๙ คำคัดค้านอน ๓๐๐ คำ ต้น ๓๒ ยี่ฐู่ ต่อไป ๑๐ คำ ต่อ ๖๖ ยี่ฐู่ รวมทง คำเขียน คำหมก คำกระดาษ แถคำ ตอม ทาน ให้แก่ผู้ขอ เต็วจด้วย			
๑๐ คำขอนความเป็บบทึชบ (เข้าเทอถำนัน เร็วได้ เหมือน คำต แวง)	๔ บาท.....	๓ บาท.....	๒ บาท.....

แบบที่ ๑

แบบ คดีซึ่ง เป็น ข้อ มูล เถียง กัน

คู่ ความ ทำ ตัญญา ละ ข้อ ประเด็น มา ให้ คัด พิจารณา ตัดสิน

คัด

วันที่

เดือน

วันโกสินทร ศก ๖๓

โจทก์

ข้อ มูล เถียง ในระหว่าง

จำเลย

คัด มี คำสั่ง ให้ ข้อ มูล เถียง ซึ่ง เป็น คดี

ไม่ ระหว่าง

โจทก์ แล

จำเลย

ไว้ พิจารณา ตัดสิน ให้

ไม่ต้อง มี คำฟ้อง

แต่ คำ ให้ การ เป็น ถ้อย

คำ ดำเนิน

ข้อ ที่ มูล เถียง กัน นั้น มี (เท่า นั้น) ข้อ แจง อยู่ ข้าง หดง นั้น แล

โจทก์ ยอม รับ ตาม ข้อ ความ ข้าง หดง นี้ แล

แต่ จำเลย ไม่ ยอม รับ ตาม ข้อ ความ นี้

(เช่น ข้อ)

โจทก์

จำเลย

ประทับ ทรา

แบบที่ ๓

หมายนัดว่าความ มะโน ตำรวจ

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก ๑๒

โจทย์

จำเลย

คดีในระหว่ง

หมายมายัง จำเลย ด้วย โจทย์ฟ้อง คดี ศาล
มีขอความแจ้งไว้ให้ทราบต่อไป นำหลัง (เท่า นั้น) ขอแล้ว ให้จำเลย
มาแก้คดีที่ศาลนี้ เมื่อวันที่ เดือน

รัตนโกสินทรศก ๑๒ เวลา

ถ้าจำเลยรู้หมายแล้ว แต่ไม่มาแก้คดีเอง ถ้าไม่แต่ง ทนาย
ไว้ความ ให้มาแก้ต่าง ตามกฎหมาย ทั้งตาม กำหนดนัด ใน หมายนี้
ศาลจะบังคับไป ตามอำนาจ แต่ เห็นว่า เป็น ยุติธรรม

ผู้พิพากษา

ข้าพเจ้า

โจทย์

ได้ฟ้องคดีเรื่อง นี้ แต่ได้ขอ ให้ศาล ออก หมาย ฉบับ นี้

รายงาน นัการ

ข้าพเจ้า ได้นำ หมาย ฉบับนี้ ไป ให้จำเลย ต่อ วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

แล้ว

แบบที่ ๓

หมายเรียก ในคดีฉ้อฉล เรื่อง ตัวผิด ใช้เงินฤๅตัวผิดตั้งเงิน

ไม่ศาล

ณ

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก ๑๒

โจทก์

คดีในระหว่าง

จำเลย

หมายมายัง..... จำเลย ทราบ ด้วยศาล
มีได้บังคับให้มาศาลภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายนี้
เป็นต้นไป รวมทั้งวันที่ได้รับหมายนั้นด้วย เพื่อจะได้ขอ
อนุญาตต่อศาล ในการต่อสู้คดีเรื่องนี้ หากไม่ศาลจะตัดสิน
ให้แพ้แก่โจทก์ทีเดียว

(ลงชื่อ)

ผู้พิพากษา

ตราของศาล

(ข้อ แบบ ที่ ๓)

..... โจทย์หาว่าเงินติด..... เจ้าเคย อยู่
 เป็น ต้น เงิน..... ดอก เบี้ย..... ด้วย ฎา ย้ง ค้าง
 ต้น เงิน แดดดอก เบี้ย อยู่ เพียง จำนวน เงิน..... ตาม ตัวผิดใช้เงิน
 ฎา ตัวผิดสั่ง เงิน..... ซึ่ง โจทย์จะ เป็น ผู้ ด้รับ เงิน ตาม ตัว ที่ คัดสำเนา
 ข้อ มา ณ

(ที่ ว่าง สำหรับ สำเนา ตัว)

ถ้าเจ้าเคย ยอม เสีย เงิน ให้ แก่ โจทย์ ภาย ใน วัน
 นับ แต่ วันที่ เจ้าเคย ด้รับ หมายถึง เป็น ต้น ไป แลว ศาล ก็ จะ สั่ง ให้ ยกคดี
 นี้ เป็น อัน เด็ด แลว กัน

คำเตือน

ถ้าภายใน ๗ วัน ตั้งแต่ได้รับ หมายถึง ต้น ไป รวมทั้งวันรับ
 หมายถึง นั้น เจ้าเลย ไม่มาขอ อนุญาต คือ ผู้คัดค้าน ศาลจะ
 ต้อง ตัดสิน ให้ เจ้าเลย ไร้เงิน ที่เดียวกับ ทั้ง ค่า ขรรมน เนียม ศาล ด้วย แล้ว
 เจ้าเลย จะ พ้อง อุทธรณ์ ต่อ ไป ไม่ได้

เมื่อ เจ้าเลย มา ขอ อนุญาต ต่อ ศาล ใน การ ที่ จะ ต่อ ผู้คัดค้าน
 เจ้าเลย ฤๅ คน อื่น ดำเนินการ แล้ว ให้ การ แสดง ให้ เห็น ว่า เจ้าเลย ยังมี
 ข้อ ต่อ ผู้คัดค้าน ฤๅ มี เหตุ อื่น สมควร ที่ จะ ต้อง ให้ เจ้าเลย ต่อ ผู้คัด
 ไป ฤๅ ยอม บาง เงิน ไว้ ถัดมา ศาล เฉพาะ แต่ ที่ รับ ก่อน ที่ ไม่ รับ
 จะ ต่อ ผู้คัดค้าน ไง!

สำนักหอสมุด

แบบที่ ๔

แบบเรื่อง รวด ขึ้น ต่อ ค้าง เป็น พ้อง

ค้าง
 วันที่ เดือน วัน
 คดีในระหว่าง โจทย์
 จำเลย

ข้าพเจ้า ตั้ง บ้าน เรือน อยู่ ตำบล อำเภอ
 เมือง ขอ ประทาน ขึ้น พ้อง ต่อ อธิบดีผู้ พพากษา ค้าง
 มีขอ ความ ขอ แจง อยู่ ข้าง หน้า หลัง ต่อ ไป นี้
 จำเลยชื่อ อยู่ ตำบล อำเภอ เมือง
 ข้าพเจ้า โจทย์

หมาย

ให้ส่ง พ้อง ฉบับ นี้ ให้ จำเลย ทราบ และ ให้ จำเลย ทำคำ ให้ การ
 มีขึ้น ต่อ ค้าง ภายใน ๗ วัน นับ ตั้งแต่วันที่ ได้รับ หมาย ฉบับ นี้
 หมายแต่วันที่ เดือน วัน
 ผู้ พพากษา

รายงาน นักการ

ข้าพเจ้า ได้นำ พ้อง ฉบับ นี้ ให้ จำเลย ทราบ เมื่อวันที่
 เดือน วัน เดือน ปี

แบบที่ ๕
แบบคำให้การ

ศาล

คดีในระหว่าง

โจทก์

จำเลย

ข้าพเจ้า

จำเลย

ตั้ง บ้าน เวียง อยู่ตำบล

อำเภอ

เมือง

ขอ ประทานให้ การ แก่ พ้อง ของ โจทก์ ตั้ง จะ ถ้าว ค่อ ไป นี้

- ข้อ ๑
- ข้อ ๒
- ข้อ ๓
- ข้อ ๔

(เช่นชื่อ)

จำเลย

แบบที่ ๒ -

แบบ หมายถึง หนี้ พัง ความ ช้น ชู้ ต้อง ด้ถาน

ศาล.....

วันที่.....เดือน.....รัตนโกสินทร ศก

คดีใน ระหว่าง

โจทย์

จำเลย

มายัง.....โจทย์.....(ฎาจำเลย)

ศาล หนี้ ให้ มา พัง ความ ช้น ชู้ ต้อง ด้ถาน เมื่อวันที่.....

เดือน.....รัตนโกสินทร ศก.....เวลา.....

พร้อม กัน ที่ ศาล

คำเตือน ด้ถ

ใน ช้น ชู้ ต้อง ด้ถาน โจทย์จำเลย ไม่ ต้อง พา พยาน มา ด้ถ
ถ้า ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย ขาด ศาล ด้ถ กัน ทั้ง ต้อง ฝ่าย จะ ยก เลิก คดี
ด้ถ ถ้า ฝ่าย โจทย์ ขาด ศาล แต่ ถ้า คดี นั้น จำเลย ด้ถ ให้ การ ปฏิเสธ
ทุก ข้อ หา จะ ยก พ้อง ของ โจทย์ ด้ถ

ถ้า ฝ่าย โจทย์ ขาด ศาล แต่ คดี นั้น จำเลย ด้ถ ให้ การ รับ
จะ พิพากษา แต่ ข้อ ที่ จำเลย ให้ การ รับตาม เนื่อ หา

ถ้า ฝ่าย จำเลย ขาด ศาล จะ พิจารณา ล้นฉนวน โจทย์ ไป ฝ่าย ด้ถ

(ตั้งชื่อ)

ผู้พิพากษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๖

แบบสำรวจ ความพึง

แบบสำรวจความพึง นั้น ให้ มี ชื่อ แด่ ตำบล ที่ นี้

ศาล พิเคราะห์คดี กับ จำนวน บริษัท โกสินทร ศก ดำหรับ
 ดำเนิน ใน เมือง คน แดว ให้ มี ตาราง สำหรับ จัด ชื่อ ความ
 ทั้ง ว่า ต่อ ไป นี้ ด้วย คอ

- ๑. วันที่ยื่นฟ้อง
- ๒. เลขหมายดำคดี
- ๓. โจทย์ {
 - (๑) ชื่อ
 - (๒) คำหารูปพรรณ
 - (๓) ที่อยู่
- ๔. จำเลย {
 - (๑) ชื่อ
 - (๒) คำหารูปพรรณ
 - (๓) ที่อยู่
- ๕. คำร้อง {
 - (๑) โจความ
 - (๒) จำนวนฎากราคา
 - (๓) พ้องครบกำหนดควรฟ้องเมื่อใด
- ๖. มาศาล {
 - (๑) วันนัดคู่ความมาพร้อมกัน
 - (๒) โจทย์
 - (๓) จำเลย

(ต่อ แบบ ที่ ๗)

๖	คำตัดสิน	{	(๑) วัน (๒) ให้แก่ผู้ใด (๓) ให้สิ่งใด แต่เป็นจำนวนเงินเท่าใด
๗	อุทธรณ์	{	(๑) วันอุทธรณ์ (๒) คำตัดสินอุทธรณ์
๘	เรื่องตามคดี	{	(๑) วันขอให้เร่ง (๒) วันมีคำสั่งให้เร่ง (๓) ให้เร่งต่อผู้ใด (๔) สิ่งใด แต่เป็นเงินจำนวนเท่าใด
	เร่งได้	{	(๑) จำนวนเงินที่สั่งต่อศาล (๒) ยึดถือเอาสิ่งใดไว้แล้ว (๓) หมายความว่าเร่งได้เงิน ฎายึดสิ่งใด มีวันด้วย

แบบที่ ๘

แบบ แจ้ง ความ ยก คดี ตง มาณูชั พิจารณา

ค้าต
 วัน ที่ เดือน รัตน โกสินทร ศก
 คดีในระหว่าง โจทย์
 จำเลย
 มา ยั โจทย์ ฎา จำเลย
 ค้าต จะ ยก คดี เรื่อง นี้ จาก มาณูชั พ้อง ตง ใน มาณูชั พิจารณา
 ณวันที่ เดือน รัตนโกสินทร ศก
 ถ้า มี เวดา ค้าต จะ พิจารณา ใน วัน เดียว กัน นั้น ถ้า ไม่มี
 เวดา ก็ จะ นัด พิจารณา ใน วัน ขึ้น ต่อ ไป ถ้า จะ นัด พิจารณา ต่อ ไป
 วัน ไต ค้าต จะ นัด ให้ ทราบ

จ่านักหอสมุด

คำเตือน สติ

ถ้าฝ่าย โจทย์ฎา จำเลย จะขอ ให้ศาลเลื่อนวัน พิจารณาต่อไป เพื่อเหตุ เช่นว่า ยัง ไม่ได้ตัว ผู้ที่จะ เป็น องค์ พยาน มา เป็น คน แล้ว ให้ โจทย์ฎา จำเลย มี พยาน หลักฐาน ตั้งแต่ ปาก หิ้ง ขึ้น ไป ให้ศาลเห็น ตาม เหตุผล ที่ ตน ร้อง ขอ แล้ว ให้ รับ แจง คอ ศาล ๆ จะ ได้ นัดหมาย ให้ ใน เวลา วันนัด พิจารณา นั้น ให้ฝ่าย โจทย์ฎา จำเลย นำ พยาน แล บรรดา ทรัพย์ หนังสือ แล หลักฐาน ซึ่ง จะ ใช้ ได้ ใน คดี ของ ตนมา ให้ พร้อมกัน ด้วย ศาล จะ ต้อง การ ตรวจ ใน เวลา ที่ พิจารณา อยู่ นั้น ถ้ามี ได้นำมา ใน เวลา ที่ ศาล ต้อง การ จะ พิจารณา แล้ว ถึงจะ นำมาภายหลัง ศาล ไม่ จำเป็น จะ ยอม พิจารณา ให้เลย ถึงจะ ยอม ตรวจให้ ใน ชั้นหลัง ก็จะต้อง เสีย ค่าธรรมเนียม ให้แก่ฝ่ายหนึ่งฎาค่าใด ๆ อีก ตามอัตรา ที่ศาลเห็นสมควร จะให้ เสีย

ถ้า โจทย์ฎา จำเลย จะขอ ให้ศาลหมาย เรียก พยาน ฎาหลักฐาน ใน คดี เรื่อง ใด ซึ่ง ตัว จะ พา มาเอง ไม่ได้ ก็ ให้ รับ แจง ความ คอ ศาล ขอ ให้ศาล มี หมาย เรียก เพราะ จำ จะ ต้อง มี เวลา ที่ จะ บอกกล่าว ให้ พยาน วิตถุ ก่อน เวลา ที่ ต้อง มา ศาล ตาม สมควร แต่ ถ้า จะ ต้อง ให้ พยาน นำ หนังสือ สำคัญ อย่าง ใด มาด้วย ก็ จะ ต้อง บอกกล่าว ไป ใน หมาย เรียก พยาน ให้ พยาน ทราบ ขอ ความ ชัดเจน ด้วย

โจทย์ฎา จำเลย จะ อ้าง ผู้ใด เป็น พยาน เป็นต้นว่า บุครภรรยา สามี ซ้ำ ทาย ของ ตน ฎา ผู้ที่ เขา ร่วม หัน ส่วน กัน แม้แต่ ว่า โจทย์ฎา จะ อ้าง จำเลย ฎา จำเลย จะ อ้าง โจทย์ฎา เป็น พยาน ก็ อ้าง ได้ ไม่ห้าม ปราบ

(ลงชื่อ) ผู้พิพากษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๖

หมายเรียงตัว พยาน ความแพ่ง

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

โจทก์

คดีในระหว่าง

จำเลย

หมาย ความ มา ยัง

ศาล บังคับ โดย หมายนี้ ให้ พยาน มา ศาล

ณวันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

เวลา

เพื่อ จะ พิจารณา ความ ซึ่ง (ใน ที่นี้ ให้ แจง ความ

โดย ตั้ง เขา ให้ ชัด ว่า เป็น ความ กัน อย่างไร)

แต่ พยาน ต้อง มา

ศาล ทุก วัน ไป กว่าจะ ชำระ ความ ให้ แล้ว

จะ ได้ บอก ความ ตาม คำ

อ้าง ของ ฝ่าย

(ถ้า เป็น พยาน ข้าง ฝ่าย ไต ก็ ให้ ตั้ง ใน ที่นี้ ว่า

จะ ได้ ให้ การ ข้าง ฝ่าย นั้น)

(ลง ชื่อ)

ผู้ พกษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๐

แบบหมาย คำสั่ง ให้ ยึด ททรัพย์ สัมบัติ ของ ผู้แพคดี

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

คดีในระหว่าง

โจทก์

จำเลย

หมาย (ชื่อผู้แพคดี) มาถึง (ลงชื่อ เจ้าพนักงาน ซึ่งจะ
 เป็น ผู้ยึด ททรัพย์ สัมบัติ) ด้วยเมื่อ วันที่ เดือน
 รัตนโกสินทร ศก

ศาล ได้ ตัดสิน ความ เรื่อง นี้ แต่ มี คำสั่ง ให้

(ชื่อผู้แพคดี) เสียเงิน ให้ แก่ (ผู้ควร จะ ได้ รับ)

เป็น จำนวนเงิน ตาม คำตัดสิน ผู้แพคดี ยัง หา ได้ ใช้เงิน ให้ ตาม

กำหนด ไม่ ผู้ชนะ คดี ได้ ร้อง ขอ ให้ เก็บ ททรัพย์ สิ่ง ของ

ผู้แพคดี จำหน่าย ใช้เงิน ตาม คำตัดสิน เพราะ ฉนั้น ให้ เจ้าพนักงาน

ซึ่ง จะ ให้ เป็น ผู้ยึด ททรัพย์ สัมบัติ ของ ผู้แพคดี ยึด บรรดา ททรัพย์ สัมบัติ

ของ ผู้แพคดี ให้ คืน ซึ่ง แล้ว ให้ ทำ บัญชี มา แจ้ง ต่อ ศาล ฯ

จะ ได้ สั่ง ให้ จัด การ ตาม ศาล เห็น สสมควร การ ที่ จะ ยึด ททรัพย์ สัมบัติ

ให้ เจ้าพนักงาน ยึด ไว้ ให้ คืน จำนวนเงิน ที่ ศาล ได้ ตัดสิน แต่ คู่มี คำ

ขอร้อง ซึ่ง ผู้ควร จะ ได้ ฯ เสีย เมื่อ ร้อง ขอ ต่อ ศาล ให้ ยึด ททรัพย์

สัมบัตินั้น แต่ ให้ คู่มี คำ ใช้ ด้อย โน การ ที่ จะ ขาย ทอด ตลาด นั้น ด้วย

(ต่อ แบบที่ ๓๐)

แต่ การ ที่ ยศ ทรพ ย ส ม บ ต น
 เครื่อง นึ่ง ห้ม หดับ นอน ของ ผู้ แพ ศ ค
 ตาม ส ม ค ว ร น
 แต่ ห้า ม มี ให้ ยศ เหา เครื่อง มือ สำ หรับ หา เลยง ช พ
 ปร ระ มา ณ ร าค า ไม่ เกิน ย ส ี บ มา ท

(ด ง ช ี อ)

ผู้ พ พ ก ษ า

ตราของศาล

๑๕

เจ้าพนักงานหอสมุด

แบบที่ ๑๑

แบบ ดำรง ความ อุตธรรม

ดำรง ความ อุตธรรม นั้น ให้มี ชื่อ ศาสตร์ แล ตำบล ที่ หนึ่ง ศาสตร์
 อุตธรรม กับ จำนวน ปี วัน กโถติ นทร ศก สำหรับ ดำรง นั้น ใน เมือง ศัน
 แล้ว ให้มี คราง สำหรับ จด ข้อ ความ ดัง ว่า ต่อไป นี้ ด้วย คือ

- ๑ วันที่ จด ดำรง
- ๒ เลข หมาย ลำดับ เรื่อง ความ อุตธรรม
 - (๑) ชื่อ
- ๓ ผู้ร้อง อุตธรรม
 - (๒) คำหนี
 - (๓) ที่อยู่
- ๔ ผู้แก้ อุตธรรม
 - (๑) ชื่อ
 - (๒) คำหนี
 - (๓) ที่อยู่
- ๕ อุตธรรม คำตัดสิน
 - (๑) ศาสตร์ไหน
 - (๒) เลข หมาย คดี เติม
 - (๓) ใจ ความ อุตธรรม
 - (๔) จำนวน เงิน ฤ รากา
- ๖ มา ศาสตร์
 - (๑) วัน นัด คู่ ความ มา ศาสตร์
 - (๒) ผู้ร้อง อุตธรรม
 - (๓) ผู้แก้ อุตธรรม
- ๗ คำ ตัดสิน
 - (๑) วัน
 - (๒) คง เติม ยก เสีย ฤ แก่ คำ ตัดสิน
 - (๓) เบน สิ่ง ไร ฤ จำนวน เงิน เท่าไร

ประกาศ

สำหรับ ข้าหลวง พิเศษ จัดตั้ง ศาล หัว เมือง

จะ กำหนด โทษ ผู้แพคดีที่มีโทษ หลวง

รัตน โกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศ ทราบทั่วกัน ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ตั้งข้าหลวง พิเศษ ออกไปจัดการ ศาล ยุติธรรม ตามหัวเมือง ความแจ้ง อยู่ในพระราชบัญญัติ แต่ประกาศ ซึ่งลงวันที่ ๒๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้นแล้ว

มีพระราชดำรัส โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมสั่งว่า เมื่อข้าหลวง พิเศษได้ ออกไป จัดตั้ง ศาล หัว เมือง ขึ้นใด ๆ ขึ้น ตามพระบรมมณู ศาล หัวเมือง ให้ศาล เหล่า นั้นใช้ลักษณะ พิจารณาคดีมีโทษ หลวง ซึ่งได้ตราพระราชบัญญัติไว้ เมื่อ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ แต่ให้ใช้พระราชบัญญัติ พิจารณาความแพ่ง ซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ เมื่อ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ ทั่วทุกศาล

อีกประการหนึ่ง การที่จะกำหนดโทษผู้แพคดีมีโทษ หลวง ทั้งปวงนั้น แต่ก่อน มาเคยนำคำ ปฤกษา ขึ้น กราบ บังคม ทูล พระกรุณา โทษ อย่างไรก็ดีว่าไว้ใน กฎหมาย เป็น หาดาย ๕ สถาน ก็ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ทรงกำหนดโทษ ตามสมควร แก่โทษานุโทษ มีพระ

อัยการ เป็น แบบแผน อยู่ใน กรม ราช เลขา นการ แด่ว การ ที่ ผู้ พิพากษา
 คัด ยุติ ธรรม ซึ่ง ข้า หลวง พิเศษ จะ ได้ จัด ขึ้น ตาม พระ ธรรมนูญ คัด
 หัว เมือง จะ วาง กำหนด โทษ ผู้ผิด ใน คดี มี โทษ หลวง ตาม ความ ใน
 มาตรา ๓๘ แห่ง พระ ธรรมนูญ คัด หัว เมือง แต่ มาตรา ๓๖ แห่ง ลักษณะ
 พิจารณา คดี มี โทษ หลวง รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕ ให้ พิพากษา กำหนด โทษ
 เทียบ ตาม บท พระ อัยการ ที่ได้ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า โปรด กระหม่อม
 กำหนด พระ ราช อาญา ใน คดี มี โทษ หลวง มา แต่ ก่อน นี้

ประ กาศ มา ณ วันที่ ๒๓ เดือน ตุลาคม รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๒๐๐๗ ใน รัช ภาต บั ตย บั น นี้

พระ ราช บัญ ญัต

ว่า ด้วย ไม้ ชุง แด ไม้ ท่อน

ที่ ดอง ตรา ตบ เลื่อน

มี พระ บรม ราช โอง การ ใน พระ บาท สมเด็จ พระ ปรมินทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระ จตุ รจอม เสด็จ เจ้า อยู่ หัว ตำรับ เห็น เกล้า เห็น
 กระหม่อม ให้ ประ กาศ ให้ ทราบ ทู กัน ว่า ได้ ทรง ทราบ ว่า ของ รุติ
 พระ บาท ว่า ไม้ ชุง แด ไม้ ท่อน ที่ คัด พัน ใน ป่า แต่ ที่ ปัด ย่อย ต้อง ลง
 มา ใน ตำรับ มัก มี ผู้ รวย อดบ าก หรือ เขา ไฟ จุด เผา รอย ตรา เจ้า
 ของ เดิม ที่ ต่ ประ จำ คน ไม้ ให ้ ตบ เลื่อน เพื่อ จะ ได้ ลัก ไป ซ้อ ขาย ไม้ ให
 เจ้า ของ เดิม จำ ไม้ ของ ตัว ได้ ณ อยู่ เหนือ ๆ เป็นการ ขาด ผล ประ โยชน์

0010/466

ของ ลูกค้าวานิช ที่ ประกอบ การ รับเช่า ทำ แล ซื่อ ขายไม้ โดยสุจริต จึงทรง
 พระ กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศ พระราชบัญญัติ
 เพิ่มเติมใน การ ตรวจไม้ ซื่อไว้ เพื่อจะ รักษา ผล ประโยชน์ ของ ลูกค้า
 วานิช ซึ่ง ประกอบ การ รับเช่า ทำ ซื่อ ขายไม้ ดัง ใ้

มาตรา ๓ บรรดาไม้ซุง หรือไม้ท่อน เมื่อต้อง ลง มาถึง ที่ด่าน
 ภาษีไม้มือที่ เมืองไชยนาท กัด หรือถึง ด่าน ที่ตรวจไม้แห่ง ใด ๆ ซึ่ง
 เสนาบดี กระทรวง มหาดไทย จะตรวจให้คง ซื่อไว้ โดยได้ประกาศ แก่
 มหาชนให้ทราบตาม ประเพณี แลฉนวน กัด ถ้าแต่ไม้คนใด เจ้าพนักงาน
 ด่าน ซื่อสัตย์ เห็น ว่า รอย ตรา หรือคำหนิ รอย ค้อน ซึ่ง ตี ประจักษ์ ด้
 วิปลาศ์ประการใด เป็น คັນ ว่า ตี ตรา หลาย รูป หลาย อย่าง ซื่อ ซ้ำ รอย
 กัด กัด หรือ ว่า ทำให้ รอย ตรา แล คำ หนิ สบ เดือน ด้วยการ ถาก
 หรือเอาไฟเผา หรือด้วย ประการ ใด ๆ กัด ให้ เจ้า พนักงาน ด่าน จับไม้
 เหล่านั้น ยึดไว้ จนกว่า จะ ได้ ได้ ส่วน ตาม ภาระ บณ พิจารณา ที่ จะ กล่าว
 คือไปข้างหน้า ให้ เป็นการ คลอง ประการ ใด แล้ว จึง จะ ปลดปล่อย
 เหล่านั้นไปด้

ตมึง บรรดาไม้ซุง หรือไม้ท่อน ที่มี ได้ มี รอย ตรา อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด
 คู่บ้าน ลำตาญี่ไว้กับคน เมื่อ ต้อง มาถึง ด่าน ภาษีไม้มือที่ เมืองไชยนาท
 หรือ ด่าน ตรวจด่านใด ที่ ได้ ว่า มาแล้ว ให้ ถือ ว่า ไม้ เหล่า นั้น เป็น ของ
 หลวง ทัง ดัน

08/10/2๕66
 มาตรา ๒ เมื่อถึง วันที่ ๓ ขึ้นเดือนใหม่ ทุก ๆ เดือน ให้เจ้าพนักงาน

ใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ ประกาศโฆษณา การ ที่ได้ จับ ยึด
 ไม่ได้ ตาม ความใน มาตรา ๓ ตามที่ได้ มี ใน เดือน ที่ ดัง มา แล้ว
 ใน ประกาศ นั้น ให้บอก คำนิรूप พรณไม่ ที่ได้ จับไว้ แต่ให้บอก กำหนด
 แก่ผู้ ซึ่ง จะ ย่าง ว่า คน เป็น เจ้า ของ ให้ ทำ เรือง ราว ร้อง ขอ มา ยื่น ต่อ
 เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ นั้น ภายใน ๓ เดือน
 นับ ตั้งแต่วันที่ ได้ โฆษณา การ ประกาศ เป็น ต้น ไป

อนึ่ง ให้เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ รินตั้ง
 ประกาศ ที่ได้ มา แล้ว ไป ยัง สถานที่ ต่าง ๆ คือ

๑ ให้บอก เข้า มา อาจ เจร ภา ระ ทรวง มหาดไทย เพื่อ จะ ได้ ปิด ได้
 ณะ ที่ เกิด เหย ใน บริเวณ ศาล ว่า การ ภา ระ ทรวง และ จะ ได้ รับ ส่ง ไป
 ยัง ศาล กง สัต ต่าง ประเทศ แห่ง ละ ละ บับ ๑

๒ ให้ส่ง ไป ยัง ศาล กง สัต ต่าง ประเทศ ณะ เมือง นคร เซียง ไห้ม แต่
 เมือง น่าน แต่ ให้ ส่ง ไป บัด ไว้ ตาม ศาล ยติ ธรรม ใน หวัง เมือง ฝ่าย เหนือ ซึ่ง มี
 มา ไม่ กต่าง คือ เมือง นคร เซียง ไห้ม เมือง ต้า พุน เมือง นคร จำ ปาง
 เมือง แพร่ เมือง น่าน เมือง คาก เมือง กำ พง เพ็ชร เมือง
 สวรรคโลก เมือง อัคร ตีรุ เมือง พิไชย แต่ เมือง พิศ นโลก ให้ ค้น
 ทั้ง หลาย ใน ที่ นั้น ๆ ได้ ทราบ

มาตรา ๓ ตั้ง วันที่ ๑ เดือน กุมภาพันธ์ ครี ๑ แต่ วันที่ ๑
 เดือน สิงหาคม ครี ๑ ทุก ๆ ปี ให้เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ
 เก็บภาษีไม่ ทำการ ได้ ส่วน คน ใน เรือง ไม่ บรรดา ที่ได้ จับไว้ ใน ตาม เดือน

ที่ ต้อง มาแล้ว หรือ ที่ จะ ได้ ตก ค้าง มากกว่า นั้น ตาม ความ ที่ ได้ ว่าไว้ ใน มาตรา ๒

ถ้า หาก ว่าไม่ ที่ จบ ใ้ รាយ ใ้ มี ผู้ ร้อง ขอ แต่ เจ้า ของ เดียว เมื่อ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน ใ้ ได้ ได้ ส่วน เสร็จ แล้ว จะ มอบ ใ้ ให้ แก่ ผู้ ร้อง ขอ หรือ จะ ส่ง ใ้ ไม่ ตง มา ยัง กรุง เทพ ฯ ตาม ความ ที่ ว่าไว้ ใน มาตรา ๔ ก็ ได้ ทั้งนี้ ตาม แต่ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน จะ เห็น สัม ควร แก่ หดิ ฐา น โภ คาว ที่ ได้ ส่วน นั้น

ถ้า หาก ว่าไม่ ที่ จบ ใ้ รាយ ใ้ มี ผู้ ร้อง ขอ เป็น หตาย เจ้า ของ เมื่อ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน ใ้ ได้ ได้ ส่วน เสร็จ แล้ว จะ ตัด ส่วน มอบ ใ้ รายนั้น แก่ ผู้ ร้อง ขอ เจ้า ของ เดียว หรือ หตาย เจ้า ของ แม้ ผู้ ร้อง ขอ ใ้ รายนั้น ทุก ๆ เจ้า ของ ได้ ทำ หนังสือ ยอม ตาม ความ ที่ ตก ตา นั้น ก็ ตัด ส่วน ได้ หรือ จะ ส่ง ใ้ ไม่ ตง มา กรุง เทพ ฯ ตาม ความ ที่ ว่าไว้ ใน มาตรา ๔ ก็ ได้ ทั้งนี้ แล้ว แต่ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน จะ เห็น สัม ควร แก่ เหตุ ผล

มาตรา ๕ บรรดา ไม่ ที่ จบ ใ้ (นอก จาก ไม่ ที่ มี ใ้ มี รอย ตรา ประจำ ติน ซึ่ง ถือ ว่า เป็น ของ หตง ตาม ความ ใน มาตรา ๓ นั้น) เมื่อ ได้ ได้ ส่วน ตาม ความ ที่ ได้ ว่า มา ใน มาตรา ๓ แล้ว แล ยัง มี ได้ ตก ตง เป็น ของ ผู้ ใ้ ให้ เจ้า พนักงาน ใ้ รับ ใ้ เขา เข้า แพ ต้อง ตง มา ยึด รักษา ใ้ ที่ กรุง เทพ ฯ รอ ถ้า คำ สั่ง คำ ต อ้น ทรง อำนาจ ใน คดี เมือ ใ้ รายนั้น ก้าว ใ้ คือ คำ ต ซึ่ง ทรง อำนาจ เห็น ค ผู้ ใ้ ใน ขณะ เมื่อ เจ้า พนักงาน จบ นั้น จะ ใ้ พก ษา เป็น เต็ด ขาด ใ้ ไม่ ตก เป็น ของ ผู้ ใ้

มาตรา ๕ ถ้าหากว่าไม่รายได้อัตโนมัติของผู้มีเงินได้หรือของ
พนักกำหนดนับได้ ๓๒ เดือน นับแต่วันที่ได้ประกาศโฆษณาการยึดไว้
ไม่รายนั้น ตกเป็นของหลวง

มาตรา ๖ มิให้ผู้ใดมีอำนาจ จะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมแก่
รัฐบาล ถ้าแก่เจ้าพนักงานด้านตรวจเก็บภาษีไม่ เพราะเหตุการที่
จับไม่ อีกประการหนึ่ง รัฐบาลก็ดี แะเจ้าพนักงานด้านตรวจเก็บ
ภาษีไม่ก็ดี ไม่ควรรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่ไม่จงใจเช่นนั้น จะเป็น
อันตรายหายสูญประการใด เว้นไว้แต่เจ้าพนักงานทำให้ไม่เหล่านั้น
เป็นอันตรายหายสูญ เพราะเหตุที่ไม่นำพา หรือแกงหรือถือโอกาส
ประการใดเท่านั้น

มาตรา ๗ ในกรณีที่มอบไม่ให้แก่ผู้ควรรับ ตามคำตัดสินของศาล ตาม
ความที่ได้ไว้ใน มาตรา ๔ นั้น ก็ให้เจ้าพนักงานเรียกเงินภาษีแต่ค่า
รักษาไม่ ซึ่งจะได้รับไม่จะต้องเสียเงินภาษีตามพระราชบัญญัติ แต่
เสียค่ารักษาไม่ ในระหว่างเวลาที่ได้จับไว้จนได้มอบไป (คิด
โดยอัตราไม่เกิน ๓ ค่ารักษาเดือนละ ๓ ดอลลาร์) ให้แก่เจ้าพนักงานใหม่
ผู้จัดการด้านตรวจเก็บภาษีไม่ หรือเจ้าพนักงานผู้อื่นซึ่งมีอำนาจที่จะ
จะรับเงินภาษี แต่ค่ารักษานั้นจนครบแล้ว จึงจะรับไม่ไปได้

ส่วนการที่จะมอบไม่ให้แก่ผู้ควรรับ ตามคำตัดสินของศาล ตาม
ความที่ได้ไว้ใน มาตรา ๔ นั้น ก็ให้เจ้าพนักงานเรียกเงินภาษีแต่ค่า
รักษาไม่ ตามกำหนดอัตราที่ได้ไว้ใน มาตรา นี้ พร้อมทั้ง

ค่าใช้จ่าย ในการ ที่ ต้อง ผูก แผล แด่ ดอง ไม่ ดง มา กรุง เทพ ฯ แต่ ค่า ใช้จ่าย อื่น ๆ ตาม จำนวน ที่ ค่า ดจะ ได้ ตัด คัด ัน กำหนด ให้ โจทย์ หรือ จำ เดย ใน คดี เรื่อง ไม นน ด้ ย แ ก่ ฐ ฐ บา ด ให้ ได้ จง ครบ ก่อ น แด ด้ จัง ให้ มอ บไม่ ให้ ไป แ ก่ ผู้ คว รจะ ได้ รับ

มาตรา ๘ ผู้ใด จงใจ บัง อาจ เอาไฟ เมา หรือ ทำ ด้วย ประการ ใด ๆ เพื่อ จะ เปลี่ยน แปะ ง ฉาก ด้าง หรือ ดบ แ ก่ รอย ตรา หดวง หรือ รอย ตรา อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ซึ่ง ไท ค ประ จำ ดำ ตน ไม ชง แด ไม ท่อน ใว เป น สำ คัญ ว่า เป น ของ หดวง หรือ เป น ของ ผู้ หนึ่ง ผู้ ได้ กัด หรือ ผู้ ใด จงใจ บัง อาจ กระ ทำ ปลอม รอย ตรา ภา ยี แด ตรา ค่า คอ ของ หดวง กัด ผู้ นน มี ความ ผิด ต้อง ระวัง โทษ จำคุก ไม เกิน ๖ หรือ ต้อง ปรับ ใ ใหม่ ไม เกิน ๓๐๐๐ บาท หรือ ทั้ง จำ แด ปรับ ด้วย ทั้ง ด้ ง ด้ ถาน

มาตรา ๙ ผู้ใด รุ ยว่า ไม ที่ คัว พว ต้อง ดง มา มี ไม ซึ่ง รอย ตรา วิป ลาศ ด้วย แ ก่ ไซ หรือ ฉาก ด้าง หรือ ดย เดย น หรือ มี รอย ตรา ค่า คอ ตรา เจ้า ของ เปลี่ยน ปลอม เพิ่ม เติม ชน โดย ด้ กษณ ที่ ได้ ว่า มา แด ด้ อย่าง ใด เมื่อ ต้อง ดง มา ถึง ด้าน ไต ๆ ซึ่ง มี น้ำ ที่ กระ ทำ การ ตาม พระ ราช บัญ ญ ตน ต้อง แจง คอ เจ้า พน กงาน ด้าน ให้ ทราบ ว่า ตน มี ไม เช่น นน ๆ ที่ พว ต้อง ดง มา ด้วย ถ้า มี ไต แจง ให้ เจ้า พน กงาน ด้าน ทราบ ผู้ นน มี ความ ผิด ต้อง ระวัง โทษ ปรับ เป น เงิน ไม เกิน ๓๐๐ บาท

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้ใดมีไม่ซิง หรือ ไม่ทอน ซึ่ง มีรอยตราฉาบปลาสก
 ด้วยเบ็ดขี้เณ แปรง หรือ ถาดต่าง ดิบเถื่อน หรือ มี รอยตราค่า ตอ
 ตราเจ้า ของ เบ็ดขี้เณ ปลอกม เพิ่ม เต็ม เหล่านี้ อย่างใด ๆ ดังได้ ความ มา แล้ว
 แต่ไม่ สามารถ จะหา พยาน มา ประกอบ ให้ เป็น ที่ เชื่อ ฟัง ได้ ว่า ตัว
 เป็น เจ้า ของ ไม่นั้น โดย แท้ แล้ว ฉะนั้น ผู้ นั้น มีความ ผิด ต้อง ระวาง โทษ
 ปรับ เป็น เงิน ไม่เกิน ๕๐๐ บาท เว้น แต่ ถ้า ผู้ ไม่นั้น อาจ จะ นำ พยาน
 หลัก ฐาน มา เบิก ให้ เชื่อ ฟัง ได้ ว่า คน เขา ไม่นั้น ไว้ ตาม คำ ตั้ง หรือ
 ทำ การ นั้น แทน ตัว ของ บุคคล ผู้ใด หรือ บริษัทใด ระวาง โทษ ตาม ที่ได้
 ว่า มา ใน มาตรา นี้ จึง จะ ไป ตก อยู่ แก่ บุคคล หรือ บริษัท นั้น

มาตรา ๓๑ ให้ เสด็จ นาย ภัทร ทรวง มหาตม ไทย เป็น เจ้า พนักงาน รักษา
 และ จัด การ ให้ ดำเนิน ตาม ความ ใน พระราช บัญญัติ นี้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๗ มกราคม รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕
 เพลว วันที่ ๓๐๒๖๕ ใน รัชกาล บัณฑิตุ บัณฑิต

ประกาศ
 พระราช บัญญัติ
 สัตว์พาหนะ แก่ ไชใหม่

มี พระบรม ราชโอง การ ดำรัส เห็นชอบ เสด็จว่า ให้ ประกาศ ให้ ทราบ
 ทัด กัน ว่า

ข้อ ความ ใน พระราช บัญญัติ สัตว์ พาหนะ รัตน โกสินทร ศก ๑๓๐

ศก ๑๑๕

หน้า ๑๕๕

ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวง นคร บาด ประกาศ ชื่อ พระราชบัญญัติ
 เพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม รศ ๑๑๕ ว่าด้วยการ
 ตรวจสอบ ก้นสัตว์พาหนะ ที่เป็นโรค ซึ่ง จะฆ่าเพื่อเป็น อาหาร นั้น ยัง
 หาพอแก่ความ บังคับ การ ที่ฆ่าสัตว์อื่น เป็นโรค นั้นไม่ จึงโปรดเกล้าฯ
 ให้ยก ข้อ ความใน มาตรา ๓ ของ ประ กาศ พระราชบัญญัติ เพิ่มเติม ซึ่ง
 ได้ประกาศ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม รศ ๑๑๕ นั้น เสีย และให้
 เปลี่ยน ข้อ ความ อันใหม่ แทน ดังนี้

“บรรดาผู้ที่มีความประสงค์ จะฆ่า สัตว์พาหนะ นั้น จะต้อง เสีย
 ค่า อาชญาบัตร ศีรษะ ๒ บาท ใน ส่วน สัตว์พาหนะ ที่ฆ่าเพื่อ เป็น
 อาหาร แต่ค่า อาชญาบัตร ส่วน สุก สัตว์พาหนะ ค่ากว่า ๔๓ นิ้ว ๑ กระ
 เบียด นั้น ศีรษะ ๑ บาท”

มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๔ แต่มาตรา ๕ ให้คงใช้ ได้
 อยู่ตามเดิม

ประกาศ แต่กระทรวง นคร บาด วันที่ ๑๕ มกราคม รศ ๑๑๕
 ศก ๑๑๕ ตรง กับ วันที่ ๑๐๒๘๒ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

กรม หมั้น นเรศวรฤทธิ์

เสนาบดี กระทรวง นคร บาด

พระราชบัญญัติ

ชั่วคราวสำหรับ ป้องกัน โรค สัตว์ พานะ

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มี พระบรมราชโองการ ดำรัส เห็นเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า บัดนี้ มีโรคซึ่ง เป็น อันตราย คิด เนื่อง กันได้ ใน หมู สัตว์ พานะ ซึ่ง บรรทุก เรือ ออกไป เมือง ต่าง ประเทศ แล จำ แหะ เนื้อ เป็น อาหาร อัน จะ เป็น เหตุ ให้ บัง เกิด โรค แก่ มนุษย์ แล เลี้ยง ทรัพย์ สัมบัติ ของ คน ค้าขาย นั้น

เหตุนี้ จึง เป็น อัน จำ เป็น ที่ จะ ต้อง ตรา พระราชบัญญัติ สำหรับ ป้องกัน ไม่ ให้ มี โรค คิด เนื่อง กันได้ ใน หมู สัตว์ พานะ นั้น ไว้ ต่อ ไป จนกว่า เจ้าพนักงาน แพทย์ จะ ได้ ตรวจ ทัด แล้ว เห็น แน่ ว่า ไม่มี โรค อัน ตราย คิด เนื่อง กันได้ อีก จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ตรา พระราชบัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัติ นี้ ให้ เรียก ชื่อ ว่า “พระราชบัญญัติชั่วคราวสำหรับ ป้องกัน โรค สัตว์ พานะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕”

มาตรา ๒ บรรดา สัตว์ พานะ ทั้ง ปวง ที่ จะ ได้ เอา เข้า มา ใน กรุงเทพมหานคร นี้ เมื่อ เข้า มา ถึง เมื่ กัด ต้อง ให้ เจ้าพนักงาน แพทย์ ตรวจ เสีย โดยทันที

08/10/2566

มาตรา ๓ ผู้ป่วยที่ป่วยหนักได้แต่จำเพาะในคลอง
เคียง ถนน สี่ ตม เว้นเสียแต่ที่เจ้าพนักงานแพทย์ได้ให้อนุญาตพิเศษ
เขาขึ้นที่อื่นจึงจะเขาขึ้นได้

มาตรา ๔ ผู้ป่วยหนักได้แต่จำเพาะ ในระหว่าง
เวลาตั้งแต่ย่ำรุ่งจนถึงย่ำค่ำ เว้นเสียแต่ได้ให้อนุญาตพิเศษแล้ว
จึงจะเขาขึ้นนอกได้ นอกจากเวลาดำหนดนี้

มาตรา ๕ บรรดาผู้ซึ่งป่วยที่เจ้าพนักงานแพทย์ ได้เห็นว่า
เจ็บป่วยเป็นโรค แล้วจะต้องเอาไปไว้ที่โรงพัก หลวง ซึ่งรัฐบาล
จะได้กำหนดไว้แต่ให้กองตระเวนรักษาผู้เหล่านั้นไว้ จนกว่าเจ้า
พนักงานแพทย์ได้แสดง เป็นลายลักษณ์อักษร ว่า ผู้ป่วยนั้นผู้ใดสมควร
ที่จะส่งไปนอก ญาติที่จะชำระหนี้ เป็นอาหารได้แล้ว จึงจะเขา
ออกได้

มาตรา ๖ ถ้าเจ้าพนักงานแพทย์เห็นว่าผู้ใดเจ็บป่วยเป็นโรค
สำคัญที่จะคิดเนืองไปได้แล้ว เจ้าพนักงานแพทย์จะสั่งให้ฆ่าผู้ใดนั้น
ผู้ใดเสียก็สั่งให้ทำได้

มาตรา ๗ เจ้าของผู้ป่วยที่เป็นโรค นั้น จะต้องเสียค่าธรรมเนียม ให้
แก่กองตระเวน ในระหว่างที่เขาผู้ใดไว้ในที่พักวันหนึ่งสี่ศักระ ๔ อัน
เป็นค่าหย้าค่าเตียง

มาตรา ๘ บรรดาผู้ซึ่งป่วยที่ไม่เป็นโรค เข้ามาถึง กรุงเทพฯ
นี้แล้ว ให้เจ้าพนักงานแพทย์หมายสำคัญไว้ แต่เมื่อเจ้าของได้แจ้ง

คำบดทึ่จะเอาไปแห่งใดเสร็จแล้ว ก็ให้เจ้าของรับเอาสัตว์นั้นไปได้
 มาตรา ๘ สัตว์ที่แม่ควมมาถึงในกรุงเทพรุ่น ได้หมายสำคัญ
 ไว้ว่าเป็นสัตว์ไม่มีโรคแล้วกัด้ ก็ห้ามไม่ให้ส่งไปนอกก่อน เจ้า
 พนักงานแพทย์จะไ้ตรวจดูอีกครั้งหนึ่ง แลการตรวจนั้นต้องให้ตรวจ
 ในวันที่จะส่งออกไปนอกแล้ว เจ้าพนักงานแพทย์ต้องเขียนใบสำคัญ
 ให้สำหรับสัตว์ที่ส่งไปทุก ๆ ตัวเรือ

มาตรา ๓๐ ให้เจ้าของแจ้งความให้เจ้าพนักงานแพทย์ ผู้ตรวจ
 ทราบความ ตั้งใจที่ จะส่งออกไปนอกนั้น อย่าง น้อยที่ สัตว์วัน หนึ่ง
 ก่อน เรือจะ ออก

มาตรา ๓๑ เจ้าพนักงานแพทย์นั้น เมื่อได้บอกให้เจ้าของทราบแล้ว
 จะเข้าไปเชงฎาจะตั้งให้เจ้าพนักงานรองเข้าไปตรวจในโรงหนึ่งทีใด ซึ่ง
 ไซ้เป็นที่เก็บสัตว์พาหนะ เพื่อจะไ้ดูว่าไ้เก็บเลี้ยงรักษาสัตว์พาหนะ
 โดยดีโดยสะอาด พอเพียงที่ จะบองกันไม่ให้มีโรคเกิดขึ้นในหมู่สัตว์
 เหล่านั้นไ้ทุกเวลา แต่ต้องเข้าใจว่าเมื่อเห็นจำเป็นจะค้นตรวจ
 ในบ้านหนึ่งบ้านใดของ คนต่าง ประเทศ ที่มีหนังสือสัญญาทางพระราช
 ไมตรีแล้วก็ให้ขอใบอนุญาต จากกงสุลของ คน นั้น ตาม ขรรวม เนียม
 เสียก่อน

มาตรา ๓๒ ให้ กอง ตระเวน ช่วย อดุหนุน เจ้าพนักงานแพทย์ ทุก
 อย่าง ทุก ประการ

มาตรา ๑๐๑๖๖ (โทษ) ผู้หนึ่งผู้ใดกระทำผิดด้วยพระราชบัญญัตินี้

ฎา ชัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงาน กระทำ การใน นำที่ได้ ตาม พระราช
 บัญญัติ แล้ว เมื่อ พิจารณา เป็น สัตย์ ให้ มี โทษ เสีย ค่าปรับ ไม่เกิน
 กว่า ๑๕๐ บาท ทุก ๆ ครั้ง ฎา มี ฉะนั้น ให้ มี โทษ ต้อง จำ ชั่ง ใช้ การ หนัก
 ฎา ไม่ใช้ การ หนัก ก็ได้ ใน กำหนด ไม่เกิน กว่า หนึ่ง เดือน

ประกาศแต่กระทรวง นคร ชาติ ลง วันที่ ๑๕ มกราคม วันวัน โกลนินทร
 ศก ๑๓๕ ตรง กับ วันที่ ๑๐๒๘๕ ในรัชกาล บัณฑิต บัณฑิต

กรม หนึ่ง นคร ชาติ

เสนาบดี กระทรวง นคร ชาติ

ผู้รับ พระบรมราชโองการ

พระราชบัญญัติ

ยกเลิกวิธี พิจารณา โจรผู้ร้าย

ตามจารีต นคร ชาติ

มี พระ บรมราชโองการ ใน พระ บาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระ จตุจจอมเกล้า เจ้า อยู่ หัว ดำรัส เหนือเกล้า ฯ ให้
 ประกาศให้ ทราบ ทัดกัน ว่า วิธี พิจารณา โจรผู้ร้าย ตาม จารีต นคร ชาติ
 ซึ่ง มี อยู่ใน พระราช กำหนด กฎหมาย ตั้ง มา แต่ปาง ก่อน คือ ใน ดัชนี
 โจร เป็น ต้น แม้ ผู้ ต้อง หา ว่า เป็น โจรผู้ร้าย มี ข้อ พิรุธ ฎา มี ผู้ร้าย
 ให้ การ ทบต ชัด หมาย ปาก ถ้า ผู้ ต้อง หา ไม่ รับ ผู้ พิพากษา อาจ
 จะ ใช้ อำนาจ ด้วย เครื่อง เขียน เป็น ต้น กระทำ แก่ ผู้ ต้อง หา แต่ ต้น ชัด
 ตาม กฎหมาย ใน กระ บวน พิจารณา กว่า จะ ได้ ความ เป็น สัตย์ ฎา มี เป็น
 สัตย์ ประการใด ดังนี้

ทรง พระราชดำริเห็นว่า การที่ ชำระฟอกซึกผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้าย ด้วยใช้ อาญา ตาม จารัตนครบาล นั้น แม้ ในพระราชกำหนดกฎหมาย มี ซึก ความจำกัด้ไว้เป็น หตุาย ประการ เพื่อ จะ ให้ กระทำ แต่เมื่อ มี หตุฐาน เป็น สำคัญแล้ว ถัด ยัง เป็น เหตุให้ เกิด การเลื่อมเสียดใน กระบวน พิจารณาได้ มาก เพราะ เหตุที่ ผู้พิพากษา อาจ จะ พลาด พัง หตุง ตง อาญา แก่ ผู้ ไม่ มีผิด ให้ เกิด บาป กรรม เป็น ตน แต่ ที่ สุด แม้ ถ้อย คำ ซึ่ง ผู้ต้อง อาญา จะ ให้ การ ประการใด ที่ จะ พัง เขา เป็น ที่ หตุฐาน ถ้อง แท้ ใน ทาง ยุติธรรม ก็ พัง ไม่ ได้ ด้วย ถ้อย คำ เช่น นั้น อาจ จะ เป็น คำ สำจจริง ๆ คำ เท็จ ซึ่ง จำต้อง กล่าว เพื่อ จะ ให้ พ้น ทุกข เวทนา ก็ เป็น ได้ ทั้ง สอง สดกาน

ทรง พระราชดำริเห็นว่า หตุฐาน ใน ทาง พิจารณา อรรถคดี โดย ยุติธรรม ก็ ย่อม อาศรัย สักข พยาน เป็น โหญ่ ยิ่ง กว่า สิ่ง อื่น แต่ การ พิจารณา ความ โจรผู้ร้าย แด คดี มีโทษ หตุง ทั้ง ปวง ทุกวัน นั้น ก็ได้ ไป รตเกิด ว่า ให้ แก่ ไซ่ สักขณ กระบวน พิจารณา แต่ สักขณ พยาน ให้ ดิชน อาจ จะ ชำระ ถ้อย ความ เอา ความ เท็จจริง ได้ รวด เร็ว สดวก กว่า แต่ ก่อน ไม่ จำ เป็น จะ ต้อง ใช้ พิจารณา โดย จารัตนครบาล อัน มี ทาง เลื่อมเสียด ยุติธรรม ดัง ไ้ กล่าว มา แล้ว นั้น อีก ต่อ ไป

เพราะ ฉนั้น จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ ตรา เป็น พระราชบัญญัติ สืบไป ว่า

มาตรา ๑ ให้ ยกเลิก ซึก ความ ใน กฎหมาย ซึ่ง มี ราย บทไว้

ดัชนี	บท	ว่าด้วย
โจร	มาตรา ๕๗	เขียน ตามโจร
๖๖	๖๖ ๒๘	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๒๙	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๓๓	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๓๔	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๓๕	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๓๖	๖๖ ๖๖
๖๖	๖๖ ๔๓	จำ ๕ แต่ ๓ ประการ โจร ๓๓
๖๖	๖๖ ๔๔	นักบิณฑิ ความไม่ให้สัมมุค
๖๖	๖๖ ๓๗	๓๗ ๓๗
๖๖	๖๖ ๒๐	๒๐ ๒๐
๖๖	๖๖ ๕๓	๕๓ ๕๓
๖๖	๖๖ ๓๓	๓๓ ๓๓
๖๖	๖๖ ๔๖	๔๖ ๔๖
๖๖	๖๖ ๓๙	๓๙ ๓๙
๖๖	๖๖ ๔๘	๔๘ ๔๘
๖๖	๖๖ ๔๙	๔๙ ๔๙
๖๖	๖๖ ๔๘	๔๘ ๔๘
๖๖	๖๖ ๕๒	๕๒ ๕๒

ลักษณะ	บท	ว่าด้วย
ตระตากร	มาตรา ๕๔	มัดเข้าหน้าตากแดดผู้ไม่ยอมทำผิด
”	” ๖๗	จำข้อผู้ขาดผิด
”	” ๗๘	จำข้อแต่ทวงตกความไม่ยอมแก้ความ
”	” ๗๙	สืบเลี้ยงผู้พองให้ตั้งตุลา
อุทธรณ์	” ๓๑	สืบเลี้ยงผู้พอ
กฎ ๓๖ ซบ	กฎ ๗	ศบปากตกความผู้เลี้ยง
”	” ๓๖	จำข้อผู้ร้ายที่ยังไม่รับ
พระราชกำหนดเกล้า	” ๔	เขียน ๓ ยก
”	” ๖	จำตัวจำนำไว้ณคุก
”	” ๕๒	จำตากแดดผู้ขาดผิด

มาตรา ๒ ห้ามมิให้ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดตั้งอาญาด้วยเครื่องเขียนเครื่องจำ ฤๅเครื่องทรมานอย่างอื่น แก่ร่างกายผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้าย เพื่อจะพอกซัดเอาค่าให้การด้วยประการหนึ่ง ประการใด แม้ขึ้นทำผิด พระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นทำนอกทำเหนือพระราชโองการ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดกฎหมายให้ตั้งพระราชอาญา ตามโทษานุโทษ

มาตรา ๓ ในกรณีที่ จะ พิจารณา คดี มีโทษ นั้น ให้ผู้พิพากษา
 พิจารณาให้เขาตาม หลัก ฐาน แต่สักขี พยาน บรรดา ใน คดี นั้น ๆ ถิ่นเห็น
 มี หลัก ฐาน นั้น คง ว่า ผู้ต้องห เป็นโจร ผู้ร้าย ถึง จะ รับ เปน สัจ ๆ
 มิ รับ ประการใด ก็ให้ พพิพากษาโทษไป ตาม พระราช บัญญัติลักษณพยาน
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๓ นั้น ทุกประการ

ประกาศมา ณวันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เปน
 วันที่ ๑๐๓๓๗ ในรัชกาล บัณฑิต บัณฑิต

ประกาศ
 เปลี่ยน ตำแหน่ง เสนาบดี
 กระทรวงยุติธรรม

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
 จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้
 ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า พระเจ้าห้องยาเชด กรมหลวงพิชิตปรีชากร
 เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง
 เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เพราะ ทรงประชวร พระโรค เบียดเบียน
 เนื่อง ๆ ไม่สามารถที่จะรับราชการ ดันอง พระเดช พระคุณ ให้เต็ม ความ
 นำที่ได้ จึง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน พระบรมราชา
 อนุญาตให้ ออกจาก ตำแหน่ง นั้นแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้
 พระเจ้าตกลยาเชด พระองค์เจ้าระพีพัฒนศักดิ์ ดำรง ตำแหน่ง เสนาบดี
 กระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ ได้ลงใน ประกาศ นี้สืบไป

อนึ่ง การที่ พระเจ้าสุทนต์ยาเชอ พระองค์ เจ้าระพีพัฒนศักดิ์ ได้ทรงเป็น
 ตำนานายกใน ข้าหลวง พิเศษ จัด ศาสตร์ยุติธรรม ใน หัว เมือง ตาม พระราช
 บัญญัติ ซึ่ง ออก เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้น ได้
 ทรง จัด ราชการ ไว้ เป็น รูป ชน บ้าง แล้ว ยัง ไม่ ได้ ควรว ที่ จะ เปลี่ยนแปลง
 ใน เวลานี้ จึง ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระเจ้าสุทนต์ยาเชอ
 พระองค์ เจ้า ระพีพัฒนศักดิ์ คง เป็น ตำนานายกใน ข้าหลวง พิเศษ นั้น ดับ
 ไป ด้วย

ประกาศมา ณ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๓๔๐ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัน นี้

ประกาศ

กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ

พระเจ้าน้อง ยาเชอ กรมหมื่น มหิศรวราช หลุทัย เสด็จมาตั้งกระทรวง
 พระคลัง มหาสมบัติ รับ พระบรม ราชโอง หาร ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ดำรัส สั่ง ให้ ประกาศ แก่ ข้า ทูต ดของ ชุดี พระบาท ผู้ใหญ่ ผู้น้อยใน
 กรุง เทพฯ แล หัว เมือง แล เจ้า ภาษี นาย ซากรให้ ทราบ ทัก กัน ว่า พระเจ้า
 น้อง ยาเชอ เจ้า ฟา กรม ชุน นริศร ราช นุวัตติวงษ์ เสด็จมาตั้ง กระทรวง พระคลัง
 ใหม่ นำ ความ ชื่น กราบ บัง คม ทูต พระ กรุณา ว่า พด ทหาร บก ทหาร เวือ
 ร้อง ทุก ชด้วย นาย ซากร ค่า น้ำ จะ เรียก เก็บ เงิน ซากร ค่า น้ำ พด ทหาร

10/2566

เหล่านี้ จะขอรับ พระราชทาน ตรา ฎุม คุม ห้าม เช่น ผู้ใหญ่ใน วงษ์ ได้
 เคยรับ พระราชทาน มา พระเจ้า น้อง ยานชอ เจ้าฟ้า กรมขุน นริศรา
 นุวัตติวงษ์ ขอรับ พระราชทานพระ บรม ราชานุญาต เปลี่ยน วิธี พระราชทาน
 ตรา ฎุม ใหม่ โดยหาใคร่ยกเหตุว่าแต่เดิมได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 พระราชทาน ตรา ฎุม คุม ห้าม กับ หมูไพร่ หลวง ฝ่าย ทหาร พด เรือน นั้น
 โดย หมูไพร่ หลวง เหล่านี้ ได้ผิดดี เปลี่ยน เปน เวร กัน รักษา ราชการ
 ตาม น้ำ ที่ ย่อม มี เวลา ขาด จาก ประกอบ การ หากิน เพื่อ ประโยชน์ บาง
 เมื่อได้รับ พระราชทาน ตรา ฎุม ฉนั้นแล้ว ก็ เปน การ คุม พอกับ เวลา ที่
 เสียไป บาง นั้น แต่ผู้ที่ได้รับ พระราชทาน ตรา ฎุม อย่าง เดิม นั้น ถึง
 แม้จะ ออก จากไม่ต้อง เข้า เวร รักษา ราชการ กิด ฤฯ หลบ หนี หลีก เร้น
 ไม่ได้ เข้า มา รับ ราชการ กิด ผู้ นั้น ก็ ได้ เข้า ตรา ฎุม นั้น ไป คือ คุม ห้าม
 เปน ประโยชน์ ส่วน พิเศษ อยู่ อีก ได้ ส่วน พวก ที่ได้ มา รับ ราชการ เข้า
 เวร รักษา การ ตาม น้ำ ที่ ถึง แม้ จะ ได้ รับ พระราชทาน ตรา ฎุม แล้ว กิด
 ยัง ไม่ได้ รับ พระราชทาน โดย ตรา ฎุม เดิม ออก เปน ครั้ง เปน คราว กิด
 ย่อม ได้ รับ ผล ไม่ เดม อกัน แต่ เปน ส่วน ที่ ไม่ ตรง กับ ผู้ นั้น ๆ จะ ได้ รับ
 พระราชทาน ประโยชน์ ตาม เวลา ที่ ต้อง มา รับ ราชการ

จึง มี พระ บรม ราชโอง การ คำ รหัส เห็น อ เกล้าฯ สั่ง ว่า ตั้ง แต่
 รัตน โกลี นทร ศก ๑๑๖ เปน ต้น ไป ทรง พระกรุณา โปรด เกล้าฯ ให้ แก่
 วิชา พระราชทาน ตรา ฎุม ไพร่ หลวง ฝ่าย ทหาร พด เรือน ใหม่ คือ ให้ เจ้า
 กระหวง ยืน หาง ว่าว เบิก ตรา ฎุม ต่อ กระ หวอง พระ คตัง มหา สัม บต

ประกาศ

สำหรับ สนาม สถิตยฺยติธรรม
จะกำหนดโทษผู้แพศมีโทษหลวง

มีพระบรมราชโองการ ใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศ ทราบทั่วกัน ว่า แต่ก่อนได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ศาลหัวเมือง ซึ่งชำระหลวง พิเศษโตจตตงชั้น มีอำนาจที่จะพิพากษา กำหนดโทษใน คดีมีโทษหลวง ทั้งปวง เทียบตาม บทพระอัยการ ที่ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีกำหนดไว้ ความแจ้งอยู่ใน ประกาศ ลงวันที่ ๒๓ เดือนตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ นั้นแล้ว แต่บัดนี้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต ให้ศาลใน สนาม สถิตยฺยติธรรม ใน กรุง เทพฯ มีอำนาจที่จะพิพากษา จะ กำหนดโทษ เทียบด้วย บทพระอัยการ ใน คดีมีโทษหลวง ทั้งปวง เหมือน กับที่ได้ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต แก่ศาลหัวเมือง มาแล้วนั้น ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๐ เดือน มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็นวันที่ ๓๐๓๔๗ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

พระราชกำหนด

ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕

ข้าพเจ้าผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ แห่งบรมราชจักรีวงศ์ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ว่าด้วย

การปฏิบัติราชการของข้าราชบริพารในพระองค์ และข้าราชบริพารในกรมต่าง ๆ ในพระนคร และในหัวเมือง

โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ เดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๓๕ เป็นต้นไป

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระมหากษัตริย์สยาม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในรัชสมัยพระองค์

ตราพระราชกำหนดขึ้นไว้ว่าด้วย การปฏิบัติราชการของข้าราชบริพารในพระองค์ และข้าราชบริพารในกรมต่าง ๆ ในพระนคร และในหัวเมือง

โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ เดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๓๕ เป็นต้นไป

โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ เดือนสิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๓๕ เป็นต้นไป

มี พระบรม ราชโองการ ดำหรับสั เหนือ เกดฯ ให้ ประกาศไว้ทราบ
ทั่วกัน ว่า

ด้วย ทรง พระราชดำริให้ ถึง การ ที่ จะ เด็ดจ พระราชดำเนินไป ประ
พาศไน ทวีป ยุโรป อัน เปน สมัย ที่ จะ ไม่ ได้ ประทับ อยู่ใน พระ ราชอาณา
จักร ชั่ว นาน ชยู่ ก็ ประกาศ ว่า เปน การ จำเป็น จะ ต้อง จัก การ ให้ มี ผู้
สำเร็จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ไว้ ทั้ง ให้ มี อำนาจ คราว หนึ่ง เพื่อ
ที่ จะ ได้ บัญญัติ ข้อ บังคับ บัญชา สำหรับ การ ทั้ง ปวง ทั่วไป แต่ เพื่อ จะ
ได้ กระทำ การ ทั้ง หลาย อัน เปน พระราชกิจ ของ พระเจ้าแผ่นดิน จะ พึง
ได้ ทรง ภาระ ทำ สำหรับ การ บังครอง รักษา พระราช อาณาจักร ให้ ชยู่
เย็น เปน ผาสุกสืบไป นั้น จึง ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ ตราพระราช
บัญญัติไว้ ดัง ต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราช บัญญัตินี้ ให้ เรียกว่า พระราช กำหนด ผู้สำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน รัตนโกสินทร ศก ๓๑๕

มาตรา ๒ ใน ระหว่าง เวลา ที่ ไม่ ได้ เด็ดจ ประทับ ชยู่ ใน กรุง สยาม นี้
ให้ เด็ดจ พระ นาง เจ้า เจ้าภา ฆ้อง ศรี พระ บรม ราชนันวารถ อัน เปน
พระราช ชนนี้ แห่ง เด็ดจ พระ บรมโอรส อธิราช มกุฎราช กุมาร นั้น
เป้น ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ กับ ทั้ง ให้ มี ที่ ประชุม อัน
หนึ่ง เป้น ที่ ปฤกษา ด้วย

มาตรา ๓ ที่ ประชุม อัน เป้น ที่ ปฤกษา ของ ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน นั้น

ให้ มัจฉานพ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ดังมีนาม คอไปนี้ คือ สัมเด็จพระเจ้า
 น้อง ยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดัย กรม พระจันทร พรดิพงษ์ ๑ สัมเด็จพระ
 พระเจ้า น้อง ยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรม พระภาณุพันธุวงศ์
 อร เดช ๑ พระเจ้า น้อง ยาเธอ กรม หาดวง เหวรวงษ์ ๑ ไร่ประการ ๑
 พระเจ้าน้อง ยาเธอ กรม หมื่น คาง ราชานุภาพ ๑ แดเจ้า พระยา อภัย
 ราชามา นุกตกิจ ๑ รวม ๕ ด้วยกัน

มาตรา ๔ ถ้า แม้วา จะ มี เหตุ อันใด อัน หนึ่ง ซึ่ง สัมเด็จพระนางเจ้า
 พระบรม ราชินีนาถ ซึ่ง ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ จะ ทรง ประ
 กอบ พระราช กิจไปไม่ได้แล้ว ก็ให้ รับ กราบ บังคม ทูล พระ กรุณา
 เหตุ การ อัน นั้น ไปให้ ทราบ ใต้ ฝ่า ถอง ชูดี พระบาท โดย ทาง ที่ จะ มี ออก
 ไปได้ อย่าง เร็ว ที่ สุด แด้ว ให้ สม ญะ ยิ่ง ใหญ่ ให้ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ของ ผู้
 ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน นั้น กระ ทำ การ อัน เป็น น้า ที่ ของ ผู้ดำเนิน
 ราชการ แผ่นดิน ไป จน กว่า จะ ได้ มี พระ บรม ราช โอง การ โปรดเกล้า ฯ
 ให้ เป็น อย่าง ขึ้นไป

มาตรา ๕ ถ้า มี เหตุ ชั่วครุ ภัย พยาธิภัย ฤา เหตุ อื่น ๆ อันใด ที่
 กระ ทำให้ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ของ ผู้ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน อัน ก่อตัว มา
 แด้ว นั้น มา กระ ทำ การ ตาม น้า ที่ ไม่ได้แล้ว เมื่อ เหตุ นั้น ไม่ เป็น การ
 อัน ควร ที่ จะ รับ รื้อนไป ก็ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรม ราชินีนาถ
 ซึ่ง ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง นำ ความ กราบ บังคม ทูล
 พระกรุณาไป ตาม เหตุ ที่ เกิด ขึ้นนั้น ให้ ทราบ ใต้ ฝ่า ถอง ชูดี พระบาท

แต่ คอย รับ พระ ราชทาน พระ บรม ราโช วาท ดับไป แต่ โน ระหว่าง ดมยนี้
 ก็ ให้ ผู้ เป็น ที่ ปกฤษา ซึ่ง ยัง เหน็ด อยู่ อีก นั้น ประชุม กัน กระทำ การ ของ
 ที่ ประชุม ต่อไป ถ้า เหตุ นั้น เป็น การ อัน ควร ที่ จะ รับ รสน แลว ก็ ให้
 ดมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชนี นารต ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน
 ต่าง พระ องค์ ทรง คง คง ผู้ ซึ่ง ดมควร ให้ เป็น ที่ ปกฤษา ใน ตำแหน่ง
 ที่ ว่าง นั้น ได้ คราว นั้น แต่ ให้ กราบ บังคม ทูล พระ กรุณา ไป เพื่อ
 ที่ จะ ได้ รับ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช วิมลจนิย ใน ตำแหน่ง นั้น เป็น อัน
 เด็จ ขาด ดับไป

มาตรา ๖ ให้ ดมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชนี นารต ซึ่ง ดำ รั้ง
 ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ องค์ ทรง ประกอบ การ ทั้ง ปวง อัน เป็น พระ ราชกิจ
 แล พระ ราช อำนาจ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน นั้น พร้อม ด้วย ที่ ประชุม จน กว่า จะ
 ได้ เด็ด จักร ราช ดำเนิน กลับ ต้น มา ยัง พระ มหานคร ฤๅ จน ถึง เวลา ขณะ
 ใด ๆ ที่ จะ ได้ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช วิมลจนิย เป็น กำหนด อย่าง อัน
 จาก ที่ ว่า ไฉน แต่ การ ที่ ทรง กระทำ นั้น ต้อง ให้ อยู่ใน ข้อ ที่ กำหนด ได้
 หาย มาตรา นี้ ด้วย

เพราะ ฉนั้น บรรดา พระ ราช บัญญัติ พระ ราช กำหนด กฎหมาย ข้อ
 บังคับ ทั้ง หลาย ที่ได้ การ ถอด ถอน ฤๅ การ แต่ง ตั้ง ยศ ตำแหน่ง ใน ราช
 การ ก็ได้ คำสั่ง ที่ จะ ให้ จัด การ ไป ตาม คำ คัด สั้น ฤๅ ให้ งัด คำ คัด สั้น
 ของ คำ ตัด ก็ได้ ของ กระ ทรวง ต่าง ๆ ก็ได้ การ ยก โทษ ผู้ กระ ทำ ผิด ก็ได้
 แล เมื่อ ว่า ทวี ไป สรรพ การ อัน ใด ๆ ที่ เป็น ราชการ แผ่นดิน ที่ ดมเด็จ

พระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์
 ได้ทรงถ่ายพระราชหัตถ์เดชา แต่ประทับพระราชตัญจกรไว้ ก็ให้ใช้
 ได้เดือเหมือน กับที่ได้มีพระราชหัตถ์เดชา แต่ประทับพระราช
 ตัญจกรแล้ว เหมือนกัน แต่การอันนั้นให้เป็นไปตามข้อที่กำหนดต่อไป
 นี้ คือ

ข้อ ๑ การที่กระทำนั้น ต้องไม่เป็นที่ขัดขวางฤๅผิดต่อการรักษา
 พระบรมเดชา นุภาพ แต่พระราชธรรมประเพณีให้ดำรงคงอยู่ก็ด
 การรักษาแผ่นดินให้ดำรงคง เปนยิศรภาพแต่มั่นคง เปนอันหนึ่งอัน
 เดียวอยู่ก็ด กับทั้งการที่กระทำให้เต็มตาม ข้อความ ที่ทรงสัญญา
 ได้มีสัญญาไว้แล้วนั้นด้วย

ข้อ ๒ การที่กระทำนั้น ขอให้เป็นที่สำเร็จไปก่อน ปฤๅษหาหา
 ที่ประชุมของผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน แต่ไม่มีข้อผู้แทนที่ ปฤๅษหา
 เปนผู้รับผิดชอบ ที่ประชุม ๓ กับข้อ เสนาบดี เปนผู้รับผิดชอบ ๓ รวม ๕
 มาตรา ๗ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าประวิตร วัฒนโธม
 เปนราชเดชา นุการใน สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถซึ่ง
 สำเร็จราชการแผ่นดิน แต่ เปนเดชา นุการใน ที่ประชุมผู้แทนที่ ปฤๅษหา
 ของผู้สำเร็จราชการแผ่นดินด้วย

เมื่อมีเหตุแก่ราชเดชา นุการ โดยมรณภย พยาธิภย ฤๅภยอื่น ๆ
 ซึ่งไม่ให้กระทำการตามหน้าที่ได้แล้ว ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรม

ราชันนารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง ตั้ง แต่ง ผู้ อื่น
เป็น ราช เสนา นุการ ของ พระองค์ แต่ ของ ที่ ประชุม ที่ ปฤกษา นั้น ด้วย

มาตรา ๘ ให้ ที่ ปฤกษา ของ ผู้ ดำรง ราชการ แผ่นดิน ประชุม
กัน อย่าง น้อย ที่ สุด อาทิตย์ ละ ครั้ง หนึ่ง วัน เวลา แต่ ที่ อื่น ได้ กำหนด ได้
กับ อื่น ทั้ง ให้ ชุมนุม กัน เนื่อง ๆ ตาม การ ที่ ปรากฏ ว่า จำ เป็น เพื่อ จะ ได้
ให้ ราชการ แผ่นดิน ดำรง ไป โดย ราบรื่น ด้วย ก่อน เวลา เสด็จ พระราช
ดำเนิน จาก พระ มหานคร นั้น ให้ มี การ ประชุม สโมสร ดินนิบาต

เพื่อ สัมเด็จ พระนาง เจ้า พระ บรม ราชัน นารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ
แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง กระทำ สั่ง จา ชีษฐาน กับ ทั้ง ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา
ต้อง กระทำ สัตย์ ถ่าบาศ ใน การ ที่ รับ ตำแหน่ง นั้น ๆ ด้วย แต่ ใน การ
ชุมนุม ครั้ง แรก ของ ผู้ ดำรง ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ ที่ ประชุม ปฤกษา
กัน ด้วย เรื่อง อื่นใด เวลาใด แต่ ที่ แห่งใด อื่น จะ ควร เป็น กำหนด สำหรับ
การ ชุมนุม อาทิตย์ ละ ครั้ง เป็น ธรรมเนียม นั้น แต่ ต้อง ให้ เป็น กำหนด
อื่น สัมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชัน นารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ แผ่นดิน
ต่าง พระองค์ พระ ราชทาน พระ ราชานุญาต แล้ว ให้ ชุมนุม กัน ตาม
กำหนด นั้น ต่อ ไป จนกว่า จะ ได้ รับ พระ ราชานุญาต ให้ เปลี่ยน จึง เปลี่ยน ได้

การ นัด ประชุม พิเศษ สำหรับ ชุมนุม นอก อัครา นั้น ราช เสนา นุการ
ต้อง มี หมาย นัด ไป ยัง ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา ราย ตัว โดย ที่ มี พระราช เสด็จ
ฤา โดย ที่ มี คำ ขอ ของ ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา ตั้ง แต่ สอง ชั้น ไป เพื่อ จะ ให้ มี
การ ชุมนุม นั้น

การชุมนุมใน อัครา อาทิตยั ตะ ครัง นั้น อย่าให้ ต้อง มี หมายนัดไป เดย
 มาตรา ๘ ให้ ส้มเต๋จ พระนาง เจ้า พระ บรม ราชนันวารถ ซึ่ง สำเร็จ
 ราชการแผ่นดิน ต่างพระองค์ ทรง เปนประธานในที่ชุมนุม ผู้ เปน ที่ ปฤกษา
 นั้น เนื่อง ๆ ตาม ที่ จะ ทรง เห็น สัมควร แด เปน การ สัตวก แก่ พระองค์
 แต่ เมื่อ ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า ไม่ ได้ ประทับ อยู่ใน ที่ ชุมนุม แล้ว จะ
 ไปรดเกล้าฯ มี ดาย พระราช หัตถ์ เดชา ให้ ที่ ปฤกษา ผู้ใด เปน ประธาน
 ก็ได้ ถ้า ถ้า ไม่ ได้ มี พระราช เสด็จ ให้ ผู้ใด เปน ประธาน แล้ว ก็ ให้ ที่
 ปฤกษา ผู้ มียศ อยู่ ช่าง นำ ก่อน นั้น เปน ประธาน

มาตรา ๑๐ บรรดา เรื่อง การ ทง ปวง ที่ได้ กล่าว ขึ้น เพื่อ ปฤกษา หา ถ้า
 ได้ ตอ บกั น ใน ที่ ชุมนุม นั้น ให้ เปน อัน วิ นิจ ด้ย ตก ตง กั น โดย ความ เห็น ที่ เห็น
 มาก ด้ว กว่า กั น ถ้า เรื่อง ใด ที่ มีความ เห็น เปน อัน กั กั กั น อยู่ ด้ย
 ฝ่าย ด้ว ให้ ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า ถ้า ผู้ ที่ เปน ประธาน ใน การ ชุมนุม นั้น
 คัด สิ้น อย่าง ใด ก็ ให้ เปน อัน ตก ตง อย่าง นั้น

มาตรา ๑๑ ที่ ประชุม ที่ ปฤกษา ของ ผู้ สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน จะ
 ทำ ข้อ บังคับ บัญชา ไว้ สำหรับ การ ชุมนุม นั้น เมื่อ ใด ๆ ก็ได้ แต่ ข้อ
 บังคับ บัญชา เช่น ว่า นี้ ต้อง ไม่ ให้ เปน ที่ ขัด ขัน ส่อ พระราช บัญญัติ
 ถ้า พระราช บัญญัติ พระบรม ราโช วาท อื่น ๆ ที่ได้ มี พระราช หัตถ์ เดชา
 แด ประทับ พระราช ตัญจร ไว้ แล้ว

มาตรา ๑๒ ผู้ เปน ที่ ปฤกษา นั้น จะ ขอ หา ถ้า ได้ ตอ บกั น ใน ที่
 ชุมนุม ด้ย ราชการ เรื่อง ใด ๆ ก็ได้ แต่ ถ้า เปน เรื่อง ที่ มี ประสงค์

ถ้ามีผล เป็น การ อัน จะ ต้อง ใช้ จำย พระราช ทวพิย แต่ ส่วนใด ๆ แล้ว ต้อง เป็น การ ที่ มี พระราช เสด็จนี้ ให้ ปฤกษา ฤา โปรดเกล้า ฯ ให้ ผู้ใด นำ ข้อ ความ มา กล่าว ปฤกษา ผู้ นั้น จึง จะ ขอ ปฤกษา หา ฤา โน เรื่อง นั้น ได้

มาตรา ๑๓ ให้ มี จุดหมาย เหตุ การ ประชุม ที่ ปฤกษา ของ ผู้ ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ที่ใด กระทำ การ ทั้ง ปวง นั้น ให้ เสมอ แต่ เมื่อ ชุมนุม กัน คราวใด ให้ อ่าน จุดหมาย เหตุ ที่ ชุมนุม ครั้ง ก่อน คราว นั้น แล้ว นั้น ยืน ยืน ข้อ ความ เดิมไว้ ฤา แก้ไข ความ เสียใหม่ ตาม ที่ เห็น สมควร แล้ว จึง ให้ กระทำ การ อื่น ๆ ต่อไป ถ้า เนา จุดหมาย เหตุ ของ การ ชุมนุม ที่ ล่วงไป อัน ได้ คง รูป อยู่ ตาม เดิม ฤา ได้ แก้ไข ใน ที่ ประชุม อัน ต่อ เนื่อง กัน มา แล้ว ให้ ราช เสดชา นุการ ตั้ง ตาม ออกไป ทูล เกล้า ทูล กระ หม่อม ถวาย ทุก ๆ บัณฑิต โดย ทาง ที่ จะ ส่ง ไป ปราบ จาก อัน คราย ได้ อย่าง ดี ที่ สุด ไม่ จำ เพราะ ว่า เป็น เวลา จะ เสด็จ พระราช ดำเนิน ประพาศ อยู่ ณ แห่งใด ๆ ก็ ให้ ส่ง ไป เสมอ

มาตรา ๑๔ สมเด็จ พระนาง เจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง ตั้ง ตำแหน่ง สมณศักดิ์ แด่ เสดนาบดี ข้า หลวงใหญ่ ผู้ว่า ราชการ ใน หัว เมือง ทั้ง ปวง ผู้ พยาษา ละคร ฤา การ แล ข้า ราชการ ตำแหน่ง อื่น ๆ ทั้ง หาดาย เหล่า นี้ เพื่อ ที่ จะ ให้ หมก อยู่ เดิม ตำแหน่ง ใน ราชการ ตาม ข้อ ความ ที่ กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ แล้ว

มาตรา ๑๕ สมเด็จ พระนาง เจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ เมื่อ ทรง เห็น เหตุ พอดี สมควร แก่ การ ปราบกฎ

ข้อความใด ๆ ซึ่งจัด การให้เบง ที่ ตก ลง เรียบ ร้อย กันไม่ได้ ใน
 ระหว่าง เสนาบดี ฤๅ กระ ทรวง ต่าง ๆ ก็ดี ศาสดาต่าง ๆ ก็ดี กรรม ต่าง ๆ
 กรรมใด ก็ดี ให้ นำ ข้อ ความ นั้น ๆ ขึ้น กราบ บังคม กูธ ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า
 พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง พร
 ราช วินิจฉัย โดยมี พระราช เสาว นั้น ใน ที่ ประ ชุม เสนาบดี ฤๅ ใน ที่ ประ ชุม
 ที่ ปฤ กษา ของ ผู้ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ฤๅ ใน ที่ ประ ชุม ทั้ง สอง นี้ พร้อม
 กัน ตาม แต่ จะ ส้ม ควร แก่ การ อัน นั้น

มาตรา ๑๗ ให้เบงเทียบ แก่ ข้อความใน มาตรา ๗ แห่ง พระราช
 บัญญัติ รัฐมนตรี รัตนโกสินทร ศก ๑๓๓ นั้น ตั้ง นี้ ว่า ห้ามไม่ให้
 คำ ปฤ กษา ที่ ตก ลง ใน รัฐมนตรี สัก กว แต่ ยะไม่ได้ วัม พระราช ทาน
 พระบรม ราชา นุญาต นั้น เปน อัน ใช้ ได้ ใน เวลา ที่ ไม่ได้ เสด็จ ประทับ
 อยู่ ใน พระราช อาณาจักร เว้น แต่ ที่ ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า พระ บรม
 ราชินีนาถ ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ จะ ได้ ทรง พระราช
 หัตถ์ เสดา แต่ ประทับ พระราช ตัญ จกร เปน สำ คัญ ไฉ่ กับ ทั้ง มี นาม
 ผู้เบง ที่ ปฤ กษา ๑ เสนาบดี ๑ รวม ๒ เปน ผู้รับ พระราช เสาว นั้น ด้วย
 ทั้ง กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ นั้น แล้ว จึง ให้ ใช้ ได้

มาตรา ๑๘ ที่ ประชุม เสนาบดี นั้น เมื่อ ชุมนุม กัน เปน การ พิเศษ
 ฤๅ เปน การ ตาม ขรรม เนิ้ม ก็ดี ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า พระบรมราชินีนาถ
 ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ต้อง ทรง ประทับ เปน ประธาน

ในการที่จะปกครองวิจิตรนิรมล เรื่อง การ อัน เป็น ประโยชน์ สำคัญ ของ
แผ่นดิน แต่เมื่อ สัมเด็จพระนางเจ้า ไม่ได้ประทับ อยู่ใน ที่ ชุ่ม นุ่ม
แล้ว ให้ เสด็จมาตั้ง ผู้หนึ่ง ซึ่งได้ เสด็จออก เสนอ ใน ที่ ชุ่ม นุ่ม คราว นั้น เป็น ประธาน
ในการที่จะ ปกครองวิจิตรนิรมล การ ที่ไม่ รู้ สำคัญ

ราชเสขานุกรม ฤๅ ผู้แทน ราชเสขานุกรม นั้น ให้ ปรึกษา การ สำหรับ
ที่ ประชุม เสด็จมาตั้ง ด้วย แล ข้อ ความใน พระราช บัญญัติ นี้ ที่ ว่า ด้วย การ
นัดหมาย แล การ จัดหมาย เหตุ ของ ที่ ประชุม ผู้เป็น ที่ ปกครอง ของ ผู้
สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ ใช้ ได้ ใน ที่ ประชุม เสด็จมาตั้ง เหมือน กัน

มาตรา ๑๘ ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง รับ เรื่อง ราว ฎีกา จาก ราชฎีกา โดย
เนื่อง ๆ ดังเช่น ได้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ รับ อยู่ เสมอ เมื่อ
สัมเด็จพระนางเจ้า จะ เสด็จ ออก ทรง รับ เอง ไม่ได้ จะ โปรดเกล้าฯ ให้
ราชเสขานุกรม ฤๅ เสด็จมาตั้ง กระ ทรวง ยุติธรรม รับ มา ทูลเกล้าฯ ถวาย
ก็ได้ แล้ว จะ ได้ มี พระราชเสาวนีย์ ให้ ชำระ ฤๅ ได้ ส่วน ข้อ ความใน ฎีกา นั้น
ณ ศาลใด ๆ ฤๅ ณ กรมการ กองใด ๆ ที่ จะ ทรง ตั้ง ขึ้น ตาม ข้อ ความ
ที่ กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ แล้ว ก็ได้ ตาม ควร

มาตรา ๒๐ ให้ เจ้ากระทรวง ทบวง การ มี หมาย ประกาศ แก่ ข้า
ทูลดของ ขุด พระบาท ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ฝ่าย ทหาร พลเรือน ใน กรุง แด หัว
เมือง บัณฑิต ฝ่าย เห็นข้อ ให้ บ้าง ร้อง แก่ อาณา ประชากร ฎีกา ผู้ที่ได้
พึง พำนัก พระราชเสขานุกรม ให้ ทราบ ทั้ง กัน ตลอด พระราช อาณา เขต

ให้ ประพฤติ แต่ กระทำ ตาม พระราช คำหนด นี้ ให้ ชื่อ พัง กระทำ ตาม แง
 ช่วย อุดหนุน การ ทังปวง ที่ สมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชินี นารถ
 ซึ่ง ดำริ ราชการ แผ่น ดิน ต่าง พระองค์ มี พระราช เสด็จ ให้ ผู้หนึ่ง ผู้ใด
 ไป กระทำ การ นั้น ตั้งแต่ เวลา ที่ได้ เสด็จ พระราช ดำเนิน ออก นอก
 พระนคร คราบ เท่าถึง เวลา เสด็จ พระราช ดำเนิน กลับ คืน ยัง พระ นคร
 ฤฯจน เวลา ที่ได้ ทรง พระราช วินิจฉัย ให้ กำหนด สืบไป ภาย หน้า นั้น
 ทุก ประการ เทอญ

(พระ บรม นามาภิไธย)

จุฬาลงกรณ์ ป, ร,

ประกาศ

ในการ จะเสด็จพระราชดำเนิน

ประพาศ ณ ประเทศยุโรป

มี พระบรม ราชโอง การ โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ แก่ พระบรมวงษา
 นุรักษ์ เสนาบดี รัฐมนตรี แด รัช ราชการ ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ให้ ทราบ ว่า
 จะ เสด็จ พระ ราชดำเนิน ประพาศ ใน ประเทศ ยุโรป ครั้ง นี้ ทรง
 พระราช วิทิต ด้วย ราชการ ทังปวง กัดว่า บาง เรื่อง บางราย แด บางกระ
 ทรวง จะ เป็น ที่ ขัด ข้อง แด เลื่อม ทราบไป ฤฯ การ บาง อย่าง ซึ่ง จะ
 ได้ กิด จิต ใจ ใน กระทรวง นั้น ๆ ให้ เป็น การ เจริญ ยิ่ง ขึ้น กว่า แต่ ก่อน

แต่จะคิดเห็นว่าเป็นเวลาเสด็จพระราชดำเนินไม่อยู่ ควรจะร้องขอการ
ที่จะรับใหม่ไว้ ต่อ สัจจ พระราชดำเนิน ถัดมาจึงค่อยเก็บค้อยจัด จึง
ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน กระแส พระบรมราช ประสงค์
มาให้ทราบ ว่า

๑ ขอให้เจ้ากระทรวง ทบวง มี ความ อุตสาห กังใจ อดทน พระเดช
พระคุณ ตรวจตราราชการในกระทรวง ให้ราชการได้ดำเนินไป เสมอ
อย่าให้เป็นที่ เลื่อม ทวาม ถูก ดิตขัด อันใดได้ ถ้า การ ขัดข้อง ประการใด
ก็ให้รีบเร่ง นำ ข้อความ ขึ้น กราบ บังคม ทูล ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า พระ
อรรคมาศ เทว ซึ่ง จะได้ ทรง ดำรง ตำแหน่ง ส้มเต๋จ พระบรม ราชนิพนธ์
ผู้สำเร็จ ราชการ ต่าง พระองค์ จะได้ ทรง ปฎิภาสา ด้วยที่ ปฎิภาสา ผู้สำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน แลเสนาบดี สภา วินิจฉัย แล บังคับ บัญชา ราชการ นั้น
ให้สำเร็จไปตาม ส้มควร

๒ เจ้ากระทรวง ผู้ใด ภา รัฐมนตรี ผู้ใด เห็นว่า พระราชกำหนด
กฎหมาย บทหนึ่ง บทใด ควร แก้ไข เปลี่ยนแปลง ประการใด ภา จะ ตั้ง
ขึ้นใหม่ ซึ่ง รัฐมนตรี ทบวง มี อื่น มาฯ ตาม พระราช บัญญัติ ตั้ง รัฐมนตรี
ที่จะ ขอให้ ปฎิภาสา ได้ นั้น ถ้า ผู้ใด เห็น ควร จะ นำ ข้อ ความ อันใด มา
ปฎิภาสา ก็ อย่าให้ คิด เห็น ว่าไม่ เป็น โอกาส ที่ ส้มควร จะ กล่าว ขึ้น
ด้วยไม่ได้ สัจจ ประทับ อยู่ใน พระนคร เมื่อ เห็น ควร ปฎิภาสา ก็ให้ นำ
ข้อ ความ กราบ บังคม ทูล ส้มเต๋จ พระนาง เจ้า ภา จะ ขอ ปฎิภาสา ใน รัฐ
มนตรี สภา ตาม พระราช บัญญัติ ก็ได้ ขอให้ อุดหา ทวี ทรง การ ซึ่ง

คืออันหนึ่ง ซึ่งได้กระทำไว้ ในใตฝ่า ของ รุติ พระบาท โดยความจงรัก
ภักดี อย่างยิ่ง

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม วันพฤหัสบดี ศก ๑๑๕ เป็น
วันที่ ๓๐๓๕๓ ในรัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

กรม หมื่น ตมมต อมรพันธ์

ราช เสดชา มุการ รับ พระบรม ราช โอง การ

ประกาศ

เงิน ค่า ราชการ

ขุน หมื่น แต้ ไพโร หดวง

สมเด็จพระปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ พระ จุลจอม เกตุเจ้า อยู๋ หัว
มี พระ บรม ราช โอง การ คำรับ ดี เห็น อ เกตุเจ้า สั่ง ว่า บรรดา ไพโร หดวง ทั้ง
ปวง แต่ เดิม มา ถ้า เป็น ไพโร หดวง จ่าย เตือน ไม่ มา เข้า เตือน ประจำ
ราชการ ต้อง เสีย เงิน ค่า แรง มา ประจำ รับ ราชการ ปี ละ ๑๒ บาท ส่วน
ไพโร หดวง ด้วย อัน ต้อง เกณฑ์ สั่ง สั่ง ของ ต่าง ๆ ใช้ ราชการ นั้น ถ้า ไม่ได้
ของ สั่ง ต้อง สั่ง เงิน ราคา ของ แทน เป็น เงิน ต่ำ แต่ ๒ บาท ขึ้น ไป จนถึง
๑๒ บาท ตาม ชนิด ราคา ของ ซึ่ง ต้อง เกณฑ์ สั่ง นั้น

ทรง พระราช คำรับ ว่า การ ที่ ใหญ่ ไพโร หดวง ต่าง ๆ ต้อง เสีย เงิน
ค่า ราชการ ไม่ เสมอ กัน เช่น นี้ เป็น ที่ เห็น ครั้น เหตุ ว่า ย่อม มี กำ ลัง ทำ

ศก ๑๑๕

ฟ้า ๑๗๓

มาหากิน ได้ประโยชน์เท่ากัน พวกที่ต้องเสียเงินค่าราชการมาก
ได้เงินไว้เลี้ยงตนน้อย กว่าพวกที่ต้องเสียเงินค่าราชการน้อยสมควร
ที่จะให้ได้รับผลเสมอหน้ากัน เพราะเหตุฉนั้น ตั้งแต่ รัตนโกสินทร

ศก ๑๑๖ ต่อไป บรรดาไพร่หลวงทั้งปวงที่ต้องเสียเงินค่าราชการ
กว่าปีละ ๖ บาทขึ้นไป ให้เก็บเงินค่าราชการแค่เพียงปีละ ๖ บาท

อนึ่ง บรรดาขุนหมื่นทั้งปวง อันต้องเสียเงินค่าราชการ ปีละ ๔ บาท
นั้น ก็เป็นคนมีกำลังแต่โอกาสที่จะทำมาหากินได้ เท่ากับไพร่หลวง
ทั้งปวงเหมือนกัน แต่ต้องเสียเงินค่าราชการเพียงปีละ ๔ บาท

เป็นการได้ประโยชน์มากกว่าหมู่ไพร่หลวง ไม่เสมอหน้ากัน มีสมควร
เพราะฉนั้น ตั้งแต่ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๖ นี้ไป บรรดาขุนหมื่นทั้งปวง
อันต้องเสียเงินค่าราชการ ปีละ ๔ บาทนั้น ก็ให้เก็บเงินค่าราชการ
เป็นปีละ ๖ บาทเสมอด้วยไพร่หลวง

ประกาศ มา มาณวันที่ ๒๒ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็นวัน
ที่ ๑๐๓๕๘ ในรัชกาลปัจจุบันนี้